

A TAN KAPUJA BUDDHISTA GIMNÁZIUM

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2016.

Készítette: Harmat Mária
megbízott igazgató

Tartalomjegyzék

I. Az iskola küldetésnyilatkozata	4
II. Az intézmény jogi státusza	5
III. Az iskola vallási jellege, erkölcsi értékrendje	7
IV. Működési alapelveink a pedagógia terén	8
1. Az innováció szükségessége az oktatásban – Innováció a TKBGben	9
2. A TKB Gimnázium, mint A Második esély gimnáziuma	10
V. Célcsoportjaink.....	11
VI. A célcsoportok hatékony oktatását biztosító pedagógiai és nevelési alapelveink, illetve módszereink.....	12
VII. Az egyéni képességekhez igazodó képzési szerkezet	14
1. Tanulóink oktatásának főbb jellemzői	14
2. Célok és követelmények.....	15
3. A képzés szerkezete	17
4. Tevékenységformák	18
5. Az iskolai idő	23
6. A tanulás terei.....	25
7. Preferált pedagógiai módszerek	26
8. Az ellenőrzés, a mérés, az értékelés és a motiváció eszközei	26
a) Az oktató-nevelő munka ellenőrzésének fontosabb területei.....	26
b) A tanulók iskolai munkájának értékelése – tanulmányok alatti vizsgák rendje...	27
c) Az ellenőrzés és az ismeretek számonkérésének formái.....	29
9. Az iskola szervezete, az oktató-nevelő munkával kapcsolatos szervezeti egységek feladatai	31
a) Az igazgató feladatai.....	31
b) Az igazgató helyettes feladatai	31
c) Szakmai és módszertani csoport feladatai.....	31
d) A pedagógus feladatai.....	33
e) Az osztályfőnök feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma.....	33
f) Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok	34
g) Mentortanári feladatok.....	36
h) Tehetség- és képességkibontakoztatásra irányuló tevékenységünk.....	37
i) Speciális segítségre szoruló iskolaköteles kismamák oktatása, nevelése	38

j) A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységünk	39
k) Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	39
l) Környezeti és egészségnevelési programunk.....	41
m) Az iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása	44
VIII. A tanulói jogviszony szabályozása	47
IX. Pályaorientáció, a felsőoktatásba bejutott tanulóink utókövetése	50
X. Az iskola külső kapcsolatrendszere	51
XI. Az iskolahasználók együttműködésének formái az iskola közéletében, továbbfejlesztésének lehetőségei	52
XII. Az iskola szervezeti felépítése.....	53
 Helyi tanterv	 54
 I. Fejlesztési feladatok, nevelési célok.....	 55
II. Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés	59
III. Középfokú nevelés-oktatás szakasza – A tantervkészítés szempontjai.....	64
1) Fejlesztési feladatok szerkezete a gimnázium 9 – 12. évfolyamán, műveltségi területenként – az érvényes kerettantervek alapján	66
2) Az intézmény tantárgyi rendszere, órakerete	121
a) Gimnáziumi nappali tagozaton	121
b) 4 éves esti tagozatos gimnáziumi képzésen.....	123
c) 3 éves esti tagozatos gimnáziumi képzésen	124
3) Érettségi vizsga	125
4) Csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésének elvei	125
5) A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek.....	125
6) Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek.....	125
7) A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	125
IV. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelési-oktatási munkát segítő eszközök és felszerelések	126
V. A pedagógiai program legitimációja, érvényessége, elhelyezése	131
VI. Függelék.....	132
Záradékok	133
Mellékletek	

I. Az iskola küldetésnyilatkozata

Az intézményünket 2004 júniusában alapította A Tan Kapuja Buddhista Egyház. Iskolánk létrehozásának legfőbb célja, hogy a hagyományos iskolarendszerből kihulló, többségében roma/cigány fiatalokat felzárkóztassa, érettségihez, ettől függő piacképes szakmához, lehetőség szerint minél magasabb számban a felsőoktatásban folytatott továbbtanuláshoz juttassa. Amíg a hagyományos iskolarendszer általában eleve a családi háttere vagy személyes adottságai miatt átlagos készesszintű diákokkal számol, addig a TKBG pedagógiai programja a többségében izolált közösségekben, mélyszegénységben élő diákokat célozza meg, akik el sem jutottak a hagyományos középszintű oktatásig, illetve abban kudarcot vallottak, abból kihullottak. Célunk ennek megfelelően, hogy második esélyt teremtsünk ezen fiatalok számára. Az Alapító okiratban és a küldetésnyilatkozatban meghatározott tartalmakkal és formában a roma és nem roma származású tanulók számára olyan konvertálható tudás átadására törekszünk, amely a társadalomba történő integrációjukhoz az esélyegyenlőséget megteremti. Intézményünkben az oktatást és a nevelést integráltan kívánjuk megjeleníteni, jelesül az a célunk, hogy a nálunk érettségizett és szakmát szerzett tanulók továbbtanulása és munkába állása előtt ne legyenek társadalmi korlátok. Dél-Baranya határ menti szegletében Alsószentmártonban – és több telephelyen – működő intézményünk az egyetlen felemelkedési és integrációs lehetőséget jelenti a szinte 100%-ban cigány lakosságú izolált településnek.

II. Az intézmény jogi státusza

A pedagógiai program törvényi háttere

- A Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény hatályos részei
- 110/2012 (VI.4.) Kormányrendelet A Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 20/2012. EMMI rendelet Magyar Közlöny 2012/115. szám – 2012. augusztus 31.
- A kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 3. számú melléklete
- 2011. évi CLXXXVII. törvény a Szakképzésről
- 3 éves szakiskolai közismereti program (kerettanterv)
- Egyházi törvény, illetve minden más aktuálisan vonatkozó törvény és rendelet.
- A nemzeti és etnikai kisebbségekről szóló törvény
- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve [2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 21. § (11) bekezdés]
- a Tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény
- a Tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 16/2013. (II.28.) EMMI rendelet

Intézményünk működésének törvényi alapja az Alapító Okirat, melyben foglaltak szerint:

- 1.1 Intézményünk neve: TKB Gimnázium
- 1.2 Alapító: A Tan Kapuja Buddhista Egyház
- Az alapítás éve: 1098 Budapest, Börzsöny u. 11.
2004.
- 1.3 Az intézmény felügyeleti szervei:
- Fenntartói felügyelet: A Tan Kapuja Buddhista Egyház
Törvényességi felügyelet: A Baranya Megyei Kormányhivatal
- 1.4 Az intézmény típusa: Gimnázium
egységes, többcélú intézmény
- 1.5 Évfolyamok: 4 évfolyamos gimnázium (9-12. évfolyam)
- 1.6 Az intézmény jogállása: önálló jogi intézmény
- 1.7 Gazdálkodása: részben önálló
- 1.8 Az intézmény munkarendje: nappali és esti tagozat
- 1.9 Székhelye: 7300 Komló, Gagarin utca 4.
- 1.10 Telephelyek 7826 Alsószentmárton, Petőfi u. 4/a
7621 Pécs, Megye utca 20.
7958 Kákics, Petőfi S. út 46.

III. Az iskola vallási jellege, erkölcsi értékrendje

A buddhizmus nem térítő vallás, ennek megfelelően sem a diákoktól, sem a tanároktól nem követeli meg a világnézeti elkötelezettséget, sőt tiszteletben tartja azok vallási meggyőződését. Erre építkezik a buddhista hitoktatás, mely részletesen kitér a nyugati vallások tanaira, tudatosítja azoknak a minden vallásokban közös erkölcsi alapelveit. A buddhizmus így főként etikai és nem elvont filozófiai doktrínák formájában jelenik meg. Az oktatásban szervesen integrálódik minden, erre alkalmas tantárgyban. A buddhizmus etikai alapvetése – a magától értetődő erkölcsi alapelvek képviselőjén túl – a következő, az iskola jellegéből adódó lelki-szellemi irányulásokat szorgalmazza úgy munkatársak, mint a tanulók irányába:

- az erőszak minden szintű elvetése az oktatás és nevelés terén, beleértve az erőszakos hangvétellő kommunikációt is
- a tudás, megismerés és bölcsesség erényeinek alapozása
- együttérző attitűd a szociális és kulturális szempontból alávettett, illetve kirekesztett embertársakkal
- megértő figyelem, törekvő megismerés a másik kultúrájának irányába
- büntetés helyett a jutalmazás a motiváció eszköze
- a különböző vallások, világnézeti különbségek összehangolása, közös értékeik felmutatása
- az elfogadás és a tolerancia alapelveinek szorgalmazása a diák-diák, diák-tanár és a tanár-tanár kapcsolatokban
- az erkölcsi és szellemi példamutatás minden kapcsolatrendszerben

IV. Működési alapelveink a pedagógia terén

Iskolánkat, pedagógiai munkánkat a folyamatos önkorrekción és megújulás is jellemzi. A módosításoknak természetes okai voltak, vannak. A korábbi évek nyertes pályázataival (TÁMOP 3.1.4., TÁMOP 3.2.1., TÁMOP 3.3.9.) vállaltuk a kompetencia alapú oktatás bevezetését, valamint a középiskolai végzettséggel nem rendelkező, az iskolarendszerből lemorzsolódott vagy azt korábban elhagyó tanköteles, illetve nem tanköteles korú fiatalok és felnőttek oktatását, segítségét a középfokú szakmai végzettség, valamint az érettségi megszerzésében. Ezzel együtt jár pedagógusaink szakmai fejlesztése, oktatási, módszertani gyakorlatunk tárházának kibővítése. Fontos szempont a tantárgyak közti átjárhatóság biztosítása. Tantervünkben a tananyagtartalom a lehető legnagyobb mértékben integrált és interdiszciplináris módon jelenik meg. Ennek célja, hogy az oktatás holisztikus világképet építsen fel diákjainkban, melyben saját kultúrájuk és hétköznapi életük az egyetemes kultúra integrált részeként jelenik meg. A kézenfekvő magyar-történelem párhuzam mellett eddigi tapasztalataink alapján bevált a földrajz - történelem, idegen nyelv - magyar nyelvtan és földrajz - biológia párosítás is. A 2009/2010-es tanévben például a Polgár a társadalomban című projektünkben kipróbálásra került egy matematika – történelem párosítás is. Mindezen elemeknek fontos humán erőforrás feltétele - a lehetőség szerinti - többdiplomás tanárok jelenléte, az átlagosnál gyakoribb hospitáció és tantestületi gyűlés, melyek során folyamatosan egyeztetésre kerül az egyes szaktantárgyak tananyaga. Hatékonyságunk növelése céljából különös gondot fordítunk a rendszeres team-építő tréningekre. Módszertanunk fokozottan épít a multimédiás eszközök (film, internet, vetített demonstrációk) használatára, a felmerülő témák kerekasztal-jellegű átbeszélésére és a kooperatív tanulás technikáira. Az oktatásban kiemelt szerepet kap a cigány kultúra, nyelv és hagyomány ápolása, különös tekintettel az alsószentmártoni, helyi muncsán tradíciókra.

1. Az innováció szükségessége az oktatásban – Innováció a TKBGben

Minden iskola találkozik azzal a problémával, hogy egyre kevesebb a diáklétszám, és a tanulók képessége szórt, több a gyengén teljesítő diák. Ezért az iskoláknak érdekük, hogy minél több diákjuk legyen, érdekük, hogy teljesítményüket növelni tudják, eredményeikben sikereket tudjanak elérni.

Egy iskolának mérője, hogy tanulói részt vesznek-e helyi, megyei vagy országos versenyeken, és hogy ott milyen helyezéseket érnek el. Mérője továbbá, hogy az országos kompetenciaméréseken hogyan szerepelnek, valamint a szakmai és az érettségi vizsgákon milyen eredmények születnek. A továbbtanuló diákok esetében, akár általános iskolás, akár középiskolás, fontos egy intézmény megítélésében, hogy hova nyernek felvételt volt tanulói.

Mindezen dolgok egy „egészséges” versenyhelyzetet is kialakíthatnak az egyes iskolák között. Viszont ahhoz, hogy egy gyermek szeressen abba az intézménybe járni, ahova szülei beíratják, az iskolának és az ott dolgozóknak nagy felelőssége van. Nála kell, hogy legyenek a legjobb tanárok, a legjobb eszközök, a legjobban felszerelt termek, és a legtöbb/leghasznosabb plusz szolgáltatást ő tudja nyújtani nekik. Ebben a versenyhelyzetben „segít” az Állam, és pályázat formájában az intézmények elé tárja a választási lehetőségeket. Például lehetőség van a *pedagógusok továbbképzésére*, hogy minél korszerűbb oktatási, módszertani kultúrával rendelkezzenek, elsajátítsák az IKT eszközök alkalmazásának trükkjeit, lehetőségeit, mert a MA gyereke a számítógépen szocializálódik, ezért az iskolák is rá vannak szorulva a digitális, multifunkcionális és infokommunikációs technológiák alkalmazására, elsajátítására. Ezzel az állami segítségnyújtással volt lehetősége a TKB Gimnáziumnak is arra, hogy pályázat útján előbb *kompetencia alapú oktatási intézménnyé*, majd *második esélyt nyújtó gimnáziummá* váljon. A jövőben is hasonló témájú és tartalmú pályázatok elnyerésére törekszünk, segítve ezzel a tanulóink fejlesztését, tehetséggondozását, és a legújabb pedagógiai, módszertani eszközök hatékony bevezetését.

2. A TKB Gimnázium, mint a Második esély gimnáziuma

A TÁMOP 3.2.1. és a TÁMOP 3.3.9. pályázatok célja az volt, hogy tovább folytassuk azt az eredményes munkát, amit most nem a tanárok továbbképzésével kívántunk megvalósítani, hanem minél több lehetőséget akartunk adni a diákjainknak. *„A pályázat további célja volt, hogy a középiskolai végzettséggel nem rendelkező, az iskolarendszertől lemorzsolódott vagy azt korábban elhagyó tanköteles, illetve nem tanköteles korú fiatalokat a középfokú végzettség, illetve az érettségi megszerzésében segítsük. Az új tanulási formák bevezetésével célunk, hogy csökkentsük a tanulási kudarcokat, ezáltal a tanulói célcsoport lemorzsolódását, valamint képessé tegyünk az egyes intézményeket és pedagógusaikat arra, hogy a tanulás világától már eltávolodott tanulókat újból, eredményesen be tudják vonni az oktatásba. Mindezt legfőképp annak érdekében, hogy az érintettek saját tanulási pályára állva sajátítsák el a további életük alakításához nélkülözhetetlen kompetenciákat.”* – részlet az intézmény honlapjáról.

A Pedagógiai Programunkat kibővítettük – a nyertes pályázatoknak köszönhetően – a nappali tagozatos vizsgarendszer bevezetésével, az iskolai demokrácia kiépítésével, heti tanulmányutak szervezésével, a mentorrendszer és az iskolapszichológusi rendszer teljes kiépítésével esti és nappali tagozaton egyaránt. Elkészítettünk több szakanyagot is, amelyek legfőképpen a mentortanárok munkáját segítik: készség- és képességfejlesztő anyagok a szövegértés, szövegalkotás, valamint a matematika kompetencia területeihez, a tanulmányutak „mankójául” elkészítettük a Nyitni világra című és a Szülőföldem segítő szakanyagokat, továbbá a környezeti és egészségnevelési programunkhoz kapcsolódóan elkészült az Egészséges életre nevelés című szakanyagunk is. Ezek mind a Pedagógiai Programunk mellékletét képezik.

V. Célcsoportjaink

Célcsoportjaink változatos társadalmi és szociális közegből kerülnek ki. A küldetésnyilatkozatban foglaltak alapján legfontosabb csoportunk a nappali tagozaton tanuló diákok közössége. Ezek a fiatalok zömében hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű családokból kerülnek ki, izolált településeken élnek. Bemeneti alapkompétenciáik messze alatta maradnak az országos átlagénak. Ennek oka az elégtelen minőségű korábbi iskolai oktatás, a tanulás iránti motivációhiány, a származásukból adódó nem magyar anyanyelvűség, az anyagi háttér hiánya, a szellemi háttér, kultúra mássága. Esetükben általánosan jellemző a kudarc-orientáltság, nem hisznek abban, hogy sikereket érhetnek el tanulmányaik során, és hogy ezek a sikerek az életminőségeiken is javíthatnak.

Diákjaink már fiatal korban aktívan részt vesznek a családfenntartásban, ez is hátráltatja őket a tanulmányi előrehaladásban. Számos leánytanulónk fiatalkorúan vállal gyermeket, ezért sokat hiányoznak, kimaradnak az iskolából. Az említett jelenség fiúk esetében is fenn áll. E fiatalok gyakran szembesülnek a diszkrimináció legkülönbözőbb formáival. Mindezek következtében az iskolát nem érzik biztonságos, jövőjüket, sikereiket előmozdító intézménynek. Családjukban igen ritkán lelhető fel továbbtanuló, magasabb végzettséget elért szülő, így otthonról sem kapnak követhető példát. A tanulási kultúrát nem sajátították el az általános iskolában, tanszereiket beszerezni és azokról gondoskodni csak nagy nehézségek árán képesek.

Második célcsoportunk az alsószentmártoni esti tagozat. A fentiekben említett készség-, illetve motivációhiány az ő esetükben is fennáll. Legfontosabb motivációjuk a gyermekeiknek adott példa lehet, ezért is szorgalmazzuk azt, hogy szülők és gyermekeik együtt törekedjenek az érettségi megszerzésére. Anyagi helyzetük nekik sem teszi lehetővé a taneszközök, illetve az otthoni tanulás feltételeinek megteremtését.

Harmadik célcsoportunk a városokban oktatott esti tagozatos diákok. Az ő esetükben a fenti hátrányok kevésbé vagy nem állnak fent. Ezekben az osztályokban valósul meg az integrált oktatás, roma/cigány és nem roma/cigány, alsó középosztálybeli és mélyszegénységben élő diákok együtt tanulnak.

A fenti feltételek miatt iskolánk felvételi vizsgát nem tesz kötelezővé, és lehetősége szerint a taneszközöket is biztosítja.

VI. A célcsoportok hatékony oktatását biztosító pedagógiai és nevelési alapelveink, illetve módszereink

Tanulóink esetében elsődleges a készség- és képességfejlesztések megvalósítása a kezdő szakaszban (9 – 10. évfolyam). Az iskolánkba érkező tanulókkal bemeneti mérést végzünk, amit minden félév végén megismétlünk (II. és IV. negyedéves vizsgaeredmények), folyamatosan felmérendő pedagógiai munkánk hatékonyságát. Úgy az oktatás, mint a nevelés terén a diákcentrikusság az alapelvünk, a diákot tanítjuk és nem a tananyagot. A tananyagot az aktuális készségszinthez integráljuk, így tesszük diákjainkat lépésről-lépésre alkalmassá a középiskolai szintű ismeretek és készségek elsajátítására.

Ezért tartjuk fontosnak a kisebb csoportokban való órátartásokat, új módszerek felhasználásával. Az oktatás nem hagyományos osztálytermekben, hanem 15 - 20 fős tanulócsoportokban és tanulószobákban történik. Magukat a helyiségeket is úgy rendeztük be (körbe ülhető asztalok, ill. több kiscsoport párhuzamos munkáját biztosító asztalok), hogy az kiküszöbölje a dominánsan frontális oktatást.

Erről bebizonyosodott, hogy alkalmatlan olyan készséghátrányos fiatalok oktatására, akiknek túlnyomó többsége a gimnázium elkezdésekor nem rendelkezik a szaktantárgyak több ezres szakszókincsével. Ezért törekszünk minden egyes tanulmányi szakaszban az egy tanóra alatt elhangzó idegen kifejezések számának csökkentésére. A szakterminusok szókincsben való szervesülését a szaktanárok folyamatosan kontrollálják. A görög – latin szakszavak mellett gondot fordítunk a - számukra ismeretlen - magyar szakkifejezések átadására is.

Előny diákjaink számára, hogy a nemzeti köznevelési törvény értelmében, élhetnek az előrehozott érettségi vizsga lehetőségével. Ez leveszi a vállukról az öt kötelező érettségi tárgy egyidejű teljesítésének súlyát. Ennek feltétele egyrészt az, hogy a megcélzott érettségi tantárgyak a célcsoport számára magasabb óraszámban kerülnek oktatásra, másrészt a társítható tantárgyak folyamatosan kitérnek a leendő érettségi tantárgy adott témaköreire. Célunk, hogy tanulóink beas nyelvből nyelvvizsgát tegyenek, angolból pedig érettségi vizsgát.

A nyertes pályázatainkkal (TÁMOP 3.2.1. és 3.3.9.) a legfontosabb elérendő cél, hogy a lemorzsolódott vagy a lemorzsolódásnak kitett tanulók körében megerősödjön az érettségihez, ezen keresztül a további életpálya építéshez fűződő ambíció.

További cél, hogy az új esélyt biztosító keretek között minimálisra csökkenjen a kifejezetten tanulási kudarc miatt újbóli lemorzsolódók aránya. Cél, hogy a Második Esély Gimnáziumi programok újszerű pedagógiai módszereit, és tanulásszervezési eljárásait alkalmazzuk intézményünkben, mint például:

- az egyéni tanulói igényeknek megfelelő előrehaladás biztosítása a mentorrendszer kiépítésével, a rugalmas vizsgáztatási rend és a szöveges értékelés (írásbeli vagy szóbeli) alkalmazásának bevezetésével;
- kooperatív tanítási technikák, projektmódszer, drámapedagógia alkalmazása;
- tanulás-módszertani ismeretek átadása, önismereti foglalkozások szervezése (iskolapszichológusok folyamatos jelenlétének biztosításával) és csoportos foglalkozások a közösségfejlesztés érdekében.

Fontos alapelvünk a diákokkal való együtt-tanulás. Tanárainkat folyamatosan továbbképezzük, technikai dolgozóink alkalmazásának feltétele pedig, hogy beiratkozzanak az esti tagozatra és letegyék az érettségi vizsgát. Ezzel is példát kívánunk mutatni a továbbtanulásra, permanens önképzésre.

VII. Az egyéni képességekhez igazodó képzési szerkezet

A TKB Gimnázium négy évfolyamos (9 – 12.) gimnáziumi képzése mellett lehetőség van az esti tagozaton a tanulmányok rövidebb idő alatti elvégzésére is, attól függően, hogy milyen előképzettséggel rendelkezik az iskolánkba beiratkozó diák.

1. Tanulóink oktatásának főbb jellemzői

- Tanulóink stabil munkarenddel, projekt-napokkal, témahetekkel találkozhatnak a tanév során.
- Kiemelt hangsúlyt kapnak a gyakorlati, készség- és képességfejlesztő foglalkozások, melyet a szakmai és módszertani csoport irányításával, segítségével végeznek a pedagógusok.
- Fontos az iskolai tanulás és az egyéni tanulás összekapcsolása, a tevékenységorientált képzés, az egyéni, „otthoni” tanulás nagy részét is behozzuk az iskolába. A szóbeli érettségire a tanulók az iskolában készülhetnek fel tanári segítséggel, nem csupán egyedül, otthon.
- Tanulmányutakat szervezünk a *Nyitni világra* és a *Szülőföldem* című programjaink szellemében. (ld. *Mentorrendszer függelékei*)
- Együttműködési megállapodások kötése a helyi szervezetekkel (kórházak, rendőrség, tűzoltóság, fogyasztóvédelem, könyvtár, rádió...), melyek segítők a pályaorientációs, a közösségi szolgálat, valamint a többségi társadalomhoz való integrációs tevékenységeinknek.
- Két idegen nyelv tanulása kötelező a nappali tagozaton, egy idegen nyelv az esti tagozaton.
- A beás nyelvvizsga megszerzése a 11. évfolyamon javasolt, hasonlóképpen az előrehozott érettségi is a törvényi előírásoknak megfelelően.
- 12. évfolyam nappali tagozatán az érettségi megszerzésével párhuzamosan, a mindenkor anyagi lehetőségeinek megfelelően támogatjuk a végzős diákokat a B kategóriájú jogosítvány megszerzésében.
- Tehetséggondozás:
 - szakkörök és fakultációs foglalkozások
 - tanulmányi versenyek szervezése
 - sportkör szervezése

- Családi napok szervezése, mely azt a célt szolgálja, hogy a szülők és az iskola kapcsolata baráti, partneri viszonyra alakuljon. Segítő, támogató részesei legyenek a szülők az iskolai életnek, munkának.
- *A mentortanári rendszer* folyamatos továbbépítése, erősítése. (lsd. 4.számú melléklet)
- Átfogó műveltségterületek oktatására törekszünk. (pl.: magyar – történelem - földrajz)
- A különböző tárgyak céljainak, szakmai tartalmának megfelelő tevékenységformákat biztosítunk (projekt napok, témahét, kooperatív és IKT oktatás), többfajta tevékenységre szervezzük az iskolát.
- Kiemelt fontosságú a kompetencia alapú oktatás a nappali tagozaton, az ehhez alkalmas tanítási módszerek, differenciált tevékenységformák alkalmazása, legfőképpen a 9. és a 10. évfolyamokon.
- IKT alapú oktatás, iskolánk sajátos feltételeire elkészített szakanyagok alapján.
- *Vizsgarendszer* működtetése a nappali és esti tagozaton (lsd. 5. melléklet)
- *Nemzetiségi oktatás* megvalósítása a cigány nemzetiségi (kisebbségi) népismeret és a beás nyelv és irodalom tantárgyak oktatásával.

2. Célok és követelmények

- a) Az iskolánkba bekerülő - nappali tagozatra járó - gyerekek 14 éves korukra öröklött, szerzett és kialakult adottságokkal, tanult ismeretekkel már rendelkeznek, de ezeket még fejleszteni kell, hogy ezen adottságok képességgé bontakozhassanak ki. Az iskolai képzés minden tagozatunkon kiegészíti, összehangolja az értékek és normák kialakításának, a kultúra, a műveltség fejlődésének, az információszerzésnek más forrásait, így mindenekelőtt a családot, és figyelembe veszi a kortárs csoport, s más iskolán kívüli szervezetek hatásait.
- b) Az iskola tudjon a nagyon különböző gyerekek, tanulók számára – tudás és képességbeli szinten – differenciált programok meghirdetésével, a kooperatív, differenciált módszerek tantárgyi programokba való beépítésével, az eltérő haladási ütem lehetőségének biztosításával, a mentorrendszer kiépítésével, *iskolapszichológusok* alkalmazásával, megfelelő életstratégiákat, illetve az ezekhez illeszkedő alternatívákat nyújtani.

- c) Egységes alapú, személyre szóló képzést alakítunk ki, de az egységes tananyagon, tantárgyi követelményeken belül a tanulók szándékainak, adottságainak, felkészültségének, munkabírásiának megfelelő programokat, képzési irányokat kínálunk.
- d) A TKB Gimnázium vállalja a törvényben rögzült elvárásokból eredő feladatokat is. Felkészíti tanulóit az érettségi vizsgára, a szakmaszerzésre, a felsőoktatási tanulmányokra. Mindehhez az egyik legnagyobb segítséget a vizsgarendszer működtetése jelenti.
- e) Alapvető célunk olyan iskola működtetése, amelyben a diák és a tanár egyaránt jól érzi magát, ahol biztosított tanulóink egyéni képességeinek a kibontakoztatása, a tehetségek érvényesülése, a szociokulturális hátrányok kompenzálása, és a társadalmi integráció lehetősége.
- f) Biztosítani kívánjuk a roma/cigány kultúra és nyelv ápolását, tanítását, valamint megismertetjük tanítványainkkal a többségi társadalom kulturális értékeit és szocializációs szokásait. A népiismereti oktatás legfőbb célja, hogy a roma/cigány nemzetiségi kultúrát más kultúrákkal egyenrangú, azokat átható és gazdagító kultúraként mutassa be. Tanmenetében ezért kiemelt fontosságú a roma/cigány származású művészek bemutatása, az autentikus folklór, illetve annak más nemzetek kultúrájára gyakorolt hatásának részletes ismertetése, a cigányság mai helyzetének, illetve eme szociális helyzet okainak feltárása, a nemzetiségi identitástudat megerősítése.
- g) Iskolánk sajátossága megköveteli, hogy tanítványainkat olyan kompetenciákkal ruházzuk fel, amely az alábbi lehetőségeket biztosítja számukra tanulmányaik befejeztével:
- továbbtanulás lehetősége főiskolán, egyetemen
 - érettségire épülő további szakma megszerzése
 - felkészítés az önálló életkezdésre
 - legyen reális lehetőségük a munkaerőpiacon
 - valós önismerettel rendelkezzenek
 - világnyelvek használható szintű elsajátítása, mely előnyt jelent a hazai és külföldi munkavállalás terén

A TKB Gimnázium a céljaihoz igazította *a képzés szerkezetét, a tevékenységformákat, az iskolai időt, tanulás tereit, a preferált pedagógiai módszereket, az ellenőrzés, mérés, értékelés és a motiváció eszközeit, az iskola szervezetét és a pedagógusok feladatait.*

3. A képzés szerkezete

A TKB Gimnázium 4 évfolyamos gimnáziumi képzést nyújt nappali és esti tagozaton. Mindkét oktatási szakasz lezárt képzést nyújt. A 4 évfolyamos gimnáziumi képzés érettségi vizsgával zárul, a központi követelményeknek megfelelően. Az iskola arra törekszik, hogy a szakképzettséget szerzett diákok továbbra is tanuljanak, szerezzék meg az érettségi bizonyítványt is. A már szakmunkás-bizonyítvánnyal vagy szakiskolai végzettséggel rendelkező esti tagozatos diákjaink a törvény adta lehetőséggel élve, kevesebb tanév alatt is eljuthatnak az érettségi vizsgáig. Ezek feltételei a következők:

- (1) A szakiskolai vagy szakmunkás végzettséggel rendelkező tanulók esetében az érettségi vizsgára felkészítő gimnáziumi képzés 3 éves.
- (2) A szakközépiskolai vagy gimnáziumi bizonyítvánnyal rendelkező tanulók esetében az érettségi vizsgára felkészítő gimnáziumi képzés attól az évfolyamtól folytatódik, amely évfolyamban lezárt tanévvel rendelkezik a tanuló, és a továbbhaladása záradékolva van a bizonyítványában.
- (3) Az a szakiskolai vagy szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkező tanuló, aki – a Köznevelési törvényre hivatkozva – szeretné az érettségi vizsgára felkészítő gimnáziumi tanulmányait 2 tanév alatt teljesíteni, annak kötelező *az adott tanév szeptember hónap utolsó hetében* osztályozó vizsgát tennie a gimnáziumi 9. évfolyam és 10. évfolyam követelményeiből. Amennyiben sikeres az osztályozó vizsga, úgy 11. évfolyamban megkezdheti a tanulmányait. Amennyiben sikertelen az osztályozó vizsga, úgy a gimnáziumi képzésben 10. évfolyamtól vehet részt.
- (4) Az a tanuló, aki a tanulmányi idő megrövidítését írásban kérelmezi az intézmény vezetője felé, abban az esetben kaphat pozitív elbírálást, amennyiben vállalja, hogy egy tanéven belül, félévkor és tanév végén osztályozó vizsgát tesz az adott évfolyam összes tantárgyából. Ha félévkor sikeres az osztályozó vizsga, akkor magasabb évfolyamba lép, ha nem, akkor értelem szerűen az alacsonyabb évfolyamon folytatja a tanulmányait, és elveszti a megrövidített tanulmányi időre vonatkozó engedélyét.
- (5) Azokkal a hozzánk jelentkező – a fenti esetek valamelyikében érintett – tanulókkal, akik a fent leírtakat nem fogadják el, nem létesítünk tanulói jogviszonyt.

4. Tevékenységformák

A TKB Gimnázium szakmai céljainak megvalósítása érdekében a 2009/2010-es tanévtől kezdődően a mindenkori törvényi szabályozás figyelembevételével átalakította a középiskolákban megszokott tantárgyakra szervezett homogén oktatási technológiát. A hagyományos oktatási módszereket a tanulás kiterjesztett értelmezésével és differenciált tevékenységformákkal váltottuk fel, köszönhetően a TÁMOP 3.1.4. valamint a TÁMOP 3.2.1. és TÁMOP 3.3.9. pályázatoknak. A 2010/2011-es tanévtől iskolánk egymástól jelentősen eltérő tevékenységformákban kívánja megszervezni a tanulás hétköznapi munkarendjét. A kiterjesztett tanulási funkciónak, az összetett személyiség-, készség- és képességfejlesztést támogató feladatoknak csak nagyon eltérő tanulási formák feleltethetők meg. Egy-egy feladathoz hozzárendeltük az iskolai keretek között leginkább alkalmazható képzési formát, igazodni igyekeztünk a tanulók életkorához, sajátos élethelyzetükhöz. Lehetőséget kívánunk biztosítani ahhoz, hogy tanítványaink eltérő feladatokban találkozzanak társaikkal, minél többféle tevékenységben élhessék át a közösségi lét élményét. A változatos, sokszor önálló választáson alapuló tanulás erősebb motivációt teremt, növeli tanulóink aktivitását, intenzívebb részvételt követel tőlük, feloldja a monotóniát, s mindezen keresztül, növeli a tanulás hatékonyságát, és nem utolsósorban visszaszorítja a hiányzások számát.

A megfelelő tevékenységformák kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy milyen tantárgyról van szó, hogy a különféle csoportalakítási technikák, hogyan segítik az egyes tananyagtartalmak elsajátítását, a differenciálás megjelenítése, módzatai hogyan befolyásolják a tanulók teljesítményét, sikerességét, fejlődését.

A *vizsgarendszer* bevezetése a nappali és esti tagozaton negyedéves vizsgahetekben zajlik. A tanulók írásban is és szóban is számot adnak a tudásukról. Vizsgabizottságok előtt szóbeliznek, amely bizottságokban a tanulók szülei is részt vehetnek.

Az egyes osztályokkal, tanulócsoportokkal már a tanév kezdetekor ismertetjük a tervezett tananyagot, illetve a hozzá társított módszertani eszközöket. A tanév végén pedig velük együtt értékeljük a lezárt pedagógiai szakasz sikerességét.

A korszerű tanulás- és oktatásszervezési eljárások alkalmazása:

- projekt, ezen belül a témahetek
- problémaalapú oktatás

- tantárgyi integráció
- IKT technikák

Projekt

A projektoktatás, pedagógiai projekt valamely összetett, komplex, gyakran a mindennapi életből származó témáról, a téma feldolgozáshoz kapcsolódó célok, feladatok meghatározásáról, a munkamenet és az eredmények megtervezéséről, az eredmények bemutatásáról szól.

A projektmódszer egy sajátos tanulási egység, amelynek középpontjában egy probléma áll. A feladat nem egyszerűen a probléma megoldása vagy megválasztása, hanem a lehető legtöbb vonatkozásnak és összefüggésnek a feltárása, amely a való világban az adott problémához organikusan kapcsolódik. (Pl. Romák/cigányok a médiában, Polgár a társadalomban, Egészség-projekt, A többségi társadalom és a kisebbség viszonya, Ahány nyelv, annyi ember, Ép testben, ép lélek, stb.)

A projektmódszer a tanulói tevékenységek tudatos tervezését igényli. A tervezés két fő szinten kell, történjen:

Az első az egész folyamatra vonatkozik, amely során meghatározott ismeretekhez és képességekhez kívánjuk juttatni a tanulókat.

A másik szint az egyes projektek megtervezését jelenti, amelyhez a tanári motiváció és segítség tudatos jelenléte szükséges.

Lényeges vonása, hogy megszűnik a verbális képességek fölényhelyzete, az eltérő képességek egyenértékű szerephez jutnak a közösen választott feladat közös megoldása során. Kooperativitása a tanári és tanulói szerepek különbözőségének érvényesülése mellett valósul meg, a tanár irányító szerepe az együttműködésben szinte észrevétlenül működik, a közös tervezésben, cselekvésben és ellenőrzésben érvényesül. A végrehajtandó feladat sokszínűsége biztosítja a közös alkotáshoz való hozzájárulás sokféleségét. Lehetővé teszi, hogy a résztvevők a korábbi élményeik, tapasztalataik, tehetségük és ambícióik szerint válasszanak részfeladatot.

A projektmódszer átlép az iskolai képzés hagyományos időkeretein, falain, életközeli problémákból indít, és minden résztvevő mindenféle tapasztalataira épít. Ezért tartjuk

fontosnak a váltást iskolánk pedagógiai, módszertani életében, mert a hozzánk járó készség és képességhátrányos gyerekek tanításának, felzárkóztatásának ez lehet az egyik leghatékonyabb módja. A projekt módszer különösen alkalmas a tananyagban elveszett, a számonkérés során sikertelen, ezért kudarc-orientálttá vált tanulók motivációinak újraélesztésére.

Témahét

A tananyag komplex elsajátításának egyik lehetséges alternatívája a témahét. Az egyes tárgyköröket a diákok 3-5 tanítási napon, esetleg hosszabb időkeretben iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között, változatos tevékenységtípusokkal és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel. Szervezhető évfolyamszinten, vagy egész iskolára vonatkozóan is. A 2009/2010-es tanévben az egészséghetet valósítottuk meg a 11. évfolyamon. A következő, a 2010/2011-es tanévtől pedig már évfolyamonként, és iskolai szinten is tervezzük a témahetek megtartását. (Pl. Arangelu, Karácsony-várás, népszokások, népek karácsonya, idegen nyelvi hét, stb. témakörökben.)

Az évfolyamszintű tanulásszervezés a hagyományostól eltérő csoportalkotási módokat is lehetővé tesz. Így az egyéni fejlesztés szempontjából hatékonyan épülnek egymásra az alapkövetelményekhez kapcsolódó kötelező és az egyes részterületekhez kötődő, kutatást és alkotó tevékenységet biztosító választható programok. A témahét elsősorban az egy témára való összpontosítás képességét erősíti, mely aztán a tanuló számára segítséget jelent más, hagyományosabb oktatási formák esteében is.

Problémaalapú oktatás

A probléma alapú tanulási környezetben a tanulók szakértők, és a problémákkal abban a formában szembesülnek, amelyben azok az ő számukra felmerülnek. Az adott problémát, illetve annak feltételezett okait és megoldási alternatíváik stratégiáját a diákok dolgozzák ki határidőre. A hagyományos tanulási módszerekkel folyó tanulást követően a tanulóknak minimális ismeretük marad meg, és azt is csak nehezen tudják más összefüggésekben alkalmazni. Ezzel a módszerrel viszont a tanulók feltárhatják az előzetes tudásukat, életközeli összefüggésekben tanulhatnak, és egyéni vagy kiscsoportos munkában fejleszthetik tudásukat.

Problémaalapú oktatás gyakorlati problémákkal állítja szembe a tanulókat, ezzel tanulási késztetést ébresztve bennük. Kihívást is jelent a diákok számára a tanulás megtanulására, a

csoportban való munkavégzésre, a valós problémák megoldására. Felkészíti a tanulókat a kritikus és elemző gondolkodásra, az alkalmas tanulási források felkutatására.

A problémaalapú oktatás tehát olyan bonyolult problémák köré épül, amelyek természetüknél fogva többoldalúak és komplexek, kutatást, információszerzést, elemzést igényelnek, változó és kísérletező, és nem rendelkezik előre meghatározott, megformált „helyes” megoldásokkal. A problémaalapú oktatás fejleszti az önálló ismeretszerzés képességét.

Tantárgyi integráció

A tantárgyi integráció olyan tartalom-kiválasztási, tananyag-elrendezési módszer, amelyik két vagy több diszciplináris tantárgyat von össze egy új tárgy keretei közé úgy, hogy az eredeti tantárgyak határvonalai részben vagy teljesen feloldódnak, bár azok önálló arculata nem mosódik el. Az érintett diszciplináktól származó ismeretek közös struktúráihoz tartozó alapfogalmakat és összefüggéseket egységes szemlélettel tárgyalja úgy, hogy a tananyag tartalmi, a módszerek és a tevékenységek valamilyen elv alapján rendeződnek a tantervben és a tanítási-tanulási folyamatban egyaránt.

Iskolánkban ilyennek kell lennie a cigány nemzetiségi népismeret bevonásának a humán tárgyakba, illetve a társadalomismeretnek a történelemmel való együtt tanításába. Kipróbált és sikeres integrációs formák a matematika – történelem, magyar – történelem, beás nyelv és más idegen nyelv, biológia és földrajz, földrajz és történelem, biológia – kémia - fizika, számítástechnika (hatékony információszerzés az interneten, a Word használata a szövegalkotás során), illetve bármely más tantárgy. A tantárgyi integráció révén a diákok világszemléletében összekapcsolódnak az addig izolált, és ezért számukra érdektelennek, feleslegesnek ítélt ismeretek.

A tantárgyi integráció talán legfontosabb területe a beás nyelv és a párhuzamosan oktatott világnyelvek integrációja. Ennek révén a diákokban tudatosul, hogy anyanyelvük nem egy kirekesztett kisebbség többségi kultúrában semmire sem használható nyelve, hanem a világnyelvekkel rokon. A beás nyelv és a magyar nyelv oktatását is integráljuk, kimutatandó a két nyelv nyelvtanának hasonlóságait és különbségeit. Ez a nyelvtani szakkifejezések hatékonyabb elsajátítását segíti.

Infokommunikációs technológiák alkalmazása az oktató-nevelő munka során

A TKB Gimnázium pedagógusai és tanulói számára igyekszünk a minél modernebb oktatástechnikai eszközök használatát, alkalmazását megvalósítani. Iskolai gépparkunkat ennek függvényében folyamatosan fejlesztjük. Tantermeink 50%-a digitális táblával felszerelt. Ezen a téren törekszünk a 100% elérésére. (A folyamatot lsd. az intézmény fejlesztési tervében.) Jól felszerelt számítógép-tanteremmel, laptopokkal, valamint a csoportos oktatást segítő tabletekkel rendelkezünk, melyek szerves részét képezik az oktató-nevelő munkának. Mindemellett a reáltantárgyak tanítását is segítjük saját tulajdonú számológépek és oktatóprogramok beszerzésével.

Szemponatok a fent említett tevékenységformák számára

- Egy tárgy kialakításának megállapodott menete: közösen elfogadott és elvárt prioritási rendje, adott műveltségi terület kiemelt kompetenciafejlesztési funkciói, tantárgy helye a képzés rendszerében, a tanulók életkori sajátosságai, speciális szakmai követelményei, a tanulók személyes motivációi, adottságai, a tárgy módszertani sajátosságai, a rendelkezésre álló feltételek, a szaktanár módszertani felkészültsége a speciális feladatra.
- Olyan szakmai programokat alakítsunk ki, melyekben nem csak az a feladat, hogy azt tanítsuk, amit az érintett szaktudomány követel, inkább a tanulhatóság, a célzott fejlesztési feladatok biztosítsák a tananyag kiválasztásának alapját. Feladat, hogy olyan módon alakuljon ki az egyes tevékenységformák tudásanyaga, olyan módszereket válasszunk, melyek az adott célcsoport sikeres fejlesztését szolgálják.
- Az egyes tantárgyak, tevékenységformák tananyag kiválasztási szempontjaiban elsősorban a személyiségfejlesztési, szemléletformálási célok dominálnak. Ehhez illeszkedik a megszerezhető lexikális és szaktárgyi ismeret.
- A tananyagtartalom és a közvetítés módja igazodjon a tanulók életkorához.
- A tananyagtartalmak feleljenek meg az érintett szaktudomány, szakma minőségi követelményeinek.
- Minden képzési formának, programnak biztosítania kell, hogy rövidebb távon is átlátható sikert, motivációt biztosító legyen a gyerekek számára. (Kényszerű feladatmegoldás helyett folyamatos sikerélmény.)
- A tanulás elsősorban tanulói aktivitásra épüljön.

- A tantárgynak tartalmaznia kell az adott terület érettségi követelményeit, tanulóink legyenek képesek a középszintű érettségi vagy az OKJ-s szakvizsga teljesítésére.
- A tantárgyi programok tervezésének egyik legfontosabb kritériuma a folyamatos önkorrekciónak követelménye kell, hogy legyen. A tanulási folyamat során a visszajelző rendszer eredményeit szisztematikusan be kell építeni az egyes tantárgyi programokba.

5. Az iskolai idő

A differenciált célok elérését, a hétköznapiakat leginkább meghatározó feltétel az idő felhasználása, szerkezete. Az időkeretek meghatározását, ütemezését, a napi, heti, éves, teljes időszakot egyaránt figyelembe vevő időfelhasználást számos szempont határozta meg. Fontos figyelembe venni, az iskola pedagógiai céljait, az egyes tevékenységformákhoz szakmailag szükséges időmennyiséget, ezek jellegét, a pedagógusok és a tanulók terhelhetőségét, a tanév rendjét.

Az iskola épületének nyitva tartását az SZMSZ szabályozza. A tanítás 45 perces tanórák keretében bonyolódik, a projekt és a témahetes időszakokban ettől eltérő időbeosztású foglalkozások is lehetnek, akár iskolán belül, akár azon kívül megszervezve. Az esti tagozaton a tanítási rend 15³⁰ órától 19⁰⁰ óráig tart.

A TKB Gimnázium éves munkarendjének irányelvei

A tanév munkarendjét az Oktatási Miniszter által – minden évben – kiadott Tanév rendje alapján, valamint az egyéb törvényi előírásoknak megfelelően alakítjuk ki, figyelembe véve a Munka Törvénykönyve, valamint az SZMSZ előírásait.

Az iskola sajátos munkarendjét az igazgató, valamint a szakmai és módszertani csoport által közösen elkészített részletes munkaterv foglalja magába, figyelembe véve a Diákönkormányzat véleményét. A munkatervet a nevelőtestület az augusztusi alakuló értekezleten fogadja el.

A tanítás rendjét az órarend tartalmazza, mely a tantárgyfelosztásra épül.

A szorgalmi időszak tervezése

Időszak	Tevékenység
Augusztus	Alakuló értekezlet
	Javítóvizsgák
Szeptember	Tanévnyitó ünnepély
	Nevelőtestületi értekezlet
	Szülői értekezlet
	Téma hét – 9. évfolyam
	Téma hét – 10. évfolyam
Október	Aradi vértanúk napja,(ünnepély osztályon belül), 1956-os forradalom megünneplése iskolai ünnepély – felelős 11. évfolyam
	I.Vizsgahét a nappali és esti tagozaton
November	Őszi szünet
	Téma hét – 11. évfolyam
	Téma hét – 12. évfolyam
	Arangelu – iskola szinten
	Szent-Márton napi vigasságok
	Szülői értekezlet, Fogadó óra
December	Nyílt nap
	Kisebbségek ünnepe – dec. 18.
	Karácsonyvárás – karácsonyi vásár – ádventi koszorúk
	Népek karácsonya, Van számodra versem szavalóverseny
	Téli szünet
Január	II.Vizsgahét a nappali és esti tagozaton
	Szorgalmi időszak vége
	Félévi osztályozó értekezlet, Nevelőtestületi értekezlet
	Félévi értesítők
	Félévzáró értekezlet
Február	mise - szalagavatásoknak
	szalagavató ünnepség és bál
	szülői értekezlet
	Február 25. - Kommunizmus Áldozatainak Emléknapija
Március	03.15. - Nemzeti ünnep – felelős a 9. évfolyam
	III.Vizsgahét a nappali és esti tagozaton
Április	Tavaszi szünet
	előrehozott érettségi vizsgát tevő tanulók osztályozó vizsgája
	Osztályozó értekezlet – végzős évfolyamok
	Szerenád, Ballagás
Május	érettségi vizsgaidőszak kezdete
Június	IV.Vizsgahét a nappali és esti tagozaton
	Osztályozó értekezlet
	Június 4. – Nemzeti Összetartozás Emléknapija
	Tanévzáró ünnepély
	Tantestületi záró értekezlet

6. A tanulás terei

A nappali tagozatos tanulóink oktatása 15 - 20 fős termekben zajlik. A tanórák alatt - a tananyag feldolgozása során - törekszünk a csoportfoglalkozások megszervezésére, valamint a maximális begyakorlottság elérésére. Ez a munkaforma jó lehetőséget biztosít arra, hogy az új módszertani technikákat alkalmazhassuk. Tanulóink pedig így könnyebben elsajátíthatják a tananyagot.

A projektek és a témahetek jó alkalmak az iskola épületén kívüli oktatásra. Ezek során a diákok irányított szempontok alapján ismerik meg szűkebb kulturális és természeti környezetüket. Az iskola – évenként – legalább egy alkalommal egy nagyobb, távolibb, egész napos tanulmányi utat is szervez emellett, hogy a tanév során törekszünk az Alsószentmárton környéki tanulmányi utak megszervezésére.

A felzárkóztatást vagy tehetséggondozást igénylő tanulókkal, vagy akinek a vizsgájához segítség kell, azzal külön foglalkozik a mentortanár, illetve a tanórák alatt segíti a pedagógus munkáját.

A mentorok és a tanárok mellett a tanulókkal iskolapszichológus és laboráns is foglalkozik heti, illetve napi rendszerességgel.

Az előrehozott érettségire készülő alsóbb évfolyamos tanulóinknak lehetősége van - a fakultációs órákon kívül - beülniük az esti tagozatosok előadásaira is.

A végzős diákok az írásbeli vizsgák után az iskolában is segítséget kapnak a szóbeli tételek feldolgozásához, megtanulásához.

A felnőttképzésben résztvevő diákok oktatása esti tagozatos munkarendben történik, tanóráik száma a köznevelési törvény értelmében (minimum a nappali tagozat óraszámának 50%-ában) van megszervezve. A tanulás tere több telephelyre van kiszervezve (ld: Alapító okirat), ideje pedig az SZMSZ-ben meghatározottak szerint zajlik, valamint a bérleti szerződések függvényében változik.

7. Preferált pedagógiai módszerek

Az 1. számú mellékletben felsorolt módszerek a diákok aktivitásának fokozására, interaktív és reflektív tanulási technikák elsajátítására, a kritikai gondolkodás fejlesztésére, a szociális kompetenciák fejlesztésére, az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek kialakítására, az önismeret és a céltudatosság kialakítására, a tanulásban való egymásrataltság, szolidaritás fejlesztésére, a megismerés, a tanulás, mint örömforrás tudatosítására irányulnak.

8. Az ellenőrzés, a mérés, az értékelés és a motiváció eszközei

Az iskolának ezen tevékenysége komplex feladat, amely nemcsak a tanulókra, hanem az iskolában dolgozó tanárookra, technikai, ügyviteli, és a nevelő-oktató munkát segítő dolgozókra is egyaránt kiterjed.

Az ellenőrzéseket az igazgató, igazgatóhelyettes, valamint a szakmai és módszertani csoport végzi, de fontos elvárás a diákok és a pedagógusok önellenőrzése is.

a) Az oktató - nevelő munka ellenőrzésének fontosabb területe

- az oktató – nevelő munka színvonala, hatékonysága az egyes tanórákon
- a pedagógus szakmai és módszertani felkészülése, a pedagógiai programban ismertetett és elvárt módszerek alkalmazása
- a tanár – diák kapcsolata a foglalkozások alatt és azon kívül
- a fegyelmezési, valamint jutalmazási módszerek és azok eredményessége
- a helyi tanterv követelményeinek teljesítése
- az osztályfőnöki feladatok ellátása
- a mentori tevékenység, illetve annak hatékonysága
- belső team-építő tréningek szervezése az esetleges problémák orvoslására, permanens önképzésre, önfejlesztésre
- iskolapszichológus(ok) tanárt-diákot segítő jelenléte
- szakmai és módszertani csoport vezetésével hospitálások szervezése, oktató-nevelő munka irányítása, segítő vezetése

b) A tanulók iskolai munkájának értékelése – tanulmányok alatti vizsgák rendje

Iskolánkban már a kezdetek óta szokás a nappali tagozatos tanulók *szöveges értékelése* félévkor és tanév végén. A szöveges értékelés fontossága, hogy nem csupán egy jegy minősíti a tanuló féléves munkáját, eredményességét vagy eredménytelenségét. A pedagógusnak lehetősége van leírni vagy szóban kifejtetni, hogy miért úgy értékelte a diákját, ahogy az az érdemjegyben megfogalmazódik. Mi az a többlet, amit még hozzá kellene, lehetne tennie a tanulónak, a szülőnek az iskolai sikerek érdekében.

Az értékeléseknél figyelembe kell venni a tanulók egyéni képességeit, ki, mihez viszonyítva fejlődött vagy éppen rontott a tanulmányi eredményein.

A tanulók teljesítményének értékelése tanév közben valamennyi tantárgyból érdemjegyekkel, félévkor és tanév végén osztályzatokkal történik. A tanév során négy nagy vizsgán vesznek részt a tanulók, minden tagozaton. Ezeken a vizsgákon minden tárgyból érdemjeggyel értékeljük a tanulókat. A vizsgajegyek a naplóba piros színnel kerülnek beírása, a vizsgákról jegyzőkönyv készül, melyből az eredeti példány a tanulóé, a másolat az iskoláé, melyet lefűzve, elzártan tárolunk.

Az iskolában alkalmazható érdemjegyek: 1, 2, 3, 4, 5. Az érdemjegyeket mindig a naplóba írjuk be. Az évközi- és a vizsgaérdemjegyek alapján a szaktanár félévkor és év végén osztályzattal is értékeli a tanulók ismereteinek a helyi tanterv követelményeihez viszonyított szintjét. Az osztályzat megállapításánál figyelembe kell venni a tanuló teljesítményének vonatkozásában érzékelhető tendenciát, a tanórákon nyújtott teljesítményt. Ennek megfelelően a tanuló év végi érdemjegyét nem feltétlenül határozza meg a félévi, ill. évközi eredménye. Amennyiben a diák rossz érdemjegyet kap, és ennek javítására vállalkozik, erre a lehetőséget biztosítani kell. A félévi, ill. év végi érdemjegyek kialakításánál a vizsgaeredmények hangsúlyozottabb szerepet kapnak. A vizsgarend részletes leírását lásd a **Vizsgaszabályzatban**.

A tanórai magatartás nem lehet szempont az osztályzat megállapításakor. A bukott, vagy hiányzásai miatt javító, vagy osztályozó vizsgára kötelezett tanulók a vizsgákat augusztus 21. és 31-e között tehetik le, az iskola által meghatározott napokon.

Fontos szempont az is, hogy tanulóink értékelési rendszere legyen egységes és áttekinthető. Legyen differenciált, személyre szóló, és az eltérő képességű gyerekeknek eltérő sikereket hozzon. Fontos, hogy pozitívan álljanak a pedagógusok a diákokhoz. El kell ismerni a tanulók

tehetségét és szorgalmát. Fontos, hogy az osztályzatokra épülő értékelési rendszert kiegészítsük, gazdagítsuk a szöveges értékelésekkel is, akár szóban, akár írásban.

A pedagógusoknak tudatosan és rendszeresen kell értékelniük a tanulókat egy-egy közösen végzett munka során is. Célszerű a diákok írásbeli munkáját az osztályzat mellett szövegesen is értékelni.

A magatartás és a szorgalom értékelésekor nem adunk jegyet, hanem a példás, jó, változó és rossz, valamint példás, jó, változó és hanyag visszajelzésekkel értékeljük diákjaink magatartását, illetve szorgalmát.

A tanuló és a tanár munkájának az értékelése kölcsönös. A tanulócsoportoknak, illetve osztályoknak évente legalább egy alkalommal biztosítani kell azt a jogot, hogy az adott szaktanár, tantárgy munkáját, illetve eredményességét visszajelezhessék úgy a nappali, mint az esti tagozaton. Ennek mikéntjét az SZMSZ erre vonatkozó pontja, valamint az *IMIP (lsd. 3. melléklet)* szabályozza. Az egyes érdemjegyek kritériumait a 2. számú melléklet tartalmazza.

Az értékelések – az új törvényi változásoknak megfelelően – kiegészülnek a belső önértékelési rendszer elemeivel, melyet az Intézményi Önértékelési Program ír le, valamint ezt részletezi az Éves Önértékelési Terv.

Kapcsolat a szülői házzal

Iskolánkban alapelv, hogy olyan kapcsolatrendszert építsünk ki a szülői házzal, mely biztos alapja lehet az iskolai munkának. Fontos, hogy a szülők minél több információval rendelkezzenek gyermekük iskolai munkájáról, eredményéről, sikereiről, kudarcairól, hiányzásairól, értékeléséről. Ezért tesszük rendszeressé a szóbeli tájékoztatásokat a mentortanár, valamint a laboránsok keresztül, és ezért válik fontossá az osztálytanítók családlátogatása. Félévkor és évvégén írásban is közöljük a tanulók előrehaladását a szülők felé. Iskolánk igyekszik minden olyan dologban a szülői ház segítségére lenni, ami a gyermeke fejlődését szolgálja. Pedagógiai elveink között nem szerepel az a büntetésforma, hogy szaktanári vagy intéző beírását szorgalmazzuk a gyerekeknek.

Fontos, hogy a szülők is tudják, a mi iskolánk munkája eredménytelen az ő segítségük, együttműködésük nélkül. Részt kell, hogy vállaljanak gyermekük középiskolai életében, még akkor is, ha erre látszólag nincs idejük, energiájuk. Fontos a jó szülő-iskola kapcsolat, mert ez viszi előre a gyerekek munkáját, ez segíti őket hozzá az iskolai sikerek eléréséhez. Ennek

megegyezésére az iskola alkalmanként közös programot szervez a szülőkkel. A jó kapcsolatot támogatja az a törekvésünk is, hogy lehetőség szerint minél több szülőt inspirálunk arra, hogy tanuljon az esti tagozaton, gyermekével együtt ő is tegye le az érettségi vizsgát.

Ahhoz, hogy a szülők elfogadják a tanárok véleményét – legyen az jó vagy rossz minősítés a gyerekekről -, pedagógusainknak megfelelő partneri viszonyt kell kialakítaniuk a szülői házzal. Ezért fontos és elsődleges a családlátogatás szerepe a TKBGben.

A jó tanár – szülő kapcsolat biztosító lesz a szülői értekezleteknek, fogadóóráknak is.

Mindezekkel együtt biztosítani kell azt is, hogy a tanulók és szüleik megtudják, hogyan vélekednek róluk, munkájukról a tanáraik. Az értékelések megfogalmazásakor ügyelni kell a pedagógusnak arra, hogy visszajelzései nem lehetnek büntető jellegűek, negatív emóciókat keltő hatásúak vagy éppen megszégyenítőek.

c) Az ellenőrzés és az ismeretek számonkérésének formái:

Nappali tagozatos tanulóink minden évben negyedéves vizsgaheteken adnak számot tudásukról. Ezeken a heteken írásbeli és szóbeli komplex vizsgát tesznek minden tárgyból a diákok.

Esti tagozaton is negyedéves vizsgaheteket szervezünk, ahol szintén a szóbeli és írásbeli vizsga szolgálja az ismeretek számonkérését (szaktanári döntés alapján).

A vizsgákra alkalomhoz illő öltözetben kell megjelenni tanárnak és diáknak egyaránt. A vizsgarend részletes kidolgozását lásd a *Vizsgaszabályzatban*.

A tanulók fegyelmezetlensége miatt írásbeli felelet nem rendelhető el, ha mégis „röpdolgozatra” kerül sor, akkor a kérdések az utolsó két tanóra anyagára vonatkozhatnak, időtartama nem haladhatja meg a 15 percet.

A negyedéveket lezáró írásbeli dolgozat időpontját és témáját a tanulóknak a megírás előtt legalább egy héttel korábban ismerniük kell. A vizsgahetek első két napja az írásbeli vizsgákkal kezdődik, ahol egy-egy napon 4-5 tantárgyból mérjük fel tanulóinkat. Esti tagozaton az órarend szerint történnek a vizsgák, kivéve, ha a szakmai és módszertani csoport nem szervez hospitálásokat, vizsgabizottságokat az adott telephelyek vizsgáira. A

vizsgadolgozatok megírását megelőzheti egy diagnosztizáló mérés vagy próbavizsga megszervezése az adott szaktanár által, adott tanórán, amelyből kiderülhet, hogy a tanulók milyen szinten sajátították el, értették meg a számonkérendő tananyagot. Az írásbeli vizsgák után szóbeli vizsgák következnek, tantárgyi bizottságok, csoportbontások szerint. Ezek megszervezése a szakmai és módszertani csoport feladata.

Az SNI-s tanulókkal a szakértői véleményben rögzítettek szerint foglalkozunk, előrehaladásukat – a szaktanárok mellett – az iskolapszichológus és a mentortanárok segítik. A számonkérésekhez azonban, a tanulónak biztosítani kell az iskolán belüli felkészülés lehetőségét. Mind a szaktanárnak, mind a mentortanárnak kötelessége gondoskodni a tanuló vizsgára való felkészítéséről.

Nem osztályozható a tanuló, ha igazolt, vagy igazolatlan hiányzásai meghaladják a jogszabályban meghatározott mértéket (250 óra). Az osztályozó vizsga engedélyezéséről a jogszabály előírásait figyelembe véve az osztályban tanító tanárok közössége dönt.

A félévi és év végi érdemjegyek megállapítása az osztályozóértekezleten történik. A szaktanárok legkésőbb az értekezletet megelőző napon ceruzával a napló megfelelő rovatába beírják a félévi, év végi javasolt érdemjegyet. Az osztályfőnök meggyőződik az érdemjegyek beírásának tényéről, illetve arról, hogy a javasolt eredmény és az osztályzatok összhangban vannak –e. Az osztályozó értekezlet akkor kezdődhet meg, ha az osztályfőnök megállapítja, hogy minden szaktanár eleget tett az érdemjegy beírási kötelezettségének. Az osztályozó értekezlet dönt - az osztályfőnök észrevétele alapján - az érdemjegyről abban az esetben, ha a javasolt érdemjegy és az osztályzatok összhangja nem biztosított.

A magatartás és szorgalom minősítésének elveit lásd a *2. számú mellékletben*.

9. Az iskola szervezete, az oktató - nevelő munkával kapcsolatos szervezeti egységek feladatai

a) Az igazgató feladatai

Az igazgató a feladatait a vonatkozó törvényekben, jogszabályokban foglaltak szerint látja el. Ezen túlmenően ügyel a pedagógiai programban foglalt sajátos alapelvek megvalósulására. Kiemelt feladata emellett az állami oktatásügyi intézményekkel való kapcsolattartás, az iskola PR-jának, menedzsmentjének felügyelete és irányítása. *(Bővebben: SZMSZ munkaköri leírások részénél)*

b) Az igazgatóhelyettes feladatai

Az igazgatóhelyettes a feladatait szintén a vonatkozó jogszabályok alapján látja el. Ezen felül segíti a szakmai és módszertani csoport munkáját, illetve részt vesz abban. *(Bővebben: SZMSZ munkaköri leírások részénél)*

c) Szakmai és módszertani csoport feladatai

A csoportot feladata, hogy folyamatosan ellenőrizze a pedagógiai és nevelési munkát, ezen belül a pedagógiai programban megfogalmazott pedagógiai, módszertani és erkölcsi alapelvek megvalósulását.

Munkarendje: problémafeltárás, azok okainak elemzése, javaslat a problémák megszüntetésének eszközeire. Ennek során rövidebb és hosszabbtávú célokat tűzhet ki, melyek sikerességéről, megvalósulásáról úgy az iskola igazgatója, mint a tantestület felé beszámol. A tantestület irányába elsősorban nem ellenőriz és számonkér, hanem inspirál, támogat és javaslatokat tesz. Fokozott figyelmet fordít a team-építésre. A szaktanárokkal egyeztetett formában, illetve gyakorisággal hospitál. Szorosan együttműködik a laboránssal, a mentortanárokkal és a diákönkormányzattal is. Részt vesz az esetleges tanári továbbképzések megszervezésében, az iskola munkáját segítő pedagógiai szakanyagok és belső tananyagok elkészítésében. Szempontokat ad a szaktanárnak az éves tanmenet felépítéséhez, tematikájának és módszertanának kidolgozásához. Összehangolja a tanári munkacsoportok tevékenységét. Megszervezi az iskola éves munkarendje szerinti programokat, vizsgákat.

A szakcsoport tagjai maguk is szaktanárok, akik részt vesznek a mindennapi oktatási és nevelési munkában.

A szakmai és módszertani csoport tagjai a korábbi munkaközösség vezetői. Mivel kis létszámú tantestülettel dolgozunk, így több tantárgy esetében nem beszélhetünk munkaközösségről. Ezért hoztuk létre a szakmai és módszertani csoportot, melynek tagjai a pedagógusok közül kerülnek ki. Az ő irányításukkal az iskola pedagógusai egyeztetik feladataikat az éves munkarend szerint. Ezt a munkát összehangolja, segíti és irányítja, a főbb feladatokat szervezi a szakmai és módszertani csoport.

Iskolánkban az alábbi pedagógiai-szakmai csoportok (munkaközösségek) működnek:

- Humán közösség: magyar nyelv és irodalom, történelem, cigány nemzetiségi népismeret, rajz és vizuális kultúra, ének-zene, buddhista hittan
- Nyelvi közösség: magyar, angol, beás nyelv
- Természettudományi közösség: matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz, informatika, testnevelés és sport
- Osztályfőnöki közösség

Az integrált és interdiszciplináris pedagógiai alapelvnek megfelelően egy-egy szaktanár több közösség munkájában is részt vehet. A szakmai és módszertani csoport tagjainak a feladata a témahetek, projektek, vizsgahetek kidolgozása, megszervezése. A tagok a szakmai és módszertani csoporttal összehangoltan ellenőrzik és segítik a pedagógiai programban kitűzött célok és a hozzájuk kapcsolódó módszertani elvek megvalósulását, részt vesznek a belső értékelések (IMIP) és önértékelések lebonyolításában az Intézményi Önértékelési Program és Éves Önértékelési Terv szerint. A szakmai és módszertani csoport tagjait az igazgató bízta meg, megbízásuk egy tanévre szól. A csoport tagjait tantestületi jelöléssel, vagy ön jelöléssel vagy a szakmai és módszertani csoport ajánlásával lehet kijelölni. A szakmai és módszertani csoport tagjai folyamatosan beszámolnak az iskola vezetőségének és a tantestületnek célkitűzéseikről, és azok megvalósításának sikerességéről. Munkájukról minden tanév elején éves munkatervet készítenek, valamint félévkor és év végén beszámolót kötelesek leadni az elvégzett munkájukról, és azok eredményeiről. (Bővebben: SZMSZ munkaköri leírások részénél; Intézményi Önértékelési Program és Éves Önértékelési Terv)

d) A pedagógus feladatai

Oktató – nevelő munkánk során elfogadjuk, s egyfajta alapnak tekintjük, hogy a hozzánk érkezett tanulók tudásbeli hátrányokkal rendelkeznek, így intézményünkben a pedagógusok munkájának hozzáadott értéke magasabb, mint más intézményekben. A pedagógus feladata a vonatkozó jogszabályi előírásokon felül, a pedagógiai programban megfogalmazott sajátos szempontok, alapelvek megvalósítása, úgy az oktatás, mint a nevelés terén. A szaktanárok különös figyelmet kell, hogy fordítsanak a kollégáikkal való szakmai együttműködésre. Az iskola elvárja, hogy munkájuk ne merüljön ki a tanórák leadásában, illetve a diákok értékelésében. Hatékony kapcsolatot és együttműködést kell, hogy kiépítsenek úgy a diákokkal, mint azok családjával. Segíti a mentortanár és a laboráns munkáját. A tananyag átadása mellett figyelmet fordít a diákok sajátos lelki és szellemi fejlődésére, beleértve ebbe a tanácsadást, az egyéni segítségnyújtást, a tehetséggondozást és a felzárkóztatást. Törekszik kollégái munkájának megismerésére, munkaideje egy részét az órarend alapján való lekötöttségéhez igazítva óralátogatással, családlátogatással tölti. Sajátos elvárás az is, hogy a munkaszerződésében foglalt időkereten belül részt vegyen belső csoportmegbeszéléseken, tréningeken. *(Bővebben: SZMSZ munkaköri leírások részénél)*

e) Az osztályfőnök feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma

- A tanulók fejlődését figyelemmel kíséri és elősegíti.
- A szülőket és tanulókat - az őket érintő kérdésekről - tájékoztatja, a szülőket figyelmezteti, ha a gyermekük jogainak megóvása vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedést tart szükségesnek.
- Érdemi választ ad a szülők és tanulók iskolai élettel kapcsolatos kérdéseire.
- A tanulók hiányzásait nyomon követi, a mulasztási naplót vezeti, illetve havonként összesíti, értesíti a szülőt (szóban vagy írásban), ha a gyermeke igazolatlanul mulaszt, és annak jogkövetkezményeiről is.
- A tanulók tanulmányi eredményeit figyelemmel kíséri.
- Az osztályban tanító tanárok munkáját segíti és óralátogatásai során figyelemmel kíséri.
- A haladási naplót havonként ellenőrzi; a naplóvezetésben található hiányosságok esetén felhívja az osztályban tanító tanárokat, illetve szükség esetén az iskolavezetés figyelmét.
- Az osztályozási naplót havonként egybeveti, a hiányokat pótolja.

- A bukásra álló tanulók szüleit a félév vége és év vége előtt legalább egy hónappal értesíti.
- Ha a tanuló tanulmányi kötelezettségeinek nem tesz eleget, a szülőket tájékoztatja a tanuló továbbhaladásának feltételeiről.
- Figyelemmel kíséri a tanulók egészségi állapotát (tartós betegségek, fogyatékoságok, gyógyszerérzékenység, terhesség).
- A szülők figyelmét felhívja a pályázatok lehetőségeire, a szociális és egyéb juttatásokra.
- Évente legalább kétszer egynapos kiránduláson részt vesz, a kirándulás megszervezését a tanulók és szülei igényeinek figyelembe vételével irányítja.
- A szülők vagy az osztályban tanító pedagógusok vagy diákok 50%-ának kérésére soron kívül – a szülők és diákok képviselőinek bevonásával – osztályértekezlet összehívását kezdeményezi.
- Félévenként az osztály előmeneteléről statisztikai adatokat szolgáltat.
- Félévente egyszer – az éves munkatervben meghatározott időpontban – team-értekezletet, esti fogadóórát, illetve szülői értekezletet tart.
- Eleget tesz a vonatkozó szabályokban előírt adminisztratív köteleességeknek.
- Félévente egyszer családlátogatáson vesz részt.

(Bővebben: SZMSZ munkaköri leírások részénél)

f) Gyermek – és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Iskolánk speciális helyzetéből adódóan a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok hangsúlyos szerepet kapnak. Ezt a munkát a laboráns munkakörben lévő dolgozónk látja el. Alsószentmárton és a környező községek – ahonnan tanulóink bejárnak az iskolába – zömmel roma/cigány lakosok, nagy részük munkanélküliek, rossz anyagi körülmények között élnek. Ezért ez a helyzet sok egészségügyi és szociális problémát vet fel, amit nekünk, pedagógusoknak az iskolában részben, vagy teljes egészében orvosolni kell. Ezért terveztük egy gyermek- és ifjúságvédelemmel foglalkozó laboráns státusz bevezetését intézményünkben. A TÁMOP 3.2.1. pályázat kapcsán kiépítettük az iskolai demokráciát, aminek legfőbb erénye, hogy nem csupán a diáksággal számol, hanem a családokkal is. A szülők tagjai lehetnek a negyedévben megszervezett vizsgabizottságoknak, kérdezhetnek a vizsgázótól, szóban értékelhetik a hallott feleleteket. A tanulók diákönkormányzatba tömörülhetnek, saját vezetőt és képviselőket választhatnak maguknak. Véleményezik az

intézmény alapidokumentumait, rendelkezhetnek a tanulmányi utak megszervezéséről és a jogszabályban meghatározott feladataikról is.

A laboráns munkával kapcsolatos feladataink közül a legfontosabb, hogy a szülői házzal folyamatos kapcsolatban legyünk. Ezt szolgálják majd pl. a családi napok, vagy az oktatásba, vizsgáztatásba bevont szülők egy-egy csoportja.

Fontos, hogy az érintett tanulókkal kapcsolatban felmerült problémák okait feltárjuk. Minden tanév elején a laboráns kolléga környezettanulmányt készít az új belépő tanulókról. Ezeket az adatokat bizalmasan kezeljük, viszont a munkánk hatékonyságához elengedhetetlenül fontos eszközt jelentenek az itt nyert információk. Az oktató-nevelő feladatunkon túlmenően lehetőséget ad - a környezettanulmány során szerzett információ - arra is, hogy a szociális hátrányok kompenzálásában is segítségükre lehessünk a tanulóinknak és családjaiknak. A laboráns munkája során fontos az együttműködés az alábbi szervekkel: nevelési tanácsadó, családsegítő szolgálat, iskolaorvos (házi orvos) szolgálat, gyermekjóléti szolgálat, rendőrség, helyi önkormányzat, helyi roma nemzetiségi önkormányzat, a térségben működő roma/cigány szervezetek, a helyi katolikus plébánia. *(Bővebben: SZMSZ munkaköri leírások részénél)*

A laboráns munkája alapján két nagyobb részterületre bontható:

A veszélyeztetett tanulókkal való foglalkozás

- felmérés az osztályfőnök és a szaktanárok segítségével
- a veszélyeztetettség mértékének megállapítása
- javaslat a további teendőkre
- a gyermek tanulmányi eredményének figyelemmel kísérése
- DADA program és bűnmegelőzési program szervezése
- tanácsadás a szülőknek, tanulóknak
- a terápia meghatározása

A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal való foglalkozás

- felmérés az osztályfőnök és a szaktanárok segítségével
- kapcsolatfelvétel a családdal, jegyzővel
- a hátrányos helyzet okának feltárása (anyagi, mentális, szocializációs, szociokulturális stb.)
- a segítség formáinak meghatározása
- az intézkedések megszervezése, s azok gyakorlatának irányítása, felügyelete
- környezettanulmányok elvégzése

A laboránsi feladatok ütemezése kapcsán a felméréseket a tanév elején végezzük el, így döntünk arról, hogy mely tanulók tartoznak a fentebb felsorolt kategóriákba. Ezek után kerülhet sor a tevékenységformák megszervezésére.

A laboránsi feladatok eredményes megoldása nem csupán a laboráns munkáját jelenti, hanem a tantestület egészének, a mentortanárnak/tanároknak és az iskolavezetésnek is ki kell venni a részét belőle, mert csak egy egészséges, jól működő csoportmunka lehet eredményes.

g) Mentortanári feladatok

A mentortanár a tantestület egyenrangú tagja. A TKB Gimnázium működése kezdete óta alkalmaz mentortanárokat. Feladatuk, hogy segítsék azon diákjaink iskolai, tanulmányi munkáját, akik nehezebben, lassabban haladnak, vagy valamilyen területen lemaradtak.

A mentortanár munkáját az osztályfőnökök, a szaktanárok segítik, velük egyeztetve dolgozik. Továbbá a mentortanár az iskolai értékek, feladatok egyik közvetítője is. Intézményesülés hiányában, a szülők, a tanulók számára a mentortanár „maga az iskola”.

A TÁMOP 3.2.1. és TÁMOP 3.3.9. pályázatok kapcsán részletesen kidolgoztuk a TKBG mentorálási rendszerét. Bővebben lásd *4. számú mellékletekben*.

(Bővebben: SZMSZ munkaköri leírások részénél)

A mentortanár feladatai

1. Az első félévben minél alaposabban ismerje meg a tanuló személyiségjegyeit, életét, szociális körülményeit, a család anyagi, kulturális viszonyait, a tanuló adottságait, érdeklődési körét, motivációs bázisát.
2. Tartja a kapcsolatot a szülőkkel. Tájékoztatja őket a tanuló iskolai, valamint a mentorálás alatti munkájáról.
3. A szülőkkel egyeztetve, közös megbeszélések, egyéni tapasztalatok alapján személyre szóló fejlesztési programot alakít ki a szaktanárok segítségével, melyet folyamatosan korrigál. Egyéni fejlesztési tervet vezet.
4. Az egyéni fejlesztési terv igazodik a tanuló életkori sajátosságaihoz, adottságaihoz, körülményeihez. Figyelembe veszi a szaktanárok véleményét, a gyerek változásait.

Tartalmazza a tanuló hatékony tanulása, sikeres iskolai élete érdekében elvégzendő feladatokat, a pedagógiai eljárásokat, teendőket.

5. Munkáját vagy a tanteremben a szaktanárral végzi, vagy külön erre a célra kialakított fejlesztő szobában.
6. Feladata a tanulók személyiségfejlesztése. Ez az egyik legfontosabb elérendő cél a munkájában.
7. Feladata, a tevékenységekben és verbálisan is megjeleníthető közvetlen és közvetett érték- és normaközvetítés, az életkorhoz igazodó mentálhigiénés, önismereti és kommunikációs fejlesztés.
8. Mintaként áll a tanulók előtt. Személyes példamutatással, ráhatással, egyéni és közös beszélgetésekkel és programokkal, rendszeres kapcsolattartással – mind a szaktanárokkal, mind a szülőkkel –, folyamatos ellenőrzéssel, rendszeres írásbeli és szóbeli értékeléssel, törekszik a gyerekeket a számukra leginkább megfelelő úton tartani. Élet- és munkarendjüket, szabály és normatudatukat, tanulásukat segíteni, alakítani.
9. Képviseli az iskolában a tanulókat. Képviseli érdekeiket, közvetíti – ha szükséges – problémáikat.
10. A mentortanár félévkor és évvégén részletesen értékeli a tanulók fejlődését, személyiségének változásait, munkáját, s javaslatot tesz a feladatokra, a további időszakra. Ezt az értékelést a tanulóval egyezteteti, s megismerteti a szülőkkel, más szaktanárokkal, a szakmai és módszertani csoporttal.
11. Ellenőrzi a mentorált tanulók hiányzásait, nyilvántartja azokat. Információ hiányában azonnal tájékoztatja a szülőket, ill. tájékoztatást kér tőlük.

h) Tehetség- és képességkibontakoztatásra irányuló tevékenységünk

A TKB Gimnáziumban is vannak az átlagosnál jobb képességű diákok, akik a tanulmányi, sport vagy kulturális területeken kimagasló teljesítményeket érnek el. Így kötelességünk, hogy számukra biztosítsuk az előrehaladás, a fejlődés lehetőségét. A tehetséges tanulóinkat jó példaként állíthatjuk társaik elé, s ezzel a pozitív példával véleményünk szerint jó hatással lesznek a többiek iskolai munkájára. A differenciált foglalkozások, órák tartása, a szakkörök és fakultációs foglalkozások, versenyek szervezése, ahol tanulóink megméretnek, mind azt a célt szolgálják, hogy a tehetséges tanulóinkra mások is felfigyeljenek.

Mit tekintünk tehetségnek?

- jó, vagy kiemelkedő tanulmányi eredmény
- egyfajta művészeti tevékenység (éneklés, zenélés, rajz, vers- és prózamondás stb.)
- szervezőképesség és készség
- szociális segítőképesség, szociális érzékenység
- problémamegoldó képesség
- valamilyen sportágban nyújtott kiemelkedő teljesítmény

i) Speciális segítségre szoruló iskolaköteles kismamák oktatása, nevelése

Azon diákjaink, akik korán válnak kismamákká, lehetőséget kapnak arra, hogy egyéni órabeosztással tanulhassanak. Feladatunk, hogy bent tartsuk őket az oktatási rendszerben. Iskolánkban – kísérleti jelleggel –, 2010-ben kidolgoztunk egy programot azon diákjaink részére, akik korán válnak kismamákká. Erre azért volt szükség, mert azokban a rétegekben, ahonnan a nappalis tanulóink érkeznek, nagy számban fordul elő a tanköteles, kiskorú leánytanulók korai gyermekvállalása. A korábbi oktatási törvényi szabályozás értelmében, ha betölti a tanuló a 16. életévét és gyermeket nevel, kérheti, hogy magántanulóként vagy akár esti tagozatosként folytassa tovább tanulmányait. (Az új Köznevelési Törvény - a 16 éves tankötelezettség bevezetésével - már úgymond „leveszi” a kezét ezekről a gyerekekről, és az iskolákra bízta a helyzet megoldását.) Minden kiskorú kismamánk esetében – a korábbi évek tapasztalatai azt mutatják –, hogy ők mindannyian kihullottak az oktatási rendszerből. Magántanulóként nem képesek egyedül, otthon felkészülni a vizsgáikra, nem tudják a tananyagot, az ismereteket egyedül elsajátítani. Az esti tagozatos jogviszonnyal pedig elveszítik a szociális támogatásokra való jogosultságot, ami az esetükben létbizonytalanságot eredményezhet.

Ezen diákjaink számára lehetőséget adunk arra, hogy egyéni órabeosztással tanulhassanak. Legfontosabb feladatunk, hogy benntartsuk őket az oktatási rendszerben. A tanulókkal és szüleikkel tanulmányi szerződést kötünk, melyben vállalják, hogy a számukra kijelölt konzultációkon a tanulók pontosan, és minden alkalommal megjelennek, valamint a megjelölt vizsganapokon a tanuló leteszi a vizsgát. Az érintett tanulókat mentortanárok, valamint iskolapszichológusok segítik.

j) A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

Mivel iskolánk nappalis tanulóinak zöme Alsószentmártonból, Siklónagyfaluból, Egyházasharasztriból jár be, így 99 %-ban roma/cigány származásúak. Elszigeteltségükből adódóan, ha kikerülnek szűkebb környezetükből, bizonytalanná, félszeggé válnak, ezért kiemelt feladatunknak tekintjük a társadalmi integrációjuk elősegítését.

Tanulóink jó része olyan dolgoktól is tart, amitől a hasonló korosztályú, de városban élő diáktársaik nem. Félnak a hivatalokba, más intézménybe bemenni, így sokszor a legegyszerűbb személyes ügyeiket sem képesek elintézni. (pl.: hivatalos dokumentumok kérése, gépjármű vezetői tanfolyam hivatalos részének elindítása stb). Esetükben igen fontos az önbizalom erősítése. Sokszor kitartás hiányában a tanulmányaikat is szeretnék idő előtt befejezni. Érdekükben az alábbiakat kívánjuk megtenni.

- az érintett tanulók esetében az osztályfőnök/mentortanár/laboráns – kapcsolatot igyekszünk még szorosabbá tenni, középpontba állítva a családlátogatások szerepét;
- indokolt, hogy az osztályfőnök e tanulókra személyesen is felhívja a szaktanárok figyelmét, kérje az ő segítségüket is;
- részükre egyéni felzárkóztatást, önismereti tréninget tartunk;
- a diákok közül – önkéntes alapon – patronáló diákot választunk a tanuló mellé;
- a Nevelési Tanácsadó segítségét igénybe vesszük;
- felhívjuk az iskolapszichológus figyelmét az érintett tanulókra.

k) Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A NAT a gyerekek, a serdülők és az ifjak képességeinek fejlődéséhez szükséges követelmények meghatározásával ösztönzi a személyiségfejlesztő oktatást.

A TKB Gimnáziumban a 2009/2010-es tanévben elindított módszertani változások kikövetelik, hogy az egyes tanulók összehangolt fejlesztéséről szóljon a pedagógiai munkánk nagy része. Az évszázadok óta érvényben lévő „porosz”, frontális oktatási rendszer tanulóinkkal kudarcot vallott. Egy rájuk erőltetett, tanári diktatúrára épülő, a tananyagot – a gyerek helyett – tanító tanárokból építkező rendszer „ldozatai” lettek diákjaink. Nagyon kevesen tudtak csak érvényesülni, többségük elemi készség- és képességhiánnyal „küzd”.

A kompetencia alapú oktatás olyan módszerekkel történő új oktatási forma, mely előre meghatározott kompetenciák megszerzését célozza meg. A kompetencia azon elvárható ismeretek, képességek, magatartási és viselkedéssjegyek összessége, amelyek által a személyiség képes lesz egy adott feladat eredményes teljesítésére. Az oktatás során a képességek, készségek fejlesztése, az alkalmazásképes tudás középpontba helyezése történik. Az új oktatási forma bevezetését az ebbe szükségessé, hogy felkészítsük a tanulókat az élethosszig tartó tanulás kihívásaira, hiszen a társadalmi, kulturális változások rugalmas, folyamatosan képezhető és átképezhető munkaerőt követelnek meg. Ehhez meg kell változtatni a tananyag tartalmát, a tanulásszervezés módját, a képzés struktúráját, és biztosítani kell hozzá a szükséges infrastruktúrát. Így a ma jellemző frontális és zömmel lexikális ismeretközlő eljárásokat fel kell váltani a kompetencia alapú nevelési, oktatási módszereknek.

A roma/cigány tanulók számára csakis egy olyan új program, oktatási rendszer, személyközpontú pedagógia bevezetése lehet a megoldás, mellyel egyenlő esélyt teremtve számukra, a többségi társadalomba való integrációjuk is elindulhat.

Támogatnunk kell az egyes tanulók optimális fejlődését. Ehhez viszont a pedagógusainktól olyan hozzáállást várunk el, amelyben maximálisan a tanuló és annak pozitív fejlődése van előtérbe helyezve. Nem lehet a pedagógus távolságtartó, tekintélyt parancsoló elveket valló. Munkáját csakis a tanulókkal való folyamatos együttlét, a szoros személyes nexus, a napi kapcsolat határozhatja meg. Így tudja a leghatékonyabban a tanuló személyiségét fejleszteni, és ez a tanári magatartás közvetlen közelbe hozza a pedagógust a gyerekekkel, szülőkkel, valamint az iskolát a szülői házzal is, ami egy roma/cigány család esetében olykor nehezen születik meg. Csak az a tanár képes hitelesen közvetíteni az értelmiségi normákat, elvárásokat, ismereteket, elfogadtatni magát az iskolát használókkal, aki maga is rendelkezik pozitív, belső értékekkel. A pedagógia kulcsa a hitelesség és a szerethetőség, ennek hiányában rendkívül alacsony a serdülők elfogadási készsége. Az ember az életében elért sikereit csupán 12-15%-ban köszönheti a szakmai ismereteinek. A többi 85-88%-ért, az egyéb személyes tulajdonságainak, képességeinek és jártasságainak lehet hálás. Nekünk feladatunk, hogy kiemelten foglalkozzunk diákjaink személyiségfejlesztésével nap, mint nap. A motiváció, a céltudatosság, a kitartás, az összpontosítás, a stressztűrés, a talpraállás, és az empátikus kommunikáció mind az érzelmi intelligencia készségei. Ezek kulcsa alapján véve abban áll, mennyire vagyunk képesek az érzelmekre "intelligensen", azaz hozzáértően építeni. Roma/cigány gyerekeket tanító pedagógusként a felelősségünk - s ezzel együtt lehetőségünk -

még nagyobb: biztosítanunk kell azt, hogy diákjaink előnyösen érezzék magukat a feladattal, velünk és az iskolával kapcsolatosan, ha a teljesítmény fenntartható fokozása, a készségek-, képességek fejlesztése a cél.

A tanulók személyiségének fejlődésére nagy hatással van, önértékelésüket erősíti, ha a pedagógus jó jegyeket ad, dicsér írásban, szóban és nyilvánosan is. Időt kell szánni a gyerekekre, meg kell őket hallgatni, a problémáikat komolyan kell venni, gondolataikat értékelni kell, és alkalmat kell teremteni arra, hogy egyéni sajátosságaikat kifejezhessék, és ki kell mutatni, hogy szeretjük őket.

Nem engedheti meg egy tanár sem magának, hogy a tanulókkal szemben felületesen ítélkezzen, az osztályzatokkal „szorongasson”. Nem lehet a teljesítmény felett elsiklani, a gyengébbeknek az erősebbel példálózni, szóban vagy nem-verbális módon lenézően megnyilatkozni.

Tanítani sokkal könnyebb, mint nevelni: ahhoz csak tudni kell valamit, ehhez viszont lenni kell valakinek.

1) Környezeti és egészségnevelési program

Iskolánk nappalis tanulói többségében mélyszegénységben élő, hátrányos helyzetű diákok, akiknek nincs módjuk a minden napos egészséges táplálkozás betartására vagy a rendszeres testmozgásra, testedzésre. Nem járnak uszodába, úszni is csak kevesen tudnak. Ezért kiemelt fontosságú, hogy megoldjuk azt a feladatot, mely az egészségük megőrzését szolgálja, a mozgás igényét vagy a minden napos tisztálkodás és higiénés szokásokat kialakítja. A TÁMOP 3.2.1. pályázat keretében kidolgoztuk a speciális szakanyagát is a programnak, mely *Egészséges életre nevelés* címmel megtalálható a Pedagógiai Programunk 6. számú mellékletében. Az *elsősegély-nyújtási alapismeretek* elsajátításával kapcsolatos iskolai tervet lásd a 8. számú mellékletben.

A környezeti és egészségnevelés színterei iskolánkban:

A környezeti és egészségnevelésre bármely tanórán lehetőségünk van. Az osztályfőnöki órákon szintén fontos ezeknek a témáknak, problémáknak a megbeszélése. Lehetőséget kell teremtenünk egy erdei iskola megtekintésére is, mert feladatunk a környezettudatos életre való nevelés. Folytatni kell az elsősegélynyújtás terén elkezdett munkákat is, melynek eredményeként kistérségi és/vagy megyei versenyeken vehetünk részt. A tanév során megvalósított projektjeink egyikének az egészségnevelésről kell szólnia, bevonva a Pécsi Tudományegyetem Egészségügyi Főiskolai hallgatóit vagy olyan egészségügyi szervet, akivel együttműködési megállapodásunk van, akik az egészségnap keretében három témát beszélnek meg tanulóinkkal: egészséges táplálkozás, szexuális élet valamint a káros szenvedélyek (drog, alkohol, dohányzás...).

A környezeti és egészségnevelés témái, területei:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete
- a mozgás fontossága
- délutáni sportköri foglalkozások
- a testi higiénia
- az étkezés, táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben, AIDS prevenció
- személyes krízishelyzetek felismerése és stratégiák ismerete
- a szenvedélybetegségek elkerülése (dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer használatának megelőzése)
- személyes biztonság (közlekedés)
- a tanulási környezet alakítása
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége, a környezeti ártalmak elkerülése
- a betegség és a gyógyulást segítő magatartás (elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat)

A program megvalósításának személyi feltételei, a közreműködők feladatai:

Az egészségnevelés és a környezeti nevelés iskolánk minden tanárának feladata. A leghangsúlyosabb pedig a biológia, valamint a testnevelés szakos kollégáé, az iskolaorvosé, a védőnőé, valamint a laboránsé. Fontos a kapcsolattartás a Nevelési Tanácsadóval, ahol lehetőség van pszichológus segítségét is kérni. A szülők és az iskola együttműködése is elengedhetetlen. A szülők véleményét a szülői értekezleten, fogadóórák alkalmával ismerhetjük meg. Ezen alkalmakkor gyűjthetjük össze a szülők által megfogalmazott problémákat, majd ezeket a felmerülő problémákat közösen – szülők, pedagógusok, diákok és más szakemberek együttműködésével – oldhatjuk meg.

Feladatunk:

- meg kell ismertetnünk tanulóinkat a káros szenvedélyek egészség – és személyiségromboló hatásaival, valamint alternatív lehetőséget kell, kínáljunk a szabadidő kulturált és egészséges eltöltésére
- meg kell adnunk a szükséges tájékoztatást ahhoz, hogy súlyos problémáikkal - a családon és az iskolán kívül - hova fordulhatnak hathatós segítségért
- a fiatalkorú terhes kismamákat fel kell készíteni az alapvető gyermekgondozási feladatokra
- fel kell kelteni a tanulóknál az egészség megőrzés igényét
- foglalkozni kell az életrend, az életritmus, az életvezetés, a céltudatosság kérdéseivel
- meg kell ismertetni a tanulókkal a testi és a lelki egészség összefüggéseit, a betegségek és balesetek megelőzésének módjait, szervezetünk működését, mint az egészség megőrzés alapvető feltételét
- következetes megelőző munkát kell folytatni a káros szenvedélyek megakadályozásához
- mindenki feladata a rendszeres testedzésre nevelés
- egészségfejlesztő iskolai testmozgás, sportkör lehetősége
- környezettudatos életvitel, hogy a jövő nemzedékének példát tudjunk mutatni a környezet védelmére
- a világ globális problémáinak megismertetése, közöttük jelesül a környezetvédelem szükségessége
- ökológiai szemléletű gondolkodásmód kialakítása

- problémaérzékenység az ökológia területén
- vitakészség kialakítása és kritikus véleménynyilvánítás ökológiai kérdésekben
- önkéntes segítőkézség és mozgósítás az ökológiai problémák elhárításában.

Az egészségfejlesztő iskolai testmozgás program célja a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel, hiszen a modernkor az embert olyan életmódba kényszerítheti, amely mozgásszegény életmódhoz, a fizikai képességek hanyatlásához vezethet, áttételesen előidézve ezzel a szellemi teljesítmény romlását is.

Célunk olyan iskolai pedagógiai munka megvalósítása, amelyben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll a középpontban, figyelembe véve, hogy az oktatás, a nevelés színtere nemcsak az iskola, hanem a társadalmi élet és tevékenység számos egyéb fóruma is. Ezért fontos az egészséges iskola megteremtése, mely nem csak külső körülményeiben, hanem szocializációs szerepében is olyan hely, ahol a diák otthon van, ahol gondjait megbeszélheti.

m) Iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása

Minden osztályfőnök, mentor és szaktanár feladata, hogy az iskolai élet egyes területeihez (tanórákhoz, tanórán kívüli tevékenységekhez) kapcsolódó tanulói közösségeket alakítsunk ki, tudatosan, tervszerűen fejlesszük őket, tevékenységüket megszervezzük. A tanulói közösségek irányításánál a pedagógusoknak alkalmazkodniuk kell a gyerekek életkori sajátosságaihoz, az egyes közösségek egyéni arculatának kialakítását segíteniük kell, hagyományaikat megőrizni. Két fő színtere van ennek a munkának: az osztályközösségek szintje, és az önkormányzás szintje (DÖK).

1. Osztályközösségek kialakítása

A különböző motiváltságú és érdeklődésű diákok közösséggé kovácsolásának első lépése az, ha közösen megoldandó feladatot (feladatokat) kapnak, amelyben mindenki megfelelő

szerephez jut. A feladat kiosztásában nagy szerepe van az osztályfőnöknek, akik a közösség kialakításának legfőbb kovácsai. A közösségeket irányító osztályfőnök és más pedagógusok fontos feladata továbbá a közösségek tevékenységének tudatos tervezése és szervezése. A közösségi nevelés akkor a leghatékonyabb, ha a tanulók az egyes tevékenységekben önként és aktívan részt vesznek. Ezt az attitűdöt fogják finomítani, fejleszteni a projektjeink, melyekben pontosan a tanulónak kell eldönteni, hogy mely részfeladatokban, milyen témákban dolgozzon, dolgozzunk.

A pedagógusok legfőbb szervezési, tervezési feladatai az osztályközösségek kialakításában:

- Osztálydekoráció
- Tisztségviselők megválasztása (ha szükségesnek tartják)
- Műsorok betanítása
- Versenyek, vetélkedők szervezése
- Túrák, kirándulások szervezése
- Teadélutánok, születés és névnapok szervezése igény szerint
- Félévi és év végi értékelés
- Színjátszó kör megszervezése
- Fakultációs csoportok szervezése
- Énekkarszervezés
- Sportcsoportok kialakítása
- Az önkormányzás képességének kialakítása – diákönkormányzat

2. Diákönkormányzat

A tanulói közösségek fejlesztése során ki kell alakítani az osztályközösségekben, hogy nevelői segítséggel tudjanak maguknak tartalmas célt meghatározni és összehangolt tevékenységgel munkálkodni a cél eléréséért. A demokratikus iskolai élet egyik mozgatója tehát a jól működő diákönkormányzat. Intézményünkben a diákönkormányzat működését, munkáját egy patronáló tanár segíti. A diákönkormányzat a saját maga által készített, a nevelőtestülettel egyeztetett szervezeti szabályzat alapján működik. A TÁMOP 3.2.1. pályázat keretében kidolgoztuk az *Iskolai demokrácia* megvalósításának programját. Ezen program része a DÖK szervezeti és működési szabályzatának.

A diákönkormányzat fontos feladata:

- készítse fel a tanulókat a közéletben való részvételre, az állampolgári jogok gyakorlására
- a diákvezetők képviseljék az osztályközösségek érdekeit helyi vagy régiós diákgyűléseken

VIII. A tanulói jogviszony szabályozása

Tanulói jogviszony létesítése, felvétel az intézménybe

A tanulói jogviszony létesítését a Nemzeti Köznevelési törvény szabályozza. Iskolánk **nappali tagozatára** minden normál, vagy tagozatos általános iskola nyolcadik osztályát eredményesen befejezett tanulót felvesszünk szabályos beiratkozás után. A jelentkezéssel kapcsolatos tudnivalók minden évben megjelennek a Baranya megyei Pályaválasztási tájékoztatóban, valamint a honlapunkon (www.kistigrisgimi.extra.hu). Írásbeli és szóbeli felvételit nem szervezünk. Iskolánkba jelentkezni minden év január – február havában lehet, a törvényben meghatározott rend szerint. Tanulóinkat a megye, valamint az ország egész területéről szívesen fogadjuk és várjuk.

Ha valaki más intézményből (pl. szakiskola) akar iskolánkba jönni, és azokat a tantárgyakat nem tanulta, amit mi tanítunk (gimnáziumi tantervi követelmény), akkor a sikeres felvételi érdekében különbözeti vizsgát kell tennie. A vizsga sikere után nyerhet csak felvételt a tanuló.

Az **esti tagozaton** a 4 évfolyamos gimnáziumi képzésre felvesszünk minden olyan nem tanköteles korú tanulót, aki rendelkezik 8 osztályos általános iskolai bizonyítvánnyal. A 3 évfolyamos képzésre azok jelentkezhetnek, akik szakmunkás vagy szakiskolai bizonyítvánnyal rendelkeznek, vagy a szakközépiskolai/gimnáziumi 10. évfolyamot már sikeresen befejezték. A jelentkezésre, beiratkozásra minden év szeptember közepéig van lehetősége a tanulóknak. A beiratkozáshoz be kell mutatni a jelentkező nevére kiállított személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolványt, valamint a jelentkező által elvégzett iskolai évfolyamokról kiállított bizonyítványt.

A TKB Gimnáziumba való jelentkezés előtt mind az esti tagozatos, mind pedig a nappali tagozatos tanulóknak, a szülőknek személyesen is lehetőségük van megismerni iskolánkat, tanárainkat, dolgozóinkat. Alapdokumentumaink megismerésére személyesen vagy a honlapunkról való letöltés útján is lehetősége van minden érdeklődőnek.

A továbblépés feltételei

A továbbhaladás általános feltétele az egyes évfolyamok sikeres (legalább elégséges) szintű elvégzése. A tanulóknak kötelező részt venniük a negyedévenként megszervezett évközi

vizsgákon. A tanulók félévi és év végi osztályzatait e vizsgák eredményei súlyozottan adják. Ha valaki félévkor vagy év végén egy vagy több elégtelen osztályzatot kap, vagy valamilyen objektív oknál fogva – betegség, hosszabb külföldi tartózkodás stb. – nem kap osztályzatot, lehetősége van augusztus végén javító, vagy a félév és/vagy tanév végén osztályozó vizsgát letenni. Ha az érintettek ezeken a vizsgákon eredményesen számolnak be, a felsőbb osztályba léphetnek.

Az esti tagozaton a továbbhaladás feltétele, hogy mind a négy vizsga átlagolt jegye legalább elégséges szintű legyen. Lehetősége van minden esti tagozaton tanuló diáknak a vizsgahetek után javítani az elégtelen érdemjegyeiket. A vizsgákról jegyzőkönyv készül. Az év végi (augusztusi) javítóvizsga lehetősége ugyanúgy adott az esti tagozatos tanulóknak is, mint a nappalisoknak. Sikeres javítóvizsga után az érintett diákok a felsőbb évfolyamba léphetnek. Ha a felnőttoktatásban résztvevő tanuló a tanórai foglalkozások több mint ötven százalékáról távol maradt, félévkor és év végén minden esetben osztályozó vizsgán köteles számot adni a tudásáról. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható.

A tanulói jogviszony megszűnése

Az érvényes jogszabályok értelmében tanulói jogviszonya megszűnik annak a tanulónak, aki középiskolai vagy szakiskolai tanulmányait sikeresen befejezte.

Továbbá, ha magatartása révén érdemtelenné válik a tanulói jogviszonyra – durván megszegi az iskolai szabályokat –, vagy szabad akaratából kiiratkozik úgy, hogy nem érintett a tankötelezettség szempontjából. (Ez vonatkozik az esti tagozatra is.)

Megszűnik a tanulói jogviszony:

- ha a tanulót másik oktatási intézmény átvette, az átvétel napján;
- gimnáziumi tanulmányok esetén az utolsó évfolyam elvégzését követő első érettségi vizsgaidőszak utolsó napján;
- a tankötelezettség megszűnése után, - ha a szülő a tanuló egyetértésével, nagykorú tanuló esetén a tanuló írásban bejelenti, hogy kimarad –, a bejelentés tudomásulvételének napján;
- nem tanköteles tanuló esetében, ha az iskola kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztott;
- Megszűnik a tanulói jogviszony a kizárás az iskolából fegyelmi határozat jogerőre emelkedésének napján.
- Az iskola a tanítási év utolsó napján egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti a nem tanköteles tanuló jogviszonyát, ha ugyanannak az évfolyamnak a tanulmányi követelményeit második alkalommal nem teljesítette.
- A felnőttoktatásban résztvevő tanulónak megszűnik a tanulói jogviszonya, ha a szorgalmi időszakban húsz tanóránál többet mulaszt igazolatlanul.

IX. Pályaorientáció, a felsőoktatásba bejutott tanulóink utókövetése

1. Pályaorientáció

Az oktató – nevelő munka fontos részét képezi diákjaink pályaorientációja. Erről már az alsóbb évfolyamokban is szó esik elsősorban az osztályfőnöki órákon. A pályaorientáció a 11. és a 12. osztályban kap dominánsabb szerepet. Ennek során meghívott előadókkal tartunk előadásokat egyes szakiskolák, illetve felsőoktatási intézmények, rendvédelmi szervek megismertetése céljából. A lehetséges továbbtanulási alternatívák kiválasztásában az alábbi szempontok érvényesülnek:

- a pedagógus és a diák közös munkája
- a diák, illetve a szülők egyéni vágyai, elképzelései
- a diák képességei, esélyei
- szakmák választása esetén az adott szakma aktuális piacképessége
- a választott oktatási intézmény előzetes megismerése (pl. óralátogatás, nyíltnapokon való részvétel)
- egyéni foglalkozás és fejlesztés a választott szakma, illetve hivatás követelményeinek, jellegének megismertetése céljából

2. A felsőoktatásba bejutott tanulóink utókövetése

Sikeresen végzett és felsőoktatási intézményekbe felvételt nyert diákjaink a célcsoport meghatározásánál ismertetett okok és feltételek miatt továbbra is hátrányos helyzetűek, segítségre, támogatásra van szükségük. Ennek megfelelően iskolánk pedagógiai munkája túlmutat a sikeres érettségire, folyamatosan követi a végzett és továbbtanuló diákok életútját, tanulmányait. Ez a segítség részben személyes, részben szakmai jellegű. Szaktanáraink szabályozott keretű fogadóórákon szakmai segítséget adnak, ugyanakkor minden pedagógusunk, beleértve ebbe a mentortanárokat is, a lehetőségek szerint személyes kapcsolatban maradnak a végzett diákokkal. Együttműködünk az egyetemeken már kiépült mentorhálózataival, olyan civil szervezetekkel, melyek hátrányos helyzetű fiatalok továbbtanulását támogatják, segítséget nyújtunk tanulmányi pályázatok elkészítésében. A továbbtanulásban sikeres diákok példaképpül szolgálnak az utánuk következő évfolyamok számára, ezért szorgalmazzuk, hogy kapcsolatban maradjanak az iskolával.

X. Az iskola külső kapcsolatrendszere

Az iskola sajátos jellegének megfelelően széleskörű kapcsolatrendszert épít ki, az alábbi szervezetekkel:

- hasonló pedagógiai munkát végző és célokat kitűző oktatási intézmények (tanodák, általános iskolák, középiskolák, második esély gimnáziumok)
- a térségben működő felsőoktatási intézmények
- roma/cigány fiatalokat támogató, illetve számukra programokat kínáló civil szervezetek, alapítványok, diákegyesületek
- helyi önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok
- a fenntartó egyház, valamint annak egyeteme
- a helyi katolikus plébánia Alsószentmártonban
- az illetékes nevelési tanácsadó, gyermekjóléti szolgálat, családsegítő szolgálat
- iskolaorvos, védőnő
- az országos diákönkormányzat
- pályaaorientációs és bűnmegelőzés szempontjából a helyi rendőrség
- rendőrség, tűzoltóság, katasztrófavédelem, fogyasztóvédelem
- helyi, térségi kórház,
- könyvtárak és kulturális intézmények a térségben

XI. Az iskolahasználók együttműködésének formái az iskola közéletében, továbbfejlesztésének lehetőségei

Tanulói szempontból

A tanulók vélemény nyilvánításának lehetőségei és formái iskolánkban többfélék. Ilyen lehetőségnek minősül a tanóra, az osztályfőnöki óra, diák önkormányzati ülések, felmérések, pedagógus és óra értékelések, de megengedett az igazgatóhoz vagy helyettesekhez való közvetlen fordulás is. A tanulók véleményét az iskolavezetés és a tantestület mindig figyelembe veszi, ha azok építő jellegűek.

Tanári szempontból

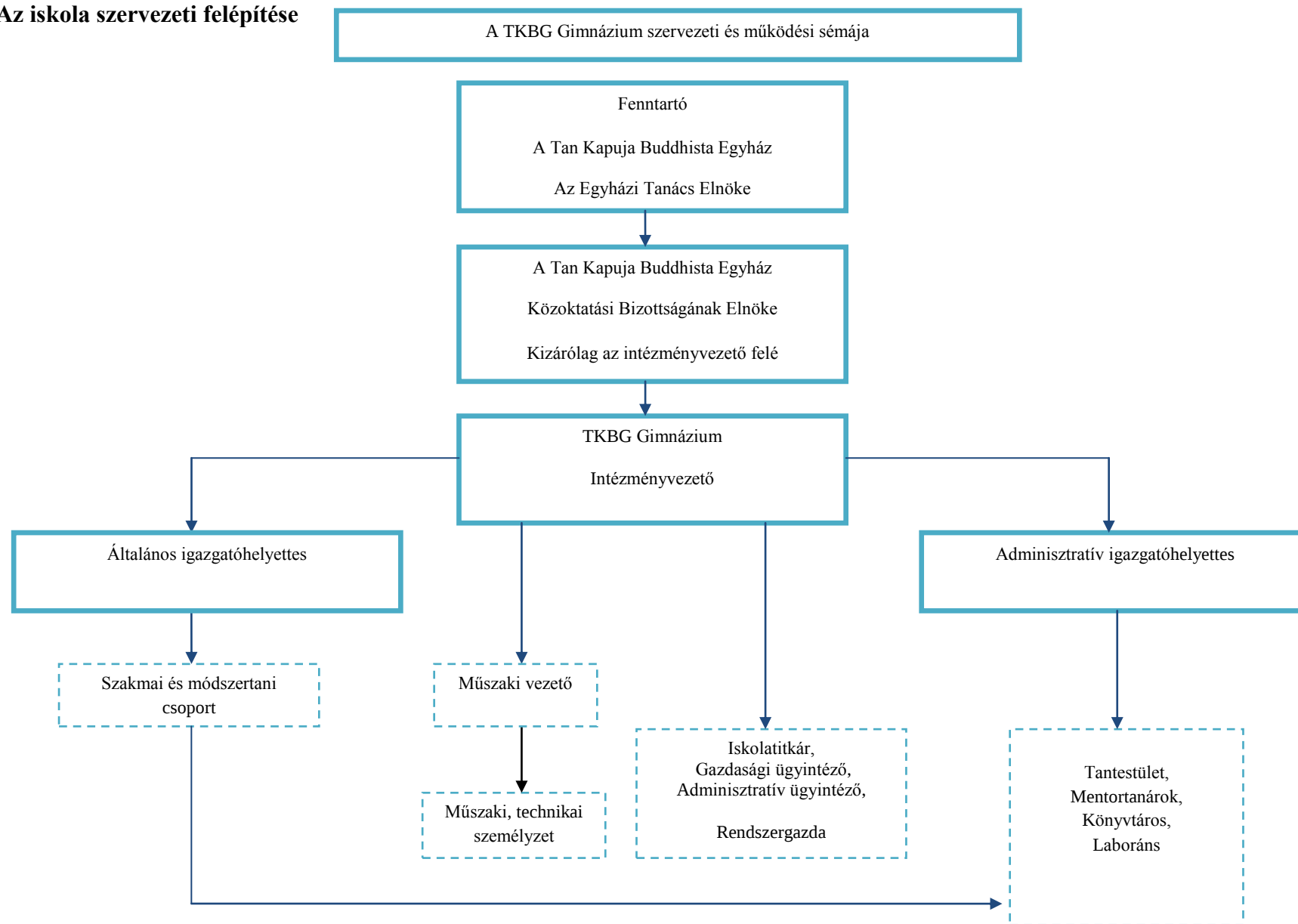
A tanárok vélemény nyilvánításának legfontosabb formái az értekezletek, team-megbeszélések, valamint az IMIP értékelő lapok, és a belső önértékelést szolgáló dokumentumok kitöltése. A tanárok véleményét az iskolavezetés minden szinten figyelembe veszi.

Szülői szempontból

A szülők a véleményüket fogadóórákon, szülői értekezleten és az intézményi értékelő lapok kitöltésével mondhatják el elsősorban. De az iskolavezetés ajtaja mindig nyitva áll a szülők előtt. Az SZMSZ választudománya legfőbb összekötő kapocs a szülők közössége és az iskola között, véleményezik a pedagógiai programunkat is.

Az oktató – nevelő munka hatékonysága elképzelhetetlen a szülőkkel való együttműködés nélkül.

XII. Az iskola szervezeti felépítése



Helyi tanterv

Gimnáziumi képzés
9-12. évfolyam

I. Fejlesztési feladatok, nevelési célok

Az erkölcsi nevelés

A tanulóban kialakul a kötelességtudat, érti egyéni és közösségi (társadalmi) felelősségének jelentőségét. Felismeri, hogy az egyes törvények és társadalmi egyezségek általában azért érvényesek, mert saját magunk által választott etikai elvek követésén alapszanak. Megérti és belátja a normakövetés társadalmi jelentőségét és a normaszegés következményeit. Ismeri közösségi egyezéseket és normákat, képes egy-egy közösség etikai elveinek felismerésére és a különböző kultúrák etikai elveinek összevetésére. Érti az etikai elvek, a normák és a törvények kapcsolódását. Képes értékkonfliktusok felismerésére, ismer eseteket, példákat értékkonfliktusok kezelésére.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanuló képes elhelyezni a magyarság kultúráját európai kontextusban. Megnevez és felismer magyar történelmi személyiségeket, feltalálókat, tudósokat, művészeket, sportolókat, tudatosul benne munkásságuk (egyetemes) jelentősége. Ismeri a magyar, illetve magyar származású Nobel-díjasokat, munkásságuk legkiemelkedőbb eredményeit. Tisztában van nemzeti ünnepeink jelentőségével, kontextusával, hagyományaival. Részt vesz a nemzettel, a hazával való érzelmi azonosulást erősítő tevékenységekben. Ismeri a népi hagyományokon és vallási gyökereken alapuló éves ünnepkört, van tapasztalata ezekhez kötődő szokásokról, ismer ilyen témájú folklór- és műalkotásokat. Képes felidézni népi kultúránk néhány jelentős elemét, jellemzőjét. Értékeli a helytörténeti ismeretek fontosságát, ismeri lakóhelye és iskolája helytörténetének, kulturális és természeti örökségének főbb értékeit. Ismeri a nemzeti kultúrák jelentőségét, tiszteli a különböző népek és kultúrák hagyományait. Tájékozottsággal kötve is ismer hungarikumokat. A hagyományos (népi) életmód, szokások megismerésén keresztül értékeli ezek fenntarthatósággal kapcsolatos szerepét. Felismeri az egyetemes emberi örökség és az európai kultúra kiemelkedő eredményeit, az ennek megőrzésén munkálkodó szervezeteket, a nemzetközi összefogás jelentőségét.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A tanuló érti az egyén felelősségét a közösség fenntartásában és a normakövetésben. Ismeri alapvető állampolgári jogait és kötelességeit. Ismeri a normaszegések társadalmi jelentőségét, képes az antidemokratikus eljárások, a korrupció és a hatalmi visszaélések veszélyével kapcsolatban érvelni. Ismeri a demokratikus jogok fenntartásáért küzdő szervezeteket, és tud példát hozni az ENSZ és az Európai Unió ezzel kapcsolatos tevékenységére. Gyakorolja jogait és kötelességeit szűkebb környezetében, ismeri és tiszteli szűkebb közösségei tagjait, törekszik a jó együttműködésre az együttélésben. Képes a helyi közösségekkel való együttműködésre, ismeri a civil szervezetek működési formáit és lehetőségeit. Érzékenyebbé válik a helyi közösségek problémái iránt, és ismeri beavatkozási lehetőségeit ezek

megoldáskeresési folyamataiba. Tisztában van a civil társadalmi aktivitás értékével, jelentőségével.

Önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése

A tanuló képes különbséget tenni az ideális és a reális énkép között és tisztában van azzal, hogyan befolyásolhatja a társas környezet az önmagáról alkotott képet. Tudatosítja, hogy az önismeret természetes szükségleteink közé tartozik, és próbál ismeretet szerezni arról, milyen eszközök állnak rendelkezésünkre, hogy megismerjük, megmagyarázzuk önmagunkat. A tanuló tisztában van azzal, hogyan aknázhathatja ki saját erőforrásait a mindennapi életben, és hogyan létesíthet, tarthat fenn kiegyensúlyozott társas kapcsolatokat. Rendelkezik a harmonikus (társas) kapcsolatok kialakításához megfelelő ismeretekkel, készségekkel, empátiával; ez jellemzi a tőle különböző embertársaival való kapcsolatát is. Érti az egyén felelősségét a közösség fenntartásában és a normakövetésben.

A családi életre nevelés

A tanuló tisztában van azzal, hogy az ember magatartását szocializációja, társas környezete hogyan befolyásolja. Tudatosan készül az örömteli, felelősségteljes párkapcsolatra, a családi életre. Jártas a munkaeszközök célszerű, gazdaságos használatában, kialakítja egyéni, eredményes munkamódszereit. Megismeri a háztartásban, közvetlen környezetében alkalmazott, felhasznált anyagokat (különös tekintettel az egészségkárosító anyagokra). Képes önálló életvitelét, önmaga ellátását megszervezni. Képes szükségletei tudatos rendszerezésére, rangsorolására, megismeri a takarékoság-takarékoskodás alapvető technikáit. Ismeri a családtervezési módszerek alkalmazásának módját, ezek előnyeit és kockázatait, tud ezzel kapcsolatban információkat keresni és azokat döntéseiben felhasználni. Tud információkat szerezni a szexuális problémákkal kapcsolatban, ugyanakkor képes felismerni egyes információforrások veszélyeit. Tudja, hová fordulhat krízishelyzetekben. Képes tájékozódni a gyermekszülést és az örökbefogadást érintő kérdésekről. Érti a családnak a társadalomban betöltött szerepét. Érti a családtagok felelősségét a család egységének megtartásában, belátja a szerepek és feladatok megosztásának módjait, jelentőségét. A tanuló értelmezi a szülői és gyermeki felelősség fogalmát, tiszteli a különböző generációk tagjait.

A testi és lelki egészségre nevelés

A tanuló tudja, hogy környezetünk is hatással van testi és lelki egészségünkre, ezért igényévé válik környezetének tisztán tartása, szépítése és a személyes higiéné. Képes egészséges étrend összeállítására, ismeri a mennyiségi és minőségi éhezés, valamint az elhízás kockázatait. Tájékozott az e témakörben meglévő elemi lakossági szolgáltatásokról, azok használatáról. Ismeri a kultúra szerepét a lelki egészség megőrzésében. Képes stresszoldó módszereket alkalmazni, választani. Tudatában van annak, hogy életvitelét számos minta alapján, saját döntéseinek sorozataként alakítja ki, és hogy ez a folyamat hatással van testi és lelki egészségére. Ismeri az egészségre káros, szenvedélybetegségek kialakulásához vezető élvezeti

szerek használatának kockázatait, tudatosan tartózkodik ezektől. Ismeri a rizikófaktor fogalmát, képes értelmezni erre vonatkozó információkat. Tudja, milyen szakemberek segítenek testi és lelki egészségünk megőrzésében és helyreállításában. Tud a gyász szakaszairól és az ilyenkor alkalmazható segítő technikákról, ismeri a hospice-szolgáltatás fogalmát. Képes értelmezni a gyógyszerekhez tartozó betegtájékoztatót. Ismeri az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés módját, képes tájékozódni a betegjogokról és az orvosválasztás lehetőségeiről. Tisztában van a védőoltások szerepével, ismeri ezek alapvető hatásmechanizmusát, tud példákat sorolni védőoltásokra.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A tanuló felismeri, ha környezetében, szűkebb vagy tágabb környezetében egyes emberek vagy csoportok segítségre szorulnak. Az adott helyzethez és lehetőségeihez mérten kötelességének érzi a segítségnyújtást és próbálja ebbe társait is bevonni. Egyes helyzetekben képes felelősséget vállalni másokért (társaiért, a környezetében élő rászorultakért), és vállalásaiért helyt is áll. Felismeri, hogy a beteg, sérült, fogyatékkal élő embereken egyes helyzetekben kötelessége segíteni. Tisztában van az önkéntesség értékével, jelentőségével, formáival.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanuló érti a fenntarthatóság, illetve a fenntartható fejlődés különbözőségeit, képes az ezzel kapcsolatos különböző szakpolitikák, törekvések és folyamatok egyes hatásainak megértésére. Konkrét példákon keresztül érti, hogyan függ össze a fenntarthatóság három vetülete (a gazdaságossági, a környezeti és a szociális fenntarthatóság) globális problémákkal. Érti, hogyan vezetett az emberiség tevékenysége környezeti problémák kialakulásához, érti ezek kockázatát, és látja ezzel kapcsolatos felelősségét. Képes fokozatosan megérteni és értelmezni egyes globális problémák és a lokális cselekvések, valamint az egyéni életvitel közötti összefüggéseket. A tanulóban felelősség ébred abban, hogy saját életvitelével legyen tekintettel a fenntarthatóság kritériumaira. Érti a hagyományok szerepét a harmonikus és fenntartható életvitel megalapozásában. Képes a fenntarthatósággal kapcsolatban információkat keresni és értelmezni. Ismeri egyes hazai és nemzetközi szervezetek, intézmények fenntarthatósággal kapcsolatos munkáját.

Pályaorientáció

Tudatosul a tanulóban, hogy élete során többször pályamódosításra kerülhet sor, ezért is van jelentősége a folyamatos tanulásnak, önképzésnek. Reális ismeretekkel rendelkezik saját képességeiről, adottságairól tervezett szakmájával, hivatásával összefüggésben, továbbá munkaerő-piaci lehetőségeiről, munkavállalói szerepéről. Tisztában van azzal, milyen személyes tulajdonságokkal, ismeretekkel, gyakorlatokkal és képességekkel rendelkezik. Képes önéletrajzot készíteni, vagyis képes írásban összegezni céljait, képességeit,

végzettségét, felkészültségét és mindazt, amit az alkalmazónak egy konkrét állással kapcsolatban nyújtani tud.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A tanuló rendelkezik ismeretekkel az euroövezetről, a valutaforgalomról, a tőzsdeindexről, a GDP-ről és ezek hatásairól az ő személyes életében. Törekszik arra, hogy a fejlődési, megélhetési, biztonsági, önérvényesítési, társas szükségleteit minél magasabb szinten, tartalmasabb életvitelben elégítse ki. Felismeri, hogy az egyén életútját a külső tényezők, hatások is nagymértékben befolyásolják, alakítják, melyek végig jelen vannak az emberi élet során. Érti a gazdasági folyamatok összefüggéseit különböző globális problémákkal is. Képes információkat keresni és értelmezni különböző egyéni pénzügyi döntésekkel (pl. befektetések, hitelek) kapcsolatban. Kellő ismerettel rendelkezik ahhoz, hogy számlát nyisson, és azt használja.

Médiatudatosságra nevelés

A tanuló tudatosan választ a tanulását, művelődését és szórakozását segítő médiumok között. Képes a média által alkalmazott figyelemfelkeltő eszközöket, képi és hangzó kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására.

A tanulás tanítása

A tanuló megtanul jegyzetelni, rendszeresen használja az önálló, áttekinthető, lényegkiemelő jegyzetelési technikát hallott vagy olvasott szöveg alapján. Tisztában van azzal, hogy a jegyzetelés alkotás, hogy a gondolkodás által a meglévő ismeretekből egy új gondolatot hozhat létre. Képes saját tanulási stílusának, erősségeinek és gyengeségeinek megfelelő tanulási stratégiák kialakításával önálló tanulásra. A tanuló ismeri az időmenedzsment jelentőségét, alkalmaz ezt segítő technikákat. Képes a különböző információkat különböző formában feldolgozni és rendszerezni, használ tudásmegosztó és tudásépítő platformokat. A tanulás folyamatában gyakorolja a szóbeli, az írásbeli és a képi kifejezés különböző formáit. A tanuló tud különböző természeti és társadalmi jelenségeket megkülönböztetni, összehasonlítani; alkalmazza a különböző tantárgyakban szerzett ismereteit ezek értelmezésében.

II. Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció

A tanuló hétköznapi kommunikációs helyzetekben alkalmazza a különféle beszédműfajok kommunikációs technikáit. Beszélgetés, vita során képes mások álláspontjának értelmezésére, saját véleménye megvédésére vagy korrekciójára. Önállóan olvas és megért nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegeket. Képes különböző műfajú és rendeltetésű szóbeli és írásbeli szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárására, értelmezésére és értékelésére. Kritikus és kreatív módon vesz részt az infokommunikációs társadalom műfajainak megfelelő információszerzésben és információátadásban. Felismeri és tudja értelmezni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített üzenetrétegeket. Képes szövegalkotásra a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén a papíralapú és az elektronikus műfajokban. Törekszik a nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő szövegek alkotására. Képes a normakövető helyesírássra, képes az önálló kézikönyvhasználatra. Képes az anyanyelvhez és az idegen nyelvhez kötődő sajátosságok összevetésére az általános nyelvészeti ismereteinek felhasználásával. Képes nem verbális természetű információk adekvát verbális leírására, értelmezésére.

Idegen nyelvi kommunikáció

A tanuló képes tudatos nyelvtanulóként tanulni a nyelvet, és törekszik a célnyelvi kultúra megismerésére. Képes nyelvtudását önállóan fenntartani és fejleszteni, képes az idegen nyelvet saját céljaira is felhasználni utazásai, tanulmányai során. Törekszik arra, hogy egy második idegen nyelven is képes legyen az alapszintű kommunikációra, így teljesíti a többnyelvűség igényét. Valós élethelyzetekben is tudja használni a nyelvet a produktív készségek (írás és beszéd) alkalmazásával is. Megérti a fontosabb információkat a világos, mindennapi szövegekben. Önállóan elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, az érzéseit, reményeit és törekvéseit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Matematikai kompetencia

A tanuló követni és értékelni tudja az érvek láncolatát, matematikai úton képes indokolni az eredményeket. Kialakul az absztrakciós, analizáló és szintetizáló képessége. Megérti a matematikai bizonyítást, képes a matematikai szakkifejezéseket szabatosan használni, biztonsággal alkalmazza a megfelelő segédeszközöket. Képes megérteni egyes természeti és társadalmi-gazdasági folyamatokra alkalmazott matematikai modelleket, és ezt tudja alkalmazni a jelenségek megértésében, a problémák megoldásában a mindennapi élet különböző területein is. Felismeri a matematikai műveltség szerepét és fontosságát a valós tények feltárásában, más tudományokban és a mindennapi gyakorlatban is.

Természettudományos és technikai kompetencia

A tanuló ismeretei birtokában megérti a természettudományos-technikai eredmények alkalmazásának szerepét a társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek formálódásában. A technikai fejlődés fontosságának felismerése mellett belátja az alkalmazott technikák és technológiák előnyeit, korlátait és kockázatait. Bővülő ismeretei segítségével, illetve a megfelelő módszerek, algoritmusok kiválasztásával és alkalmazásával képes leírni és magyarázni a természet jelenségeit és folyamatait, felismeri a folyamatok közötti összefüggéseket. Természettudományos tanulmányai végére a tanuló képessé válik arra is, hogy bizonyos feltételek mellett megfogalmazza a természeti-környezeti folyamatok várható kimenetelét. Képes meghatározott szempontoknak megfelelően megtervezni és végrehajtani megfigyeléseket, kísérleteket, és azok eredményeiből reális és helyes következtetéseket levonni. Képes mozgósítani és alkalmazni természettudományos és műszaki műveltségét a tanulásban és a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldása során. Belátja a fenntarthatóságot középpontba állító környezeti szemlélet fontosságát, képes és akar is cselekedni ennek megvalósulása érdekében. Egyre jobban megérti a lokális folyamatok és döntések egyes regionális és globális következményeit.

Digitális kompetencia

A gimnáziumban a tanuló képes a számítógép nyújtotta lehetőségek (pl. szövegszerkesztés, táblázatkezelés, prezentációkészítés) igényes, esztétikus, önálló alkalmazására a tanulásban és a mindennapi életben. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Gyakorlattan kapcsolódik be az információmegosztásba, képes részt venni az érdeklődési körének megfelelő együttműködő hálózatokban a tanulás, a művészetek és a kutatás terén. Felismeri és ki is használja az IKT nyújtotta lehetőségeket a kreativitást és innovációt igénylő feladatok, problémák megoldásában. Kialakul a tanulóban az IKT alkalmazásához kapcsolódó helyes magatartás, elfogadja és betartja a kommunikáció és az információfelhasználás etikai elveit. Felismeri az IKT interaktív használatához kapcsolódó veszélyeket, tudatosan törekszik ezek mérséklésére. Ismeri a szerzői jogból és a szoftvertulajdonjogból a felhasználókra vonatkozó jogi elveket, figyelembe veszi ezeket a digitális tartalmak felhasználása során.

Szociális és állampolgári kompetencia

A tanuló nyitott a személyek és kultúrák közötti párbeszédre. Él a véleménynyilvánítás lehetőségével a közösséget, a társadalmat érintő kérdésekben. Képes érveit megfogalmazni és vitahelyzetben is kulturáltan kifejezni, meghallgatni és elfogadni mások véleményét. Figyelembe veszi és megérti a különböző nézőpontokat, tárgyalópartnereiben bizalmat kelt, és empátiával fordul feléjük. Képes helyes döntéseket hozni, illetve segítséget elfogadni konfliktushelyzetekben. Képes a stressz és a frusztráció megfelelő kezelésére. Tudatosan készül a munka világához kapcsolódó döntéshelyzetek megismerésére. Igyekszik a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva aktívan részt venni az őt érintő ügyekben. Nyitott és érdeklődő a helyi és a tágabb közösségeket érintő

problémák iránt, képes a különböző szinteken hozott döntések kritikus és kreatív elemzésére. Pozitív attitűdje alakul ki az emberi jogok teljes körű tisztelete, ideértve az egyenlőség, a demokrácia, a vallási és etnikai sokszínűség tiszteletben tartása iránt, törekszik a személyes előítéletek leküzdésére, képes a kompromisszumra. Kialakul a reális alapokon és ismereteken nyugvó nemzeti identitástudata, a hazához, illetve az Európához való kötődése.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Innen folyt.

A tanuló képes csoportos munkavégzésben részt venni, a közös feladatok, az iskolai élethez kapcsolódó problémák megoldása során képes a munka megtervezésére és irányítására, társai vezetésére. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Vannak elképzelései az egyén társadalmi-gazdasági feladataival, boldogulásával kapcsolatban. Nyitott a gazdaság működéséhez, az egyén gazdasági szerepéhez (pl. vállalkozás) kapcsolódó témák iránt, egyre reálisabb elképzelései vannak saját jövőjét illetően. A pénz, a gazdaság, a vállalkozások világához kapcsolódó témákról szóló vitákban képes ismereteit felhasználva érvelni. Nyitott és érdeklődő a mindennapi életét érintő pénzügyi és jogi kérdések iránt. Mind reálisabban méri fel tevékenysége kockázatait, adott esetben képes ezek vállalására. Problémamegoldó tevékenységét egyre inkább a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

A tanuló felismeri, hogy a művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Tudatosul benne a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség jelentősége. Megérti az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális sokféleségét, valamint az esztétikum mindennapokban betöltött szerepét. Nyitott műalkotások befogadására, képes a koncertélmények, színházi előadások, filmek és képzőművészeti események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítani, többféle értelmezési kontextusban elhelyezni. A tanuló képes képi, plasztikai, zenei és dramatikus megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal.

A hatékony, önálló tanulás

A tanuló rendelkezik a hatékony tanuláshoz szükséges alapvető készségekkel, azaz eszközhasználat szintjén tud írni, olvasni, számolni, továbbá a tanulási folyamatban sokoldalúan tudja használni az IKT-eszközöket. Képes kitartóan tanulni, a figyelmét összpontosítani, képes saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Képes a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartására, elég magabiztos az önálló tanuláshoz. A tanulás iránti attitűdje pozitív, ismeri és érti saját tanulási stratégiáit, felismeri szükségleteit és lehetőségeit, készségeinek erős és gyenge pontjait, valamint képes megtalálni a számára elérhető oktatási

és képzési lehetőségeket, útmutatásokat, támogatásokat. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen.

Egységesség és differenciálás

A nevelési-oktatási folyamat egyszerre egységes és differenciált: megvalósítja az egyéni sajátosságokra tekintettel levő differenciálást és az egyéni sajátosságok ismeretében az egységes oktatást.

Az egyéni különbségek figyelembevételének fontos területe a tehetséggondozás, amelynek feladata, hogy felismerje a kiemelkedő teljesítményre képes tanulókat, segítse őket, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el és alkotó egyénekké váljanak. A tanuló csak akkor képes erre, ha lehetőséget és bátorítást kap. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket.

A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk. Esetükben a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangja ugyanolyan fontos, mint más gyermekeknél. Iskolai nevelés-oktatásuknak alapvető célja a felnőtt élet sikerességét megalapozó kulcskompetenciák fejlesztése, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatása során a NAT-ban meghatározott és a kerettantervben részletezett kiemelt fejlesztési feladatok megvalósítása javarészt lehetséges, de mindenkor figyelembe kell venni az Irányelv fogyatékosági kategóriákra vonatkozó ajánlásait. Ezért a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósul meg és segíti a minél teljesebb önállóság elérését. A fejlesztési követelmények igazodnak a fejlődés egyéni üteméhez. A tartalmak kijelölésekor lehetőség van egyes területek módosítására, elhagyására vagy egyszerűsítésére, illetve új területek bevonására.

A sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

A fentiekre vonatkozó konkrét javaslatokat minden fogyatékosági területre vonatkozóan A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve [2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 21. § (11) bekezdés] tartalmazza. Az Irányelv egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű tanulóknak a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt (integráltan) és a tőlük elkülönítetten (gyógypedagógiai intézményekben) történő nevelésére, oktatására.

III. Középfokú nevelés-oktatás szakasza – A tantervkészítés szempontjai

Helyi tanterveink az állam kerettantervei alapján készülnek.

Kerettanterv megnevezése:

A kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló **51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 3. számú melléklete, 10. számú melléklete és 12. számú melléklete.**

A helyi tantervek összeállítását a szaktanárok végzik. Az előírt kötelező órakeretek alapján határozták meg, hogy az egyes témaköröket milyen mélységben és óraszámokban fogják tanítani úgy, hogy a középszintű érettségi követelményrendszerei a tanulók feltétlenül elsajátíthassák.

A tantárgyak tematikájának egyes órákra való lebontása a tanmenetekben realizálódik. Ugyancsak a tantervekben jelölik meg a kollégák a tantárgyak tanításához feltétlenül szükséges taneszközöket is.

Az esti tagozaton is ezeket a tanterveket használjuk, de tekintettel az alacsonyabb óraszámokra, más a súlyozás, de itt is fő szempont a középfokú érettségihez szükséges alapvető tudnivalók maradéktalan elsajátítása (51/2012. (XII.21.) sz. EMMI rendelet 12. számú melléklete).

A 40/2002. (V.24.) OM rendelet szolgál alapjául a középszintű és emelt szintű érettségi vizsgák követelményeinek, témaköreinek meghatározásához.

Iskolánkban elsősorban a középszintű érettségi vizsgákra készítjük fel tanulóinkat, de egyes esetekben – például felsőfokú továbbtanulás miatt szükségessé válik -, megszervezzük külön is pl. fakultációban és/vagy önálló otthoni felkészülés segítése mellett az emelt szintű érettségi vizsgákra való felkészítést. A jogszabályi feltételeknek megfelelően, a helyi tantervünk biztosítja a középszintű érettségi vizsgára történő felkészítés esetén a legalább 138 órát, emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítés esetén pedig a legalább 276 órát. Gimnáziumunk legalább két vizsgatárgyból lehetővé teszi - a helyi tantervünkben meghatározottak szerint – az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítést. E döntéshez a DÖK véleménye szükséges. A középszintű érettségi vizsgára történő felkészülést minden, az általunk oktatott vizsgatárgyból lehetővé tesszük a tanulóinknak tagozattól függetlenül. Intézményünk az emelt szintű érettségi vizsgák megszervezésében nem vesz részt, csupán a vizsgarögzítésekkel kapcsolatos feladatokat látjuk el. Az érintett tanulóinknak az illetékes hatósági szervek jelölik ki azt az intézményt, ahol az írásbeli és szóbeli vizsgáikat letehetik.

A tankönyvek, taneszközök kiválasztásának elvei, szempontjai

Az oktatási segédeszközök közül az egyik legfontosabb alapelv, hogy ki tudjuk választani a fejlesztéshez szükséges legmegfelelőbb oktatási eszközöket, mert a különböző oktatási, módszertani formáknak eltérő a tankönyv és taneszköz igénye. A hagyományos taneszközök mellett (tankönyv, példatár, munkafüzet, atlaszok...) más típusú információhordozókat is igénybe vehetnek tanáraink, tanulóink. Ilyen például a CD-ROM, a hangkazetták, a számítógépes hagyományos szoftver, videoanyag, digitális tananyag, elektronikus könyvek, okostábla, projektor, tablet-ek, és egyéb IKT eszközök. A tantárgyi programok alapján a munkacsoportok is meghatározhatják a szükséges taneszközöket. A közösen kiválasztott taneszközök mellett, minden tanár jogosult egyéni döntésre is, hogy melyik az a tankönyvcsalád, fejlesztőcsomag, amit alkalmazna a tanórákon, fejlesztéseken. A szakkörök, külön foglalkozások taneszköz igényének meghatározója maga a foglalkozást vezető pedagógus. A tankönyvrendelésnél a térítésmentes igénybevételt biztosítjuk mindazok számára, akik a törvény értelmében arra jogosultak (nagy családos, tartós beteg, gyermekvédelmi határozattal rendelkezik...)

A tankönyv és taneszköz kiválasztásának alapszempontja a 2013. évi CCXXXII. törvény a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról, valamint a 17/2014. (III.12.) a tankönyvvé, pedagógus-kézikönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló EMMI rendelet.

1. Fejlesztési feladatok szerkezete a gimnázium 9 - 12. évfolyamán műveltségi területenként – az érvényes kerettantervek alapján

Magyar nyelv és irodalom

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanítás és tanulása különösen alkalmas a társadalom közösen vallott értékeinek közvetítésére. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, a nemzeti önazonosságot, felkelti a megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai és erkölcsi ítéelőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Az egyén folyamatosan fejlődő szövegértési és alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezőmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy tudatosítsa a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenséggént, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos működése során jön létre.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy fejlessze a különféle formában megjelenő (szóbeli, nyomtatott, elektronikus stb.) szövegek megértését, alkotását, a helyzetnek megfelelő kifejezés képességét, a különféle szóbeli és írásos információk célirányos és kritikus használatát, kiválasztását, újrendezését. Feladata továbbá, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbségeiről.

A középiskolát végzettektől elvárt nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét és mindezek minőségi alkalmazását a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások különféle élethelyzeteiben. (Ideértve a hangzó és írott szövegek mellett az audiovizuális közlés és az információs társadalom különféle jelenségeinek ismeretét, megértését, készségszintű gyakorlati alkalmazását.)

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Értékközvetítő feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha hiteles kérdések

és válaszok megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével reagál a diákok mindennapi életvilágára, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt.

Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat a múlt, a jelen és a jövő között. A jelentős művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében, az én és a másik közötti azonosság és különbség megfogalmazásában, tisztelésében. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megteremtődjék a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye.

Az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak, mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismertetése. Az így megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és többjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciókat.

Az irodalomtanítás feladata, hogy a művészet hatása révén kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket közvetítsen, a megbeszélés, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén pedig az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat.

Az irodalmi műveltség elsajátítása által a diákok mindenfajta szövegnek pontosabb értőivé válhatnak. Átélnéhetnek, megismerhetnek, sőt saját élményeiken, reflexióikon átszűrve meg is érthetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együtt érzővé válhatnak más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt.

Megtapasztalhatják, és alkotó módon megismerhetik a nyelv kifejező lehetőségeit, ezáltal az anyanyelv szépsége mellett az önkifejezés, a szóbeli és írásbeli problémamegoldás átélt élményével gazdagodhatnak. Megszerezhetik azt a műveltségi anyagot, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja. Megismerhetnek más alternatívát a tömegkultúra (populáris regiszter) mellett, vagy éppen a tömegkultúra jelenségeinek differenciáltabb befogadására, alkalmazására lesznek képesek. Igényesebbé válhatnak abban, hogyan tegyenek föl kérdéseket, mennyire mélyen és pontosan fogalmazzanak meg problémákat.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. A fogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéshez. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgy tehát nem a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez.

Az emberi kapcsolatok mikrotörténeteinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak érzékelése, felfogása, értékelése fejleszti a szociális érzékenységet, az irodalmi művek révén megismert különféle alkatok, magatartásformák pedig támogatják az erkölcsi ítélőképességet. Az értékkeresés, az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módot ad az együttérzés, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítéséhez.

A nyelvi, irodalmi tanulmányaik révén a tanulók képessé válnak annak bemutatására, másokkal való megosztására, hogyan hordozzák és fejezik ki a magyar és a világirodalom alkotói különböző korok és emberek tapasztalatit, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait. Mindez hatékonyan támogatja nyelvi és kulturális kötődések alakulását, megerősödését.

Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákokat sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez, ezáltal is támogatva a saját életükkel, további tanulmányaikkal, pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A magyar nyelv és irodalomtanítás sajátos célja, hogy a tanulók éljenek meg, szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben és előadásban, a kooperatív tanulás helyzeteiben (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is. Szövegértési és szövegalkotási tudásuk alkalmazása minden tantárgyban érvényes és alkalmazható.

A fenntarthatóságra és környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen összetársadalmi érdekeltségű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámnyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére.

A tantárgy azzal is számol, hogy az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegében működik. E kihívás ugyanis jelentősen alakítja az anyanyelvi kultúrát és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére. A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta lehetőségek alkalmazása. A tantárgy kínálta lehetőség és feladat is egyúttal a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása. Így a magyar nyelv és irodalom kiemelt befogadó tantárgya a könyvtárhasználat tanításának.

A tanterv az érettségi kategóriáinak megfelelően tartalmazza a tananyagot (Életművek, Portrék, Látásmódok, Világirodalom, Kortárs irodalom, Színház és dráma, Irodalom és kultúra) – a tanárnak szabad kezét biztosítva az egyes anyagrészek sorrendjének megállapításához.

Magyar nyelv és irodalom 9–10. évfolyam

A magyar nyelvi tanulmányok, a nyelvvel és a nyelv megismerésével kapcsolatos tevékenységek célja a tanulók szövegértési technikáinak, szókincsének, befogadói érzékenységének, fogalomértésének és fogalomhasználatának bővítése, fejlesztése. Kiemelt cél továbbá az anyanyelvű írásbeliség normáinak alkalmazása, olvasható írás, biztos, problémaérzékeny helyesírás. Elvárt az olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése; az értő hangos és néma olvasás, amely magában foglalja a különféle nyelvi szintek jelenségeinek felismerését, azonosítását, jelentésadó és jelentésmódosító szerepükre való reflexiót, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. Az anyanyelvi képzés kiemelt területe különféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása, illetve megértésének, értelmezésének fejlesztése. A szövegalkotási képesség fejlesztésével összefüggő, azt megelőző, illetve kísérő feladat az önálló jegyzet és vázlatkészítés fejlesztése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmaztatása szóban és írásban.

A kulturált nyelvi magatartás kialakítása feltételezi az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztését. Átfogó cél a beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása, hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése, a hangzó szöveg különféle kommunikációs helyzetekben, beszédshándékokkal és célokkal, a beszédpartnerek kommunikációs shándékának, nem nyelvi jeleinek felismerése, azonosítása.

Elvárt feladat a mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvi, nyelvtani ismeret továbbbépítése, fejlesztése; felkészítés a nyelvtani ismereteik önállóan alkalmazására a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. Cél az önálló kézikönyvhasználat mellett a biztos helyesírású szövegek megírása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része, hogy a tanuló képessé váljon szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási problémák megnevezésére a hibák önálló javítására.

A magyar nyelvi fejlesztés és ismeretanyag tartalmazza szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek földolgozását, értelmezését, értékelését jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbolika, jóhangzás). A szövegek földolgozásának célja az analízáló, jelentésfeltáró és a szöveget egybelátó (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása, a fent mondottakkal egybehangzóan szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésében. Cél a szövegelemzés már ismert módszereinek gazdagítása a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával. E tevékenységekhez járul a szöveg vizuális összetevőinek

értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. A szövegértés fejlesztése eljut oda, hogy a tanuló kritikai és kreatív olvasással képes szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek, metaforikus, metonimikus jelentésének feltárására, értelmezésére, manipulációs szándékok, technikák felfedezésére, szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stílári egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és információs gazdagság fölismerésére, értékelésére. Ismeri hivatalos írásművek (meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz) jellemzőit, és képes önálló (kézi és digitális) szövegalkotásra e műfajokban. Képes a konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértésére.

Az irodalomtanítás feladata – szoros együttműködésben az anyanyelvi képzéssel – az olvasott, feldolgozott irodalmi művek érzelmi, gondolati befogadásának támogatása, a művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások megismerése, alkalmazása (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, jelentésrétegek feltárása). E szövegfeldolgozási eljárások keretében különböző műfajú és hangnemű lírai alkotások értelmezése, költői képek, alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek jelentésteremtő szerepének megértését elősegítő elemző-értelmező tevékenységek, a költői nyelvhasználat összetettségének felismertetése, a grammatikai eszközök funkciójának tudatosítása.

A 9–10. évfolyam továbbfejleszti a narratív és a dráma műneméhez tartozó művek megértését, melynek része az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szövegfeldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel. Mind a művek hatásának, mind mélyebb megértésének feltétele az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezése, továbbá a művekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség épüléséhez hozzájárul, ha a tanulók képessé válnak az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítására, megértésére, a megismert korszakok, művek máig tartó kulturális, irodalmi hatásának megértésére, konkrét példák felidézésére. Kíváncsi, hogy tudásukat alkalmazni tudják, például szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésében, értelmezésében (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése. A gondolkodási képességet, az önkifejezést, a kreativitást fejlesztő feladathelyzet a megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Mind a magyar nyelv, mind az irodalomtanítás feladata az információ-

felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése. Elvárható önálló műelemzés készítése adott szempont/ok szerint.

Magyar nyelv és irodalom 11–12. évfolyam

A magyar nyelvi képzés célja a szövegelemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel; a kritikai érzék továbbfejlesztése különféle műfajú és témájú és megjelenésű (pl. multimédiás-digitális, audiovizuális) szövegek értelmezésében, szerkezeti és stiláris minőségének értékelésében, saját szövegek alkotásában.

A tevékenységek iránya kiterjed a nyelvi norma és a társadalmi igény összefüggéseinek vizsgálatára, a saját nyelvhasználat kontrolljára; a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozatok szókincsének, elem- és szabálykészletének tudatos használata. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része a helyesírási ismeretek kibővítése. A tanulási képesség továbbfejlesztése, az önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az internet kínálta lehetőségekkel.

A nyelvi képzés életszerű, gyakorlati tudásösszetevője a kommunikációs zavarok felfedezése, értelmezése, kezelési módok keresése.

A nyelvi magatartás és az általános nyelvi kultúra részeként cél a retorikai tudás növelése, ennek keretében néhány klasszikus és mai szónoki beszéd, értekezés műfaji jellemzőinek megfigyelése (szerkesztésmód, nyelvi kifejezésmód, retorikai eszközök használata); az érvelés technikájának megismerése és alkalmazása: érvek, ellenérvek felsorakoztatása. Mind a problémamegoldó gondolkodást, mind a kreativitást növeli, ha a tanuló ismeri a deduktív vagy induktív érvelést, a cáfolat módszereit; képes szónoklatnak, alkalmi beszédnek vagy ezek egyes részleteinek önálló kidolgozására. Retorikai tudását megfelelően képes használni a tanulásban és a társadalmi nyilvánosságban.

Elvárt a kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, továbbá a legfontosabb nyelvemlékeink (A *Tihanyi apátság alapítólevele*, *Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom*) megismerése.

A nyelvi tanulmányok eredményeképpen a tanuló képes hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtésre és válogatásra többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítésére.

A nyelvtörténeti és leíró nyelvtani ismeretek birtokában kész felelős magatartásra a magyar nyelv értékeinek őrzésében. A magyar nyelv rendszeréről, a beszédnek a társadalomban és az egyén életében betöltött szerepéről tanultak áttekintésével fölkészül az érettségre és a továbbtanulásra.

Az irodalomtanítás alapvető célja irodalmi művek olvasása, értelmezése, megvitatása. A műveltségépítés szempontja a hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyias líra, az összetett hangneműség, a groteszk és az irónia szerepének megértése.

Az irodalmi olvasmányok jellegéből következően fejlesztési cél a magyar és az európai hagyományok és a modernség együttthatásának, egyedi megjelenési formáinak észrevétele, megnevezése az életművekben, az egyes alkotásokban; stílusirányzatok jellemző, esetleg mozgalmoszerű vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban; a tárgyalt korszak stílusirányzati sokszínűségének megismerése, az egyes irányzatok egymás mellett éléséből néhány következtetés megfogalmazása.

Az irodalomértést elmélyítő, az önkifejezést, a gondolkodást támogató tevékenység művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempont követésével szóban és írásban; nagyepikai és drámai művek szóbeli és írásbeli (pl. prezentáció) bemutatása különböző nézőpontból, illetve különféle címzetteknek, önálló műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról többféle elemzési szempont alkalmazásával. Mind az érvelő lépcsőget, mind a szociális kompetenciák, mind az erkölcsi gondolkodás fejlesztését támogatja a jellemző hőtípusok, jellegzetes élethelyzetek, konfliktushelyzetek (pl. szerelem, megbocsátás, felnőtté válás, bűn, bűnhődés, hazugság, kiszolgáltatottság), személyiségdilemmák felfogása, értelmezése, megvitatása.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztését célozza néhány szerző és mű utóéletének, hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban, a kortárs irodalomban, más művészeti ágakban.

Alapvető irodalomszemlélet az irodalmi művek egymásra utaltságának megértése és ennek példáiként az irodalmi szövegek összekapcsolódását bizonyító szövegek gyűjtése, megfigyelése, a rájátszás, az evokáció, intertextualitás, reflexió példáinak elemzése, végül annak néhány példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány. E témakörbe tartozó tevékenység műfaji, poétikai fogalmak változó jelentésének megfigyelése, bizonyítása, a szépirodalom nyelvének megváltozását jelző jelenségek megfigyelése. Az önálló ismeretszerzés elengedhetetlen feltétele a rendszeres könyvtárhasználat (ide értve az internet adta lehetőségeket is), azaz az ismeretterjesztő (például műelemző, művelődéstörténeti, művészettörténeti, nyelvészeti) irodalom – audiovizuális, digitális források – alkotó felhasználása feljegyzés, beszámoló, értekezés, kiselőadás, hozzászólás, prezentáció formájában. E tevékenység része a hosszabb főkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés és válogatás többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítése.

Az önálló tájékozódás igényével is összefügg a nyitottság a jelenkori irodalmi szövegek befogadásában, megértésében a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveghagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt. E témakörben is kívánatos a tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, például antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.

Cél az irodalom határterületeihez tartozó modern kori alkotások feldolgozása, egy-két tipikus írott, digitális és filmes-audiovizuális műfaj megismerése. A kortárs irodalmi élethez tartozik az irodalom megjelenéseinek kutatása, felismerése más közegekben (pl. filmen, rajzfilmen, televízióban, képregényben, hangzó közegben – pl. hangoskönyv, rádiójáték, megzenésített vers –, digitális közegben – pl. internetes közlés, multimédiás kiadás –); az adaptáció, a műfajcsere jelensége, jellegzetes megoldásai a posztmodern, kortárs magas

művészeti és szórakoztató művekben. Fontos feladat a szórakoztató irodalom hatásának, vonzerejének és csapdáinak értelmezése (pl. tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása, kultuszalkotások megismerése).

A továbbtanulásra való fölkészülésként feladattá tehető egyéni „kutatómunka” alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása, prezentáció készítése a könyvtárhasználat, digitális források alkalmazása, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának hasznosításával; tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (például irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrarendezése.

A szűkebb régióhoz, településhez, a hazához való kötődés érzését erősíti a tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúrákövetítő intézmények körében.

Élő idegen nyelv

Az idegen nyelv oktatásának alapvető célja, összhangban a Közös európai referenciakerettel (KER), a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan fejlesztjük.

A mindennapi nyelvhasználatban, így a nyelvtanulásban is fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, illetve a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulónak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és forráskönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Tisztában kell lenniük az egész nyelvi érintkezést

átszövő szabályokkal, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák az érintkezést. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással és az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a NAT hangsúlyozza a tantárgyközi integráció fontosságát. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra is. Ugyanakkor az idegen nyelvvel való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelvtanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint újabb nyelveket sajátítsanak el.

A NAT bizonyos képzési szakaszokra meghatározza a minden tanuló számára kötelező minimumszinteket, emellett kitér az emelt szintű képzésben részesülő tanulókkal szemben támasztott követelményekre is. A közműveltségi elemeket a tantárgy egyedi jellemzői miatt a NAT-ban azok a nyelvi szintek és kompetenciák testesítik meg, amelyeket a nemzetközi gyakorlatban és az érettségi követelményrendszerben mérceként használt Közös európai referenciakeret (KER) határoz meg. A nyelvi kompetenciák komplex fejlesztéséhez az ajánlott témakörök kínálnak kontextust. A NAT által az egyes képzési szakaszokra minimumként meghatározott nyelvi szintek a következők.

	12. évfolyam, minimumszint
Első idegen nyelv	B1
Második idegen nyelv	A2

A kerettanterv az elérendő célokat és nyelvi szinteket kétéves képzési szakaszokra bontva határozza meg.

	10. évfolyam	12. évfolyam
Első idegen nyelv	B1 mínusz	B1
Második idegen nyelv	A1	A2

A különböző szintek jelentése

Az európai alapszint: A2

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert, közvetlen dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédkézség

Részt vesz egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, amely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Megérteti magát a társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például a családját, lakóhelyét, tanulmányait.

Olvasásértés

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.

Írás

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Az európai küszöbszint: B1 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és az ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Beszédértés

Főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

Beszédképesség

Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal elmondja élményeit, céljait. Röviden megindokolja és megmagyarázza a véleményét. El tud mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.

Olvasásértés

Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, amelyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat.

Írás

Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Beszámol élményeiről, véleményéről.

Élő idegen nyelv 9–10. évfolyam

Az idegen nyelvek tanításába a tantárgy jellegéből adódóan minden egyéb kulcskompetencia és a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott nevelési cél beépíthető. A 10. évfolyam végére a tanulók idegen nyelvi tudása lehetővé teszi, hogy a körülöttük lévő világról idegen nyelven is szerezzenek információt, és ezzel a lehetőséggel már tudatosan éljenek. A különböző célok és tartalmak idegen nyelvi fejlesztésében segítenek eligazodni a témakörök táblázatában megadott kapcsolódási pontok. Ebben a képzési szakaszban a NAT *fejlesztési területei és nevelési céljai* a tanulók életéhez és környezetéhez kapcsolódó témák feldolgozása során valósíthatók meg. Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy az idegen nyelv *kulcskompetencia*, amely segítséget nyújt a magánéletben és a tanulásban, a későbbi szakmai pályafutás során az eligazodásban és a boldogulásban.

Az első idegen nyelvből a gimnázium 10. évfolyamának végére a tanulóknak el kell jutniuk az európai hatfokú skála második és harmadik szintjei közé, azaz egy A2-B1 közötti tudásszintre. Ez lehetőséget ad az intenzív készségfejlesztésre, a felzárkózásra és a nyelvi csoportok közös, de szükség szerint differenciált haladására és az egyéni szükségletek figyelembevételére is. Megfelelő alapul szolgál emellett ahhoz, hogy a továbbiakban minden tanuló eljusson a gimnáziumi tanulmányok végén minimumként előírt B1 szintre.

A tanulók motivációját növeli, ha a nyelvoktatás lehetőséget biztosít a tanulókat érdeklő tantárgyi tartalmak célnyelvi feldolgozására és a kommunikációs és információs technológiák használatára. Tudatosítani kell a nyelvórai és az iskolán kívüli nyelvtanulás lehetőségeit, hogy ez is segítse a tanulókat az önálló nyelvtanulóvá válás útján.

Ebben a nyelvtanítási szakaszban is fontosak a korosztályi sajátosságok. A tanárnak figyelembe kell vennie, hogy a legtöbb tanuló az önkeresés időszakát éli, kritikus önmagával szemben, erősek a kortárs csoport hatásai. Ugyanakkor építhet a tanár a tanulók nyelvi kreativitására, problémamegoldó és kritikai gondolkodására is. A nyelvoktatás sikerében meghatározóak a motivációt felkeltő és fenntartó órai tevékenységek, a változatos interakciós formák, a nyelvi órák elfogadó légköre, a pozitív visszajelzések, a konstruktív támogatás és a tanulók számára is átlátható értékelés. Ugyancsak segítséget jelent számukra, ha gyakorlatot szereznek az önértékelés és a társértékelés módszereinek alkalmazásában, sikeres próbálkozásaik tudatosításában és hibáik felismerésében, azok önálló javításában.

Élő idegen nyelv 11–12. évfolyam

Az idegen nyelv jellegéből adódóan a nyelvoktatásba tartalmát és céljait tekintve minden egyéb kulcskompetencia és a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott nevelési cél beépíthető. A gimnáziumi tanulmányok végére a tanulók kellő tapasztalattal és tudással rendelkeznek ahhoz, hogy a körülöttük lévő világot tágabb kontextusban is értelmezni tudják, nyelvi ismereteiknek köszönhetően pedig, széleskörű információszerzésre és viszonyításra képesek. A gimnáziumi évekre egységesen meghatározott témakörökhöz megadott szempontok segítenek eligazodni abban, hogyan valósíthatók meg az idegen nyelvek oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési célok, és hogyan fejleszthetők a kulcskompetenciák a nyelvtanítás során. A nevelési célok közül ezen a szinten is kiemelt fontosságú a tanulás tanítása, mivel a tanulóknak a 12. évfolyam végére olyan tanulási képességekkel kell rendelkezniük, amelyek lehetővé teszik nyelvtudásuk önálló fenntartását és továbbfejlesztését további tanulmányaik vagy munkájuk során, egész életükön át.

Az első idegen nyelvből a gimnázium 12. évfolyamának végére a tanulóknak el kell jutniuk az európai hatfokú skála (KER) harmadik szintjére, azaz a B1 szintre. A 12. évfolyamon lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a tanulók megismerjék a nyelvi érettségi felépítését, követelményeit, és elsajátítsák az ezeknek megfelelő stratégiákat; megismerjék az érettségi során használt értékelési szempontokat, és alkalmazni tudják azokat önértékeléseik során; illetve gyakorlatot szerezzenek az érettségi vizsga feladatainak megoldásában is.

A tanulók motivációját növeli, ha a nyelvoktatás lehetőséget biztosít a tanulókat érdeklő tantárgyi tartalmak célnyelvi feldolgozására és az infokommunikációs technológiák használatára.

A 12. évfolyam a tanulók számára a továbbtanulás vagy a munka világába történő kilépés előtti utolsó tanév. A nyelvoktatásban is hangsúlyt kell kapnia az ezekre történő felkészítésnek, a szükséges készségek fejlesztésének. A tanulók jövőjét érintő fontos döntésekben a nyelvtanár sokat segíthet, például a feldolgozott témák megfelelő kiválasztásával, az ok-okozati viszonyokat, következményeket feltáró feladatokkal.

A nemzeti és etnikai nemzetiségi nevelés és oktatás elvei – beás nyelv és irodalom, cigány nemzetiségi népismeret

A nemzetiségi nevelés és oktatás célja a tanulók nemzetiségi közösséghez való tartozásának erősítése. Ezt a célt a nemzetiségi nyelv és kultúra közvetítésével, a nemzeti kisebbség sajátos helyzetének megismertetésével éri el a következő elvek szerint:

- a helyi tantervekben megjelenő szabad sáv a kötött nyelvi és népismereti óraszám miatt általában kisebb mértékű az általánosnál;
- ezt a hátrányt a műveltségi területek erőteljesebb integrációjával, a kiemelt fejlesztési feladatok átgondolt megjelenítésével kell a helyi tantervi szabályozás szintjén kiegyenlíteni;
- az óraterv kialakításakor biztosítanunk kell egy világnyelv oktatását is;
- az iskolánk nevelő és oktató munkája arra irányul, hogy a készségek és képességek fejlesztése az általános követelmények szerint érvényesüljön minden műveltségi területen.

A speciális követelményekre vonatkozóan további eligazítást a nemzeti és etnikai kisebbségi nevelés és oktatás irányelvei adnak, valamint az új kerettantervi ajánlások.

Beás nyelv és irodalom

A beás nyelv tantárgy tanításának célja a tanulók beás nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése.

A beás nyelvet tanulók könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, hisz a nyelvet tanulók közül sokan lehetnek olyanok, akik részesei ennek a kultúrának. Így a kapcsolatteremtés a beás nyelven beszélőkkel komoly motivációs forrás lehet, és nagyban elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A beás nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással, az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd kialakítása, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A beás nyelv tanulásának feladatai:

- a nyelvi ismeretek olyan szintű elsajátítása, mely lehetővé teszi a tanulók anyanyelvű olvasókká, írókká válását
- a beás nyelvi ismeretek tudatosítása és beszédképességgé fejlődésének biztosítása
- az anyanyelven olvasható művek megismerésével a beás nép kultúrájának megismertetése, az olvasási kedv felébresztésével az olvasói szokások kialakítása
- a nyelvi gazdagság előnyeinek nyilvánvalóvá tétele
- iskolai rendezvények, amatőr művészeti produkciók színesítése anyanyelvi anyaggal
- a tanulók érzelmi motiválásának segítése a hagyományápolás és a beás kultúra megismerése érdekében
- nyelvi eszköz biztosítása a határainkon túl élő beás nyelvi közösségekkel való kapcsolatok kiépítéséhez.

Beás nyelv és irodalom 9-10. évfolyam

A beás nyelv a kapcsolatteremtésben, az egymással való érintkezésben fontos szerepet tölt be. Segítségével lehet megőrkíteni és a következő generációknak átadni azokat az emberi értékeket, amelyeket a beás nyelvet beszélő nép kulturális téren alkotott. Ide tartozik a beás nép irodalma, szellemi és tárgyi kultúrája is.

A beás nyelv mint a hazai beás nyelvi közösségek anyanyelve nem csupán a kommunikáció hanem az irodalom, a történelem, a kultúra, a művészet, stb. közvetítője is. A nyelv tanításával egy időben ezeket az értékeket is átadjuk. A nyelvoktatásnak fontos célja, hogy a tanulókat képessé tegyük a nyelv használatára, ezért a kommunikatív készséget helyezzük előtérbe.

A beás nyelv tanulásának célja ezért egyfelől a megfelelő kommunikatív kompetencia kialakítása, fejlesztése, másfelől a nyelvvel kapcsolatos pozitív attitűd kialakítása. A nyelvészeti ismeretekkel segíteni kell a tanulókat a négy kompetenciaterület mindegyikén a megfelelő nyelvtudás elsajátítására, hogy képesek legyenek a megfelelő nyelvi eszközök használatával szóban és írásban helyes közléseket adni. A középfokú oktatás keretein belül ezt a mondat- és szövegszerkesztés elveinek ismeretével, tudatosabb használatával kell megtámogatni. A nyelvi érintkezés szabályszerűségeit szintén nagyobb fokú tudatossággal, a verbális és nonverbális szabályrendszer megfelelő ismeretével kell követniük. A hallott szöveg értéskor törekedni kell az autentikus beszédhelyzetek, ill. beszélők előnyben részesítésére – a kultúraátadás szempontjából is. A 10. évfolyam végére a tanulók képessé válnak a beás nyelv segítségével az őket érdeklő problémákkal kapcsolatban információszerezésre, nyelvi ismereteik eszközként való alkalmazására.

Beás nyelv és irodalom 11-12. évfolyam

A 12. évfolyam végére a tanulók megfelelő nyelvtudást szereznek ahhoz, hogy beás nyelven a hétköznapi és az őket érdeklő témákban írásban és szóban kifejezhessék gondolataikat, érzéseiket a négy kompetenciaterület harmonikus fejlesztésének köszönhetően. Az utolsó fejlesztési ciklus egyik célja az élethosszig tartó tanulás szellemében a tanulók beás nyelv iránti és a nyelvtanulás iránti pozitív attitűdjének továbbfejlesztése, rövid távon az érettségi vizsga követelményeinek való megfelelés.

A tantárgy speciális fejlesztési céljának megfelelően a kisebbségi nyelvvel, illetve nyelvekkel kapcsolatos szemlélet alakítása szintén fontos: lehetővé kell tenni, hogy e korosztály megfelelő kritikai érzékkel helyes ítéletet alkosson a nyelvek presztízsét, értékét illetően is, láthatóvá váljon számukra a beás nyelv kultúramegőrző szerepének fontossága, az identitás meghatározásában betöltött szerepe.

Az érettségi vizsgára való felkészülés sarkalatos pontja a ciklusnak: a tanulóknak ismerniük kell a nyelvi érettségi felépítését, menetét, értékelési szempontjait. Tanári útmutatással valamint egyéni felkészüléssel képessé kell válniuk a beás nyelvű érettségi sikeres letételére.

Cigány nemzetiségi népismeret

A hazai cigány nemzetiség számára a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. Megnőtt a nemzetiségi nevelést és oktatást végző intézmények szerepe a kultúra közvetítésében, az identitás tudatosításában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és a képességek fejlesztésére kell törekedni, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek. Az önmeghatározás, az ítélőképesség, a tudomány és művészet iránti nyitottság és a mindenkor személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése a cél. Ez a feltételrendszer nyit utat a felelősségteljes élet felé. Az élethosszig tartó tanulás jegyében a magyarországi nemzetiségek legfontosabb oktatáspolitikai célja egy olyan nevelési és oktatási kínálat fenntartása és fejlesztése, amely mindenki számára elérhető és átjárható. A szokások ápolása, a történelem és a jelen ismerete – mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A tantárgy sajátosságából - miszerint a család érték- és hagyománykövetítő szerepét és azok tiszteletét egyre inkább át kell vállalnia - adódnak a célok és feladatok is. A cigány nemzetiségi nevelést, oktatást vállaló iskolák tanulói először élményszerű helyzetekben találkoznak a legfontosabb hagyományokkal, az életmódbeli szokásokkal és a nemzetiség kultúrájával. Ezekre az élményekre építve cselekvés- és projektorientált oktatási formákban a fokozatosság elve alapján szereznek ismereteket a nemzetiség történeleméről, néprajzáról, nyelvéről, irodalmáról és a médiáról. A tanulók tájékozottak abban, hogy a hagyományörzés családon kívüli szinterei különböző intézmények és szervezetek. A népismeret tantárgy tanulása a tanulók számára lehetővé teszi, hogy toleránsak és nyitottak legyenek a mássággal szemben, amely alkalmassá teszi őket más nemzetiségek és népek elfogadására. A heti egy tanítási óra tizenkét évfolyamon keresztül intenzív és alapos ismeretszerzést és képességfejlesztést tesz lehetővé. A kerettanterv a népismeretet önálló tantárgyként tervezte.

A népismeret tantárgy feladata - identitás- és értékközvetítés - hatással van a módszerek megválasztására. A nyitott oktatási formákban történő tanítás olyan ismeretszerzést biztosít, amely az élménytől a cselekvésen és megértésen át a tapasztalathoz vezet. Így fokozatosan kialakulnak a tanulóknál azok a kompetenciák, amelyek alkalmassá teszik őket önálló projektek lebonyolítására.

Cigány nemzetiségi népismeret 9-10. évfolyam

A forráselemzésen alapuló önálló tanulás az általános műveltséget fejleszti. Az összefüggések meglátásának, értelmezésének ideje ez.

A tantárgy beszélgetéseknek, vitáknak, saját álláspont képviselésének, vélemények tiszteletben tartásának, másság megértésének, elfogadásának, tolerancia gyakorlásának ad teret. Rendszerezi a térbeli ismereteket, koordinálja az időbeli tájékozódást. Nyitottá teszi a tanulókat más nyelvek és kultúrák iránt. Pozitív jövőképet kínál.

Cigány nemzetiségi népismeret 11-12. évfolyam

Az összefüggések felismerésének, rendszerbe foglalásának időszaka ez. A tantárgy biztosítja projekt munka bemutatását, beszámoló, előadás tartását, az objektív érvelés gyakorlását. Segít tájékozódni a cigány nemzetiséget érintő aktuális kérdésekben. Pozitív példákat mutat különböző kultúrák együttéléséről.

Matematika – B változat

Az iskolai matematikatanítás célja, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról, mint tudásrendszerről, és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló, rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.

A matematikatanítás feladata a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömeinek forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mindinkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytan, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reprodukív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle

nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódást. Mindehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanulók képessé válhatnak a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára. Kialakul bennük az önellenőrzés igénye, a sajátjukétól eltérő szemlélet tisztelete. Mindezek érdekében is a tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. A matematikatanítás, -tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika a lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), internet, oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában történő feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában. Életkortól függő szinten, rendszeresen foglalkozunk olyan feladatokkal,

amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimum-problémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, amikor költség, kiadás minimumát; elérhető eredmény, bevétel maximumát keressük. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat: bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, kamat, értékcsökkenés, -növekedés, törlesztés, futamidő stb. Ezek a feladatok erősítik a tanulóknál azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, illetve hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része. Az életkor előrehaladtával egyre több példát mutassunk arra, milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismereteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, illetve a matematikát csak kisebb részben használó szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember, biztosítási szakember, valamint pl. vegyész, grafikus, szociológus), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok.

A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, a máig meg nem oldott, egyszerűnek tűnő matematikai sejtések megfogalmazása, nagy matematikusok életének, munkásságának megismerése.

Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nemcsak az egyéni igények figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges. Egy adott osztály matematikatanítása során a célok, feladatok teljesíthetősége igényli, hogy a tananyag megválasztásában a tanulói érdeklődés és a pályaaorientáció is szerepet kapjon. A matematikát alkalmazó pályák felé vonzódó tanulók gondolkodtató, kreativitást igénylő versenyfeladatokkal motiválhatók, a humán területen továbbtanulni szándékozók számára érdekesebb a matematika kultúrtörténeti szerepének kidomborítása, másoknak a középiskolai matematika gyakorlati alkalmazhatósága fontos. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége segíthetik az esélyegyenlőség megvalósulását.

Matematika – B változat 9–10. évfolyam

A 9–10. évfolyamon, a szemlélet alapján, a tevékenységeken, felfedeztetéseken keresztül korábban kialakított fogalmak pontos definiálására, az összefüggések felismerésére, modellek készítésére kell helyezni a fő hangsúlyt. Szükséges a matematika alkalmazási területeinek széles körű bemutatása a matematikán belüli problémák megoldásában, illetve más tudományok segítőjeként. Ezekben az években erősödik a tanulók önismerete, és megfelelő képességfejlesztéssel és módszertani változatossággal mind több tanulóban kialakulhat a matematika, illetve a természettudomány valamely ága iránti érdeklődés.

A megismerés módszerei között továbbra is fontos a gyakorlati tapasztalatszerzés, de az ismeretszerzés fő módszere a tapasztalatokból szerzett információk rendszerezése, igazolása, ellenőrzése, és az ezek alapján elsajátított ismeretanyag alkalmazása. Ezeken az

évfolyamokon a fogalmak definiálásán, az összefüggések igazolásán, az ismeretek rendszerezésén, kapcsolataik feltárásán és az alkalmazási lehetőségek megismerésén van a hangsúly. Ezért a tanulóknak meg kell ismerkedniük a tudományos feldolgozás alapvető módszereivel. (Mindenki által elfogadott alapelvek/axiómák, már bizonyított állítások, új sejtések, állítások megfogalmazása és azok igazolása, a fentiek összegzése, a nyitva maradt kérdések felsorolása, a következmények elemzése.)

A problémamegoldás megszerettetésének igen fontos eszközei lehetnek a matematikai alapú játékok. A gyerekek szívesen játszanak maradékos osztáson, oszthatósági szabályokon alapuló számjátékokat, és szimmetriákon alapuló geometriai, rajzos játékokat. Nyerni akarnak, ezért természetes módon elemezni kezdik a szabályokat, lehetőségeket. Olyan következtetésekre jutnak, olyan elemzéseket végeznek, amelyeket hagyományos feladatokkal nem tudnánk elérni. A matematikatanításnak ebben a szakaszában sok érdekes matematikatörténeti vonatkozással lehet közelebb hozni a tanulókhoz a tantárgyat. A témakör egyes elemeihez kapcsolódva mutassuk be néhány matematikus életútját. A geometria egyes területeinek (pl. szimmetriák) a művészetekben való alkalmazásait megjelenítve világossá tehetjük a tanulók előtt, hogy a matematika a kultúra elválaszthatatlan része. Az ezekre a témákra fordított idő bőven megtérül az ennek következtében növekvő érdeklődés, javuló motiváció miatt.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jól tud problémákat megoldani. Gazdasági, sport témájú feladatokkal, számos geometriai és algebrai szélsőérték-feladattal lehet gyakorlati kérdésekre optimális megoldásokat keresni.

Ez az életkor már alkalmassá teszi a tanulókat az önálló ismeretszerzésre. Legyen követelmény, hogy egyes adatoknak, fogalmaknak, ismereteknek könyvtárban, interneten nézzenek utána. Ez a kutatómunka hozzájárulhat a tanulók digitális kompetenciájának növeléséhez, ugyanúgy, mint a geometriai és egyéb matematikai programok használata is. A számítógép által nyújtott határtalan lehetőségeket képesek legyenek felismerni, és hatékonyan felhasználni. Fontos célkitűzés, hogy a feladatmegoldások közben a számológépet segédeszközként tudják használni.

Ebben az életkori szakaszban már elvárható, hogy a tanulók a leírt szöveget pontosan megértsék, gondolataikat igyekezzenek szabatosan kifejezni. A matematikai gondolkodásmód fejlődésével egyre magabiztosabban képesek véleményt nyilvánítani, érvelni, mások gondolatait megérteni.

Matematika – B változat 11–12. évfolyam

A gimnázium utolsó két évében a témakörök feldolgozásánál a matematika látásmódjának, alkalmazhatóságának a bemutatása a cél. Ez a szakasz az érettségire felkészítés időszaka is, ezért a fejlesztésnek kiemelten fontos tényezője az elemző és összegző képesség alakítása. Ezen a két évfolyamon áttekintését adjuk a korábbi évek ismereteinek, eljárásainak, problémamegoldó módszereinek, emellett sok, gyakorlati területen széles körben használható tudást is közvetítünk. Olyan tudást, amelyhez kell az előző évek alapozása, amely kissé összetettebb problémák megoldását is lehetővé teszi. Az érettségi előtt már elvárható többféle

ismeret együttes alkalmazása. A sík- és téreometriai fogalmak és tételek mind a térszemlélet, mind az analógiás gondolkodás fejlesztése szempontjából lényegesek. A koordináta-geometria elemeinek tanításával a matematika különböző területeinek összefüggéseit, s így a matematika komplexitását mutatjuk meg.

Minden témában nagy hangsúllyal ki kell térnünk a gyakorlati alkalmazásokra, az ismeretek más tantárgyakban való felhasználhatóságára. A statisztikai kimutatások és az információk kritikus értelmezése, az esetleges manipulációs szándék felfedeztetése hozzájárul a vállalkozói kompetencia fejlesztéséhez, a helyes döntések meghozatalához. Gyakran alkalmazhatjuk a digitális technikát az adatok, problémák gyűjtéséhez, a véletlen jelenségek vizsgálatához. A terület-, felszín-, térfogatszámítás más tantárgyakban és mindennapjaink gyakorlatában is elengedhetetlen. A sorozatok, kamatos kamat témakör kiválóan alkalmas a pénzügyi, gazdasági problémákban való jártasság kialakítására.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztését is segíti, ha önálló kiselőadások, prezentációk elkészítését, megtartását várjuk el a diákoktól. A matematikatörténet feldolgozása például alkalmas erre. Ez sokat segíthet abban, hogy a matematikát kevésbé szerető tanulók se tekintsék gondolkodásmódjuktól távol álló területnek a matematikát.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek

A középiskolai *történelemtanítás* az általános iskolai ismeretekre és tevékenységekre épül, jellegét tekintve azonban már forrás- és tevékenységközpontú. Olyan nevelő-oktató tevékenység, amelynek célja az általános történelmi műveltség kiterjesztése és elmélyítése, valamint a magasabb műveltség megalapozása. A történelmi tanulmányoknak jelentős szerepük van a tanulói személyiség fejlődésében, társadalmi cselekedeteik tudatosulásában. Fontos a történelmi eseményekben részt vevő egyének és csoportok nézeteinek és tetteinek megismerése, az ezek mögött húzódó motívumok, szándékok és élethelyzetek felismerése és megértése, a résztvevők felelősségének belátása.

Az iskola és benne a történelemtanítás egyik fő feladata értékek közvetítése. Olyan alapvető normákról, értékekről van szó, mint a nemzeti azonosságtudat kialakítása a magyar történelem feldolgozásával; az európai és egyetemes demokratikus értékrend kialakítása az egyetemes történelem elemzésével. Ezeken túl a társadalomismereti modulok és tantárgyrészek segítségével sor kerül a demokratikus gondolkodásra és magatartásra nevelésre; az állampolgári feladatokra és a tudatos közéleti részvételre való felkészítésre; az alapvető személyiségi és emberi jogok, valamint erkölcsi normák megismerésére és tiszteletére; az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztésére; a szociális érzékenység kialakítására a társadalmi egyenlőtlenségeik okainak megismertetésével. Nyitott, elfogadó gondolkodást kell kialakítani az eltérő kultúrák vonatkozásában a kisebbségek történelmének áttekintésével – beleértve a határon túli magyarság és a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek múltját és jelenét is –, különös tekintettel a Kárpát-medencében együtt élő népekre. Cél továbbá a környezettudatosságra és,

fenntarthatóságra nevelés a környezet és a természet, valamint az ember kapcsolatának koronkénti bemutatásával.

A középiskolai történelemtanítás a források önálló feldolgozásán alapuló, elemző jellegű, ami az összefüggések egyre önállóbb feltárását jelenti. Ugyanakkor a történelem élményszerű tanítására, közös feldolgozására kell törekedni, ami örömet jelent a diákok számára. Ehhez igénybe kell venni a hagyományos eszközök (tankönyvek, egyéb olvasmányok, térképek, audio-vizuális anyagok stb.) mellett a média modern eszközeit is (világháló, kép-, videó-, hang-megosztók, stb.). Ugyanakkor törekedni kell arra, hogy a tanulói tudás a tények ismeretén túl kiterjedjen bővítésének igényére, az önálló tájékozódási és tanulási módszerek elsajátítására, a problémaérzékenységre és a kritikai gondolkodásra is.

Az ismeretátadással azonos súllyal kell kezelni a tanulói képességek fejlesztését, melyet kellően változatos tevékenységformák biztosításával lehet a leghatékonyabban elérni. Ez azért is szükséges, hogy a tanulók képessé váljanak önálló ismeretek szerzésére, értelmezésére, azokkal kapcsolatban önálló vélemény megfogalmazására.

Fontos feladat a differenciált történelmi gondolkodás kialakítása, amely azonos események, történések különböző szempontú megközelítését jelenti. Hiszen minden történelmi esemény több szempontú, ennek megfelelően eltérő interpretációi is lehetnek. Ezeket kell felismerni és megérteni a tanulóknak, azonosulni velük vagy elutasítani azokat, megértve, hogyan éltek és gondolkodtak az adott kor emberei. Mindehhez szükséges a hagyományos politikatörténet feldolgozása mellett a társadalom-, művelődés- és mentalitástörténet megfelelő súlyú kezelése. Ehhez nyújt segítséget a közműveltségi tartalmak mellett megjelenő ismétlődő/visszatérő és hosszmetzeti témák egy része.

Fontos feladat a különböző képességek – az ismeretszerzés, tanulás; a kritikai gondolkodás; a kommunikáció; valamint az időben és térben való tájékozódás – azonos súlyú fejlesztése. Fontos, hogy a tanulók ezek révén rendelkezzenek a történelmi gondolkodás kialakításához szükséges alapokkal; birtokában legyenek alapvető történelmi tények ismeretének; tudják használni a szaknyelvet, értsék a történelmi fogalmakat; képesek legyenek ismereteiket szóban és írásban egyaránt előadni. Fontos, hogy a tanulók legyenek képesek értelmezni a történelmi múlt és a jelenkor társadalmi eseményeit, álláspontjukat pedig érvekkel alátámasztva tudják képviselni.

A tantervi táblázatok fejlesztési követelmények oszlopában a fejlesztési feladatokra lehet példákat találni. Az elvárás az, hogy a kétéves ciklusok során, a NAT-ban a megfelelő évfolyamokhoz kötött fejlesztési feladatok mindegyike legalább egyszer megjelenjen. A szaktanár döntheti el, hogy melyik témánál melyik fejlesztési feladatot vagy feladatokat, milyen konkrét formában dolgoz fel. A táblázatok ismeretek rovatában dőlt betűvel jelöltek a tájékoztató jellegű, csupán javasolt ismétlődő/visszatérő és hosszmetzeti témák, a fejlesztési követelmények példaként szolgáló feladatai, valamint a kapcsolódási pontok ajánlott anyagai.

A történelemtanítás feladata a tanulók történelemszemléletének formálása, ugyanakkor a pluralizmus jegyében az alkotmányos alapelvekbe nem ütköző, eltérő szemlélet tiszteletben tartása is elengedhetetlen.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témakörei a társadalmi gyakorlatra összpontosító szocializációs célú tartalmi egységek, amelyek komplex módon próbálnak reagálni a diákokat közvetlenül érintő társadalmi jelenségekre. Problémafelvetésük és szóhasználatuk olyan tudományterületekre épül, mint a szociológia, a szociálpszichológia, a politológia, a jogtudomány, a közgazdaságtan és a média tudománya. Az e témakörökben megjelenő ismeretek fontos szerepet játszanak a társadalom múltjára és jelenére vonatkozó középiskolai tudás összekapcsolásában. Egyúttal alapokat kínálnak annak megértéséhez, hogy miként működik a társadalom, az állam és a gazdaság, amelyben a diákok mindennapi élete zajlik. Ezért fontos, hogy közismereti tanulmányaik utolsó szakaszában a fiatalok találkozzanak e témakörökkel, és a felnőtt kor küszöbén alapvető ismereteket, valamint ösztönzést kapjanak ahhoz, hogy aktív állampolgárként kapcsolódjanak be egyrészt saját helyi közösségeik, másrészt az ország egészének életébe.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek 9–10. évfolyam

A középiskolai történelemtanítás első két éve koncentrikusan bővíti az általános iskolában tanultakat, ugyanakkor a korábbiaktól eltérő feladatokat is ró a tanulókra. Egyrészt a forráskezelés készségeinek fejlesztésében jelentősen túllépnek az általános iskolai szinten. E két évfolyam feladata a forráskezelés és -elemzés elemi szabályainak, illetve a tudományos anyaggyűjtés alapjainak elsajátítása. Másrészt a korábbi, történetek feldolgozásán alapuló, képszerű történelemtanítást felváltja az elemző, az oksági viszonyokat kutató jellegű munka. Az általános iskolai történelemtanításhoz hasonlóan ezek is csak a tanulók fokozott tevékenykedtetése révén érhetők el. Kiemelt szerepe van a problémaközpontú történelemtanításnak, amely adott esetben teljesen eltérő nézőpontok ütköztetését is szükségessé teszi. A kulcskompetenciák közül a hatékony és önálló tanulás készsége szintjének emelése a legfontosabb feladat.

A történelem tantárgy kiválóan alkalmas az önálló ismeretszerzés és -feldolgozás képességének kialakítására. A tanulóknak meg kell ismerniük az elsődleges és másodlagos források kezelésének szabályait. Az anyaggyűjtéshez nélkülözhetetlen a könyvtárakban, illetve azok anyagában (kézikönyvek, lexikonok, atlaszok, ismeretterjesztő folyóiratok stb.), valamint az elektronikus adatbázisokban való tájékozódás képességének kialakítása és fejlesztése. A diákoknak ezen a képzési és életkori szinten el kell jutni az események elbeszélésétől, a források tartalmi ismertetésétől a problémafelvetés, magyarázat, fejtegetés, következtetés és érvelés alkalmazásáig, felhasználva a szaknyelvet. Fontos feladat a grafikus kifejezések (diagramok, grafikonok) elemzése, majd készítése, képi információhordozók gyűjtése, válogatása, készítése, valamint az időben és térben való tájékozódás fejlesztése.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek 11–12. évfolyam

A középiskolai *történelemtanítás* második két éve részben már az érettségire való felkészülés jegyében telik el. Mindazon fejlesztési területeket és kulcskompetenciákat kiemeljük és elmélyítjük, amelyek a történelemtanítás során szerepet játszanak. Ezek közül a legfontosabb a nemzeti azonosságtudat kialakítása és a hazafias nevelés, valamint az aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés. Fontos, hogy tanulóink hazájukhoz hű, nemzeti, népi kultúránk értékeit ismerő és becsülő, a demokratikus jogállam iránt elkötelezett, a közügyekben aktívan részt vevő állampolgárokká váljanak. Ehhez használjuk fel és tudatosítsuk a közelmúlt történelmének értékeit (jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát), közös társadalmi és állami sikereinket (pl. a rendszerváltás/rendszerváltozás, a demokratikus jogállam kiépítése, békés nemzetegyesítés, csatlakozásunk az európai közösséghez és az atlanti szövetséghez), nem elhallgatva, de nem is túlhangsúlyozva történelmünk árnyoldalait sem. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia játszik szerepet a demokrácia iránti végső elköteleződésben, valamint nemzeti értékeinken túl a közös európai gondolat melletti egyértelmű állásfoglalásban is.

A tanulói kompetencia fejlesztésének területei közül első helyen a 11–12. évfolyamokon is a források használata és értékelése említhető. A forrásokból történő önálló adatgyűjtés mellett a történelmi háttér ismeretében következtetések levonása is elvárt. Mindehhez nemcsak a szakszókincs alapos ismerete szükséges, hanem az egyes történelmi fogalmak meghatározása is, annak tudatában, hogy azok a különböző történelmi korokban változó jelentésűek lehetnek. A történelemtanítás fontos eleme a középiskolai oktatás záró szakaszában is a tanulók történelmi időben és térben való tájékozódó-képességének fejlesztése. Ez a kronológiai és topográfiai adatok megismerésén és megtanulásán túl azok egységben látását, az események sorrendjének (diakronia) és az egy időben zajló történéseknek (szinkronia) a felismerését is célozza. Ezen a szinten már elvárt egyszerű kronológiai táblázatok önálló készítése, valamint kronológiai munkák használata is. Fontos a történelmi tér változásainak felismerése, a történelmi és földrajzi térképek összekapcsolása, valamint az ökológiai szemlélet kialakítása a történelmi jelenségek értelmezésében.

A *társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek* – mint közvetlen szocializációs hatású témaköröket átfogó tartalmi terület – természetes módon kapcsolódik a NAT-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladathoz. Ez a lehetősége abból adódik, hogy a jelenben való eligazodásra igyekszik felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visz be az oktatásba, amelyek a hétköznapi életben közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozza, amelyek – miként az összes kulcskompetencia –, széles körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben. A témakörök feldolgozása közvetlen módon járul hozzá a *szociális és állampolgári*, valamint a *kezdemenyezőkészség és vállalkozási kompetencia* fejlesztéséhez. Az általános célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a fiatalokban, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaaorientációt is.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági témakörök feldolgozása fontos szerepet játszik az önálló és kritikai gondolkodás fejlesztésében, valamint a médiahasználat tudatosságának kialakításában, ami középiskolában a következő tevékenységi típusokra épülhet: írott és audiovizuális szövegek önálló gyűjtése, szóban vagy írásban történő feldolgozása, valamint tudatos és kritikus kezelése, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése, a többféle módon értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása, különféle értékrendek összehasonlítása, saját értékek és vélemények tisztázása.

A középiskola utolsó évfolyamán megjelenő *társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek* témakörei a történelem tantárgy keretében szintetizálják a diákok társadalomtudományi ismereteit. Mivel végzős diákokról van szó, fontos, hogy az iskola közvetlen módon is előkészítse őket a tényleges gazdasági és politikai szerepvállalásra: az állampolgári jogok és kötelességek felelősségteljes gyakorlására, a munkavállalói, illetve a vállalkozói szerepre, valamint az országgyűlési és helyhatósági választásokon való részvételre.

E témakörök szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihoz. Legfontosabb módszertani sajátossága az induktivitás, amely a tanulási folyamat gyakorlat közeli jellegében gyökerezik. Ez azért fontos, mert a diákok társadalmi tapasztalatai sok esetben ellentmondanak az iskolában tanult eszményeknek, elveknek és fogalmi általánosításoknak. Így mind a tanár, mind a tananyag könnyen hiteltelenné válhat. Az ismeretek pusztá átadása mellett ezért mindenképp szükség van olyan, személyes élményekre építő, készségfejlesztő módszerekre, amelyek megalapozzák, illetve erősítik a diákok szociális, erkölcsi és jogi érzékét. A tananyag tehát nem egyszerűen ismereteket közvetít, hanem viselkedési mintákat, szemléletet is, egyfajta problémamegoldó „társadalmi gyakorlótérnek” tekintve a tanórát, ahol szimulációs helyzetekben erősödhet a diákok döntési és problémamegoldó képessége, empátiája, toleranciája és együttműködési készsége.

Emberismeret és Etika

Emberismeret és Etika 11–12. évfolyam

Az etika tantárgy a helyes életvezetéshez nélkülözhetetlen magatartásszabályok értelmének megvilágításával, felelősségtudatuk elmélyítésével és az önfejlesztés igényének megerősítésével felkészíti a tanulókat a személyközi kapcsolatok és a társadalmi együttélés konfliktusainak kezelésére, tudatosítja döntéseik, cselekedeteik erkölcsi jelentőségét.

Képessé teszi a diákokat az elfogulatlan vizsgálódásra, méltányos párbeszédre, véleményük szabatos kifejtésére, önálló meggyőződés kialakítására az erkölcs kérdéseiben. A szellemi értékek iránti fogékonyságra, a mások igazsága iránti nyitottságra nevel. Hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók tiszteljék embertársaik erkölcsi méltóságát, felismerjék az élővilág gazdag változatosságának értékét, és képessé váljanak a megértésen, kölcsönös segítségen alapuló együttműködésre társaikkal.

Mindennek révén alapvető módon járul hozzá a Nemzeti alaptantervben az erkölcsi neveléssel kapcsolatos általános célok megvalósulásához. Fontos szerepet vállal az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében, hozzájárulhat a lelki egészség megőrzéséhez, közvetve pedig a gazdasági és pénzügyi, valamint a médiatudatosságra való neveléshez is. A tantárgy – önkifejezésre, kérdezésre, véleményalkotásra, érvelésre és párbeszédre épülő módszertana révén – erőteljes befolyáshoz juthat az anyanyelvi kommunikációs kompetencia fejlesztésében. A tanórák keretében feldolgozandó témák jól támogatják a szociális és állampolgári kompetencia fejlődését, ösztönözik a másokért és a közösségért való felelősségvállalásra. A személyes gondolatok igényes megfogalmazásának elvárása pedig elősegíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai és követelményei, amelyek valamennyi témakör feldolgozása során egységesen érvényesülnek, a következők:

- Filozófiai fogalmak, vallási és irodalmi szövegek, példázatok elemzése, értelmezésük szóban és írásban.
- A következtetés, érvelés, bizonyítás és cáfolat szabályainak alkalmazása, ettől eltérő gondolkodásmódok (sejtés, hit, képzelet, kétely, bizalom stb.) jelentőségének belátása.
- Egyéni vélemény kialakítása, felülvizsgálata, fejlesztése a más véleményekkel való párbeszédben.
- A méltányos vita szabályainak és készségeinek elsajátítása. Az elkötelezettség és az elfogulatlanság igényének összeegyeztetése.
- Erkölcsi elvek alkalmazása egyedi esetekre, különféle élethelyzetek erkölcsi dimenziójának felismerése, a gyakorlatban felmerülő értékcollíziók kezelése, alternatívák mérlegelése.
- A helyes önismeret és az önnevelés igényének erősítése. A cselekedeteink minőségét meghatározó erkölcsi képességek (erények, különösen az okosság, igazságosság, bátorság és mértékletesség) jelentőségének belátása, fejlesztésük lehetőségeinek felismerése.
- Az erkölcsi értékek megbecsülése, tisztelete másokban, igényesség kialakítása a saját magatartás tekintetében. A kötelességtudat és az autonóm viselkedés közötti összefüggés felismerése.
- A személyközi kapcsolatok morális, érzelmi, intellektuális és érzéki dimenziói közötti összefüggések felismerése. A szeretet, megértés, türelem, hűség, bizalom és odaadás értékének tudatosítása. A tartós párkapcsolatok és a harmonikus családi élet kialakításához szükséges gondolkodásmód és attitűd fejlesztése. A másokkal való együttérzés, azonosulás képességének elmélyítése.
- Az ember erkölcsi méltóságáról alkotott fogalmak helyes felfogása: igazság és szabadság, azaz az öntudatos létezés és a cselekedeteinkért és társainkért viselt felelősség közötti összefüggés tudatosítása.
- Az élet, illetve az életformák gazdag változatosságának és változékonyságának tisztelete a természetben és a kultúrában. Az arany szabály értelmének, illetve a szenvedés okozás tilalmának belátása, gyakorlati alkalmazásuk képessége a globális egymásrautaltság feltételei között. A globális felelősség összefüggéseinek felismerése a hálózati társadalomban. A halállal való szembenézés képessége.

- A természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás fontosságának tudatosítása.
- Az együttélési szabályok jelentőségének belátása. A törvények tisztelete és a lelkiismeret szabadsága közötti konfliktusok értelmezése. A társadalom jobbítására irányuló kezdeményezés és bírálat megbecsülése. Felkészülés a közéletben való felelős részvételre.
- A korrupció társadalmi jelenségének ismerete, az ellene alkalmazható egyéni és közösségi magatartásformák alkalmazásának készsége és képessége.
- Az erkölcsi önigazoló mechanizmusok működése, a rossz példák, a rossz társadalmi gyakorlat hatása az egyéni döntésekre; a nemet mondás nehézsége.
- A szolidáris és kooperatív viselkedés, a segítőkészség értékének belátása, alkalmazása konfliktushelyzetekben. Az előítéletes, kirekesztő, rasszista, a kisebbségekkel szemben elutasító viselkedés gyökereinek feltárása, a társadalmi csoportok közötti együttélés konfliktusainak méltányos kezelésére irányuló igény, illetve az ehhez szükséges attitűdök és ismeretek elmélyítése.

E szempontok egyúttal jelzik az etika tantárgy tanításának kíváncsú és a sikerességre reményt adó módszertanának legfontosabb vonásait is. A rendelkezésre álló idő függvényében, a témák feldolgozásának értékes formája lehet – a beszélgetés és a vita mellett – egy-egy projektfeladat megoldása is, egyéni vagy csoportos munka keretében.

Fizika – A változat

A természettudományos műveltség minden ember számára fontos. A természettudományok iránti érdeklődés fokozása érdekében a fizika tanítását nem az alapfogalmak definiálásával, az alaptörvények bemutatásával kezdjük. Minden témakörben mindenki számára fontos témákkal, gyakorlati tapasztalatokkal, praktikus, hasznos ismeretekkel indítjuk a tananyag feldolgozását. Senki ne érezhesse úgy, hogy a fizika tanulása haszontalan, értelmetlen ismeretanyag mechanikus elsajátítása. Rá kell vezetnünk tanítványainkat arra, hogy a fizika hasznos, az élet minden fontos területén megjelenik, ismerete gyakorlati előnyökkel jár. Mindez nem azt jelenti, hogy a tanítási-tanulási folyamatból száműzni szeretnénk az absztrakt ismereteket, illetve az ezekhez rendelhető készség- és képességelemeket. Célunk a problémaközpontúság, a gyakorlatiasság és az ismeretek egyensúlyának megteremtése a motiváció folyamatos fenntartásának és minden diák eredményes tanulásának érdekében, mely megteremti a lehetőségét annak, hogy tanítványaink logikusan gondolkodó, a világ belső összefüggéseit megértő, felelős döntésekre kész felnőttekké váljanak.

Az elvárható alapszint az, hogy a tanulók a tantervben lévő témaköröket megismerjék, értelmezzék a jelenségeket, ismerjék a technikai alkalmazásokat, és így legyenek képesek a körülöttünk lévő természeti-technikai környezetben eligazodni. A tanterv ezzel egy időben lehetővé teszi a mélyebb összefüggések felismerését is, ami a differenciálás, a tehetséggondozás, az önálló ismeretszerzés révén a mérnöki és a természettudományos pályára készülőket számára megfelelő motivációt és orientációt nyújthat.

A fizika tanterv szakít a hagyományos, sokszor öncélú, „begyakoroltató” számítási feladatokkal. Számításokat csak olyan esetekben várunk, amikor a számítás elvégzése a tananyag mélyebb megértését szolgálja vagy a számértékek önmagukban érdekesek.

A tantervben a fentebb megfogalmazott elveknek megfelelően olyan modern tananyagok is helyet kapnak, melyek korábban nem szerepeltek a tantervekben. Egyes témák ismétlődhetnek is, annak megfelelően, ahogy különböző kontextusban megjelennek. Ezek az ismétlődések tehát természetes módon adódnak abból, hogy a tantervben nem teljesen a fizika tudományának hagyományos feldolgozási sorrendjét követjük, hanem a mindenki számára fontos, a mindennapokban használható ismeretek bemutatására törekszünk.

A megváltozott szemlélet és a megújuló tartalom a tantárgy belső összefüggéseinek rendszerét is módosítja. Az értelmezés és a megértés szempontjából kiemelkedő jelentőségű a megfelelő szövegértés. Mindez felöleli a szövegben alkalmazott speciális jelrendszerek működésének értelmezését, a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony áttekintését, az idegen vagy nem szokványos kifejezések jelentésének felismerését, az áttételesen megfogalmazott információk azonosítását.

Az információs források között kiemelkedő szerepet tölt be a média, mely hatékonyan kelti fel az érdeklődést a tudomány eredményei iránt. A média hatása egyszerre hasznos és ugyanakkor igen káros is lehet. A természettudományos képzés célja ezért az is, hogy a diákokat médiatudatosságra nevelje, ösztönözze a világ média által való leképezésének kritikus elemzését, értelmezését. Fontos megértetni a diákokkal, hogy a világ ábrázolása a médiában nem azonos a valósággal. Az eseményeknek, jelenségeknek az alkotók által konstruált változatát láthatjuk. A dokumentum és ismeretterjesztő filmek esetében is fontos a gyártási mechanizmusokban vagy az ábrázolási szándékban rejlő érdekek vagy kényszerek felfejtése. Valódi tudományos ismeretet csak hiteles forrásból, a témákat több oldalról, tárgyilagosan megvilágítva, megfelelő tudományos alapokkal rendelkezve szerezhethetünk.

A természettudományos képzés során jól használhatóak az informatikai eszközök. A fizika szempontjából elsősorban a mérések értékelését segítő szoftvereket, illetve a megfelelően megválasztott oktató programokat, interneten elérhető filmeket, animációkat emelhetjük ki. Azonban hangsúlyosan fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az internet révén rendkívül sok szakmailag hibás anyaghoz is hozzájuthatunk, ami megnöveli a tanár felelősségét.

A fizika tantárgy keretében eszközként használjuk a matematikát. A tanterv alkalmazása során az életkornak megfelelően megjelennek az adatgyűjtés, tapasztalat, értelmezés, megértés folyamatait segítő matematikai modellek, eszközök, például matematikai műveletek, függvények, táblázatok, egyenletek, grafikonok, vektorok.

A tanterv kereszthivatkozásaiban a fenti képességterületekre csak a hangsúlyosabb esetekben térünk ki külön.

A tanulók értékelésének módszerei nem korlátozódnak a hagyományos definíciók, törvények kimondásán és számítási feladatok elvégzésén alapuló számonkérésre. Az értékelés során megjelenhet a szóbeli felelet, a teszt, az esszé, az önálló munka, az aktív tanulás közbeni tevékenység, illetve a csoportmunka csoportos értékelése is. Célunk, hogy a tanulók képesek legyenek megérteni a megismert jelenségek lényegét, az alapvető technikai eszközök működésének elvét, a fizikát érintő nyitott társadalmi-gazdasági kérdések, problémák jelentőségét, és felelős módon tudjanak állást foglalni ezekben a kérdésekben.

A tanterv lehetővé teszi a tananyag feldolgozását az aktív tanulás módszereivel, támogatja a csoportmunkát, a projektfeladatok elvégzését, a kompetencia-alapú oktatást, a számítógépes animációk és szimulációk bemutatását, az interaktivitást, az aktív táblák és digitális palatáblák használatát. A tanterv sikeres megvalósításának alapvető feltétele a tananyag feldolgozásának módszertani sokfélesége.

Fizika – A változat 9-10. évfolyam

E szakasz legfőbb pedagógiai üzenete az, hogy mindennapjaink világa megérthető, mennyiségileg megközelíthető, sajátos összefüggésekkel leírható, és ez a tudás a mindennapi életben hasznosítható, tehát közvetlenül értékke válik. Ebben az életkori szakaszban a klasszikus fizika témaköreit tárgyaljuk. A felvetett problémák, gyakorlati alkalmazások egyebek mellett a közlekedéshez, közlekedésbiztonsághoz, a modern tájékozódás eszközeihez, a világűr meghódításához, a természeti katasztrófák fizikai hátteréhez, a szűkebb és tágabb környezetünk energiaviszonyaihoz, az emberi szervezet működésének fizikájához, az időjárás fizikai sajátságaihoz, a háztartásunk elektromos ellátásához, a hangok világához, környezetünk állapotához, a környezetvédelemhez kötődnek. Az elsajátítandó ismeretek, a fejlesztett készségek és képességek gyakorlatiasak, a mindennapi életben jól használhatók, elemei jól illeszthetők a tanulók igényeihez, életkori sajátságaihoz. A tananyag kialakítása során tekintettel kell lennünk a tanulók képességeinek és gondolkodásmódjának sokféleségére. A tananyag feldolgozása során törekedni kell a természettudományokban tehetséges, kiemelkedni képes tanulók folyamatos motivációjának fenntartására ugyanúgy, mint a természettudományos pályát nem választók általános műveltségének, tájékozottságának kialakítására. Különös gondot kell fordítani a tehetséggondozásra, az érdeklődő tanulók műszaki és természettudományos pályákra való irányítására.

A tanult anyag megalapozza a jelenségek mögött rejlő absztrakt általános törvények felismerését, az alkalmazások megértését segítő egyszerű számítások elvégzését is. Képessé tesz a mindennapi életben is előforduló fizikai fogalmak és mennyiségek használatára, ezek értelmezésére más természettudományos tárgyak területén is. Célunk a természet és környezet belső összefüggéseinek mind mélyebb megértése révén megnövelni a tanulóknak a lokális és a globális környezet problémái iránti érzékenységet, kialakítani a cselekvő attitűdöt. Ennek része a környezettudatos fogyasztói szemlélet, az állampolgári felelősség fejlesztése, a fizika fontosságának, gyakorlati hasznának felismertetése. Az alkalmazandó pedagógiai módszerek a természettudományos kompetencia fejlesztése mellett különösen az anyanyelvi és digitális kompetenciát, a matematikai kompetenciát, valamint az együttműködést erősítik.

Fizika – A változat 11-12. évfolyam

E képzési szakasz legfőbb pedagógiai üzenete, hogy leírásaink, világról alkotott képünk, természettudományos modelljeink nem azonosak a valósággal, hanem annak lehetőségeinkhez mérten a lehető legjobb megközelítései; hogy természettudományos tudásunk az osztatlan emberi műveltség része, és ezer szálon kapcsolódik a humán kultúrához, a lét nagy kérdéseire. A természettudományos világkép fejlődik, átalakul, és ez a fejlődés a technikai fejlődést alapozza meg. A másik fontos üzenet az, hogy a tudomány társadalmi jelenség. Működése, szabályozása, háttérintézményei, témaválasztása, következtetéseiinek következményei megjelennek mindennapi döntéseinkben, értékítéletünkben. Tudatosítanunk kell, hogy a tudomány és gazdaság szoros kapcsolatban van, és kapcsolatrendszerük legfőbb sajátosságainak megismerése elengedhetetlen a felelős állampolgári viselkedés elsajátításához. A tudomány egyben olyan működési forma, szabályrendszer, mely viszonylag pontosan definiálja önmagát. Így könnyen elkülöníthető az áltudományoktól és jól elkülönül a hit kérdéseitől.

Az ebben az életkori szakaszban tárgyalt témakörök komplexek, fejlesztik a szintézis létrehozásának képességét, és mindinkább filozófiai, ismeretelméleti, irodalmi, művészettörténeti aspektusokat hordoznak magukban. Ilyen az atom- és magfizika, valamint a csillagászat, melyek az anyagról, térről, időről kialakult átfogó képzeletünket, az emberiség és kozmikus környezetünk létrejöttét és sorsát, lehetőségeinket, felelősségünket és a jövő útjait veszik górcső alá.

Ebben az életkorban tárgyaljuk a tudomány és technika legdinamikusabban fejlődő fejezetét, a kommunikáció, információ, vizualitás témaköreit, azokat a területeket, ahol a naprakészségre való törekvés leginkább elengedhetetlen mind a helyi tantervek írói, mind a tankönyvek szerzői, mind a tanárok részéről. Mindez átírhatja a hagyományos tanár-diák szereposztást is, hiszen elképzelhető, hogy egyes újdonságok kapcsán a diákok tájékozottabbak tanáruknál. A tanár nem feltétlenül az információ birtoklásában, hanem az információk kezelésében, összefüggésrendszerben való értelmezésében, a tudás megszerzésének menedzselésében múlhatja felül tanítványait, és szerezhetsz előttük valódi tekintélyt. A mindenkiben élő kíváncsiságra építünk. Hogyan, milyen elven működnek, mire használhatóak mindennapjaink informatikai eszközei, azok az eszközök, melyekkel naponta találkozunk?

A fejlesztési célok fókuszában az erkölcsi nevelés, az állampolgárságra, demokráciára való nevelés, az egészség és fenntarthatóság kérdései állnak, a kompetenciák közül az állampolgári és esztétikai-művészeti kompetenciák hangsúlyosabb megjelenése jelent új szint. Fontos üzenet: a világ leírhatatlanul bonyolult, izgalmas, elmélyedésre, gondolkodásra készítet. A megértés, a gondolkodás nyújtotta öröm egyik legfontosabb emberi értékünk.

Kémia

Az iskolai tanulmányok célja a gyakorlatban hasznosítható ismeretek megszerzése, valamint az általános képességek fejlesztése. A természettudományok esetében a gyakorlatban hasznosítható ismeretek egyrészt konkrét tárgyi ismereteket jelentenek, másrészt pedig az ismeretekből kialakuló olyan szemléletet adnak, amely a még nem ismert, új jelenségekben való eligazodásban nyújt segítséget.

A kémiában a vegyi anyagok fő csoportjainak és jellemző tulajdonságaiknak ismerete lehetővé teszi annak megítélését, hogy az adott anyag mire és miért épp arra alkalmas, és hogyan lehet balesetmentesen használni. Ennek ismeretében a felnőttek képesek lesznek családi vásárlásaik során egészségi és gazdasági, pénzügyi szempontból helyes döntéseket hozni, valamint szavazataikkal élve az erkölcsileg helyes, a fenntarthatóságot elősegítő irányba tudják befolyásolni hazánk jövőjét. A konkrétumokból kialakuló szemlélet pedig lehetővé teszi az áltudományos, féltudományos és reális állítások közötti eligazodást, a médiatudatosságot.

Az általános képességeket minden tantárgy, így a kémia tanulása is fejleszti. Ezáltal a kémia is hozzájárul a tanulás tanításához, a hatékony, önálló tanulás képességének kialakulásához. A pozitívumokat kiemelő tanári értékelésnek a diák személyiségét fejlesztő hatása van. A társak értékelése az értékelő és az értékelt önismeretét is gazdagítja. A javasolt gyakori csoportmunka a kezdeményezőkézséget, az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát fejleszti. Az aktív tanulási formák sokfélesége lehetőséget teremt arra, hogy egy problémát a diák az interneten való kereséssel dolgozzon fel, ami nemcsak a digitális kompetenciát fejleszti, hanem gyakran az idegen nyelvi ismereteket is, amikor pedig elő kell adnia az eredményeket, akkor anyanyelvi kommunikációs képességeit kell használnia. A vetítéses bemutatók készítése, a rendezett kísérletezés és füzetvezetés az esztétikai tudatosság fejlesztésének terepe. A változatos óravezetés és a gyakorlatközeli tartalmak következtében a diákok megkedvelhetik a kémiát, ami természettudományos irányú pályaaorientációt, mélyebb érdeklődést eredményezhet. Ez motivációt adhat a matematika tanulásához is.

Kémia 9–10. évfolyam

A gimnáziumba járó diákok többsége már képes az elvontabb fogalmak befogadására, és igényük is van rá, sőt örömet okoz nekik az általános iskolában megismert anyagok tulajdonságait magyarázó, logikus kapcsolatok felismerése. Ezért a gimnáziumi kémiatanulás a tantárgy belső logikája szerint építkezik, és ahhoz kapcsolja a gyakorlati ismereteket, így hozzájárul ahhoz, hogy a fizika, kémia, biológia és természetföldrajz tárgyak egységes természettudományos műveltséggé rendeződhessenek. E tantárgyak ugyanis sok ponton egymásra épülnek, jelenségeik, törvényszerűségeik egymásból magyarázhatók. A kémiai kötések ismeretében a részecskék szintjén magyarázhatók a fizikai tulajdonságok, míg a molekulák és a kémiai reakciók jellemzői sok biológiai folyamatot tesznek érthetőbbé. A szerves anyagok kémiai tulajdonságainak ismerete sokat segít a természetföldrajzi jelenségek megértésében. A folyamatok mennyiségi leírásában pedig a matematikai ismereteket használjuk fel.

A logikai kapcsolatok feltárása nem zárja ki, sőt kifejezetten igényli is, hogy a példák sokasága szorosan a mindennapi élethez kapcsolja ezeket a fogalmakat, folyamatokat.

A logikai kapcsolatok feltárása lehetőséget ad az óravezetésben az aktív tanulási formák használatára is: a problémák tudatos azonosítására, a sejtések megvizsgálására, információkeresésre, kísérletek tervezésére, objektív megfigyelésre, a folyamatok időbeli lefolyásának függvényekkel való leírására, a grafikonok elemzésére, modellezésre, szimulációk használatára, következtetések levonására. Mindezzel a kutatók és mérnökök munkamódszereit ismerik meg a tanulók, és ennek jelentős szerepe lehet a pályairányultság kialakulásában és a sikeres pályaválasztásban. Ugyanakkor az aktív tanulási formáknak arra is lehetőséget kell adniuk, hogy a jobb képességű, természettudományos tárgyak iránt érdeklődő diákokon kívül a humán érdeklődésűek is sikerélményekhez jussanak, az ő pozitív hozzáállásuk is kialakuljon, és folyamatosan fenntartható is legyen. Ennek nagyon jó módszere a csoportmunka, a különböző szintű projektfeladatok végzése, a gyakorlati kapcsolatok, képi megjelenítések megtalálása. A tanterv sikeres megvalósításának alapvető feltétele a tananyag feldolgozásának módszertani sokfélesége.

Biológia - Egészségtan

A gimnáziumi biológiatanítás célja, hogy a tanulók – az élő természettel kapcsolatos ismereteiket elmélyítve és gazdagítva - egyre jobban megismerjék és megértsék az élő természet belső rendjét, a szerveződési szintek működésének jellegzetes módjait és funkcióit, beleértve az ember testi-lelki egészségét fenntartó tényezőket. E cél teljesülése közben fejlődnek tanulási képességeik: jártasságot szereznek tudásunk forrásainak feldolgozásában, érvényességi körének megítélésében és az új ismeretek önálló megszerzésében. Felkészülnek az ok-okozati összefüggéseket kereső, megértő és kritikus gondolkodásra, és egyre gyakorlottabban ismerik fel az áltudományos, megtévesztő propagandát, amelynek így elutasítására is képessé válhatnak.

Mivel a NAT kiemelt célkitűzése a természettudományos műveltség erősítése, a gimnáziumi biológia tananyagának feldolgozása során fontos, hogy a tanulás folyamata a mindennapi élethez, a gyakorlathoz is kapcsolódó jelenségekből indulva vezessen el a mindennapi életben tapasztalható problémák megoldására is felhasználható ismeretekhez. Ez nemcsak a környező élővilág és saját szervezetünk jelenségeinek megértését teszi lehetővé, de alapot ad a tanulók környezet- és egészségtudatos magatartásának alakításához is. E célokkal összefüggésben a gimnáziumi biológiatanítás olyan természetszemlélet és biológiai műveltség kialakítására törekszik, amely alapot adhat egy kritikusan gondolkodó, önmagáért, a szűkebb-tágabb közösségért és a környezetért is felelősséget vállalni tudó magatartás és állampolgári gyakorlat megvalósulásához.

A biológia különleges helyet foglal el a természettudományok között, hiszen vizsgálódási köre az élővilág. Tanulmányozása során a diákok nemcsak az élővilág állandóságának és változékonyságának alapjait és az élővilág egységét ismerik meg, hanem az embernek az élővilág evolúciójában elfoglalt helyét is. Fontos, hogy megértsék az ebből

az egyedülálló helyzetből adódó szabadságot és felelősséget. Biológiai tanulmányaik hozzásegítik a fiatalokat a természeti, társadalmi és gazdasági rendszerek szoros kapcsolatának és rendkívüli összetettségének megértéséhez. Fontos belátniuk, hogy a fenntartható gazdálkodáshoz természettudományos ismeretek is szükségesek.

A biológia tanulása közben a tanulók egyre rutinosabbá válnak a természettudományos megismerési módszerek használatában. A tanulói vizsgálatok és természettudományos kísérletek, az önálló és a csoportmunka során a nyomtatott és elektronikus anyagok feldolgozása fejlesztik együttműködési készségüket, és ezen keresztül segítik az emberek sokféleségének értéként való elfogadását.

A középfokú biológia tanulása során a megfigyelések, ismeretek megfogalmazása révén gazdagodik a tanulók anyanyelvi kifejezőkészsége. Egyre gyakorlottabbá válnak az objektív szemléletű leírásban, tapasztalataik esztétikus rögzítésében, az önálló ismeretszerzésben és a problémamegoldásban. A kritikus, önálló információszerzés, a médiatudatosság, a tudománytörténeti tájékozódás az európai és a hazai kultúra megbecsülését erősíti. A fenntartható gazdálkodás feladatainak megfogalmazása a természeti feltételekkel és a nemzeti hagyományokkal összhangban álló gazdasági és vállalkozói kompetenciákat is fejleszti. Az egészségét fenntartó és az azt fenyegető tényezők megismerése segít az egészségtudatos magatartás kialakításában és megvalósításában.

A biológiának a minden ember számára nélkülözhetetlen ismereteket és képességeket közvetítő műveltségkép eredményes közvetítése érdekében a kerettanterv a tematikai egységek feldolgozását gyakorlati problémák, jelenségek és gyakorlati alkalmazások felsorolásával támogatja.

Biológia – Egészségtan 9–10. évfolyam

A gimnáziumi biológia tantárgy tartalmi felépítése a diszciplináris hagyományokra épül. A középiskolai tanulmányok első évének témakörei a rendszertan, az ökológia és az etológia. A növény- és állatrendszertan tanulmányozása során fejlődik a tanulók rendszergondolkodása, amely a saját tanulási stratégia kialakítását is támogatja. Az élővilág sokféleségének és szépségének meglátása, az e sokféleségben való eligazodás képessége segíti a természet, és annak evolúciós szempontból különös értéket jelentő sokféleségének megőrzése iránti felelősségérzet alakulását. A nagy élőlénycsoportok egészségügyi és gazdasági jelentőségének, az ökológiai rendszerek megóvásának és fenntartásuk gyakorlati teendőinek megismerése nemcsak a természettudományos kompetenciát, hanem a környezettudatos gondolkodáson alapuló felelős állampolgári magatartás alakulását is fejleszti. A természettudományos vizsgálódási módszerek és modellek megismerése – és egy részüknek a kipróbálása – fontos a tudományos megismerés módszereinek és korlátainak, a változás elfogadásának megértése szempontjából. A magyar tudósok munkásságának, valamint a Kárpát-medence élővilágának, természeti értékeinek és az azokkal való gazdálkodás módjainak megismerése a nemzeti öntudat erősítéséhez is hozzájárul. Az adatok, információk internetes keresése, a könyvtári gyűjtő- és kutatómunka a digitális kompetencia gyakorlati alkalmazását erősíti, és az önálló tanulás képességét is fejleszti.

Biológia – Egészségtan 11–12. évfolyam

A gimnáziumi biológiatanulás utolsó két évének diszciplináris témakörei a sejtbiológia, az ember szervezettana és élettana, a molekuláris genetika, az evolúció, az ökológia és az emberi viselkedés. E témakörök feldolgozásának középpontjában az emberi szervezet felépítésének és működésének, az ember testi és lelki egészsége közti kapcsolatnak a megértése áll. Ennek elemzése különböző szerveződési szinteken – sejt, szövet, szerv, szervrendszer, szervezet –, de azonos céllal történik. Az egyed feletti szintek az ember esetében átvezetnek a társadalmi jelenségek világába. A biológia e téren egyrészt a határterületeket érintve a kapcsolatok fölismeréséhez vezet, másrészt annak elfogadását eredményezi, hogy az emberi társadalom tartósan csak a természeti környezetbe illeszkedve maradhat fenn. A fenntarthatóság, mint cél nem egy kész algoritmus megtanulását igényli – ilyen jelenleg nincs –, hanem a biológiai ismeretek kreatív, átgondolt alkalmazását a társadalmi élet területén is. Az ismereteknek ahhoz a fölismeréshez is el kell vezetniük, hogy az ember testi és lelki egészségét közvetlenül, egyéni szinten is befolyásolja. A tanulás során az elméleti háttér ismerete párosul a természettudományos gondolkodás módszereivel és a vizsgálódáshoz szükséges gyakorlati készségekkel. A témakörök biztosítják a tudás rendszerszerű építését, kapcsolódnak a mindennapi élet problémáihoz. Megjelennek a biológiai szerveződés egymásba épülő szintjei, a különféle élő rendszerek és a közöttük lévő összefüggések. Megismerésük során a tanulók követik az anyag, az energia és az információ átadásának útjait, megfigyelhetik az állandóság és változás jelenségeit. Az ember megismerésekor a tanulók nem csak a testi felépítést, hanem a lelki alkatot, az önismerettel, a tartós és kiegyensúlyozott társas kapcsolatokkal összefüggő biológiai kérdéseket is vizsgálják. Az élettelen és az élő természet kapcsolatába, az életközösségek bioszféra szintjéig követhető felépülésébe és működésébe való bepillantás formálja az egyéni életvitelt, és kialakítja a fenntarthatóságot szolgáló közösségi cselekvésben való aktív részvétel képességét.

Földünk és környezetünk

A *földrajzoktatás* megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági, valamint környezeti jellemzőivel, folyamataival, a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a földrajztudomány, valamint a társ földtudományok (geológia, meteorológia, geofizika) által feltárt természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak, lokális, regionális és globális szinten egyaránt, különös tekintettel a fenntarthatóságra.

Földünk és környezetünk 9–10. évfolyam

A *földrajzi* tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, folytonos átalakulásában mutat be, megláttatva azok okait és lehetséges következményeit. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók felelős magatartása a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat úgy, hogy egyben használható támpontokat kapjanak e problémák megoldásainak következő évtizedekben várható irányaihoz is.

A tartalmi elemek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett nagymértékben hozzájárul *a tanulók képességeinek fejlődéséhez*. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemléletmód kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulóban az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerzés, valamint a nyitott gondolkodás. Ezért a tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával a műveltségi terület elősegíti a szociális és állampolgári kompetencia fejlődését. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válhassanak.

A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti őket a szakirányú felsőfokú tanulmányokra.

Hozzájárul ahhoz, hogy az iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerep gyakorlása során.

Az egyes tartalmi egységek végén található fogalmak, illetve topográfiai követelmények az általános iskolában elsajátított tananyagra épülnek, és feltételezik azok ismeretét, az ott megnevezettek közül csak a középiskolai tananyag feldolgozása szempontjából meghatározó jelentőségű fogalmakat ismételtük meg. Ezek újbóli felsorolása a fogalmak – a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő – tartalmi-szemléleti elmélyítésére utal.

Informatika

Az informatika tantárgy ismeretkörei, fejlesztési területei hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló az információs társadalom aktív tagjává válhasson. Az informatikai eszközök használata olyan eszköztudást nyújt a tanulóknak, melyet a tanulási folyamat közben bármely ismeretszerző, -feldolgozó és alkotó tevékenység során alkalmazni tudnak. Ennek érdekében fontos a rendelkezésre álló informatikai és információs eszközök és szolgáltatások megismerése, működésük megértése, az egyéni szükségleteknek megfelelő szolgáltatások kiválasztása, és célszerű, értő módon való kritikus, biztonságos, etikus alkalmazása.

Az informatikai és információs eszközök, szolgáltatások az egyén életének és a társadalom működésének szinte minden területét átszövik, ezért az informatika tantárgyban szereplő fejlesztési területek számos területen kapcsolódnak a Nemzeti alaptanterv műveltségterületeinek fejlesztési feladataihoz. Az informatika tantárgy keretében megoldandó feladatok témájának kiválasztásakor, tartalmainak meghatározásakor fokozott figyelmet kell fordítani a kiemelt nevelési célok, a kulcskompetenciák és az életszerű, releváns információk megjelenítésére.

Az informatika tantárgy feladata, hogy korszerű eszközeivel és módszereivel felkeltse az érdeklődést a tanulás iránt és lehetővé tegye, hogy a tanuló a rendelkezésre álló informatikai eszközök segítségével hatékonyabbá tegye a tanulási folyamatot. Az informatika tanulása hozzásegíti a tanulót, hogy önszabályozó módon fejlessze tanulási stratégiáját, ennek érdekében ismerje fel a tanulási folyamatban a problémamegoldás fontosságát, az információkeresés és az eszközhasználat szerepét, legyen képes megszervezni tanulási környezetét, melyben fontos szerepet játszanak az informatikai eszközök, az információforrások és az online lehetőségek.

Az informatika tantárgy segíti a tanulót abban, hogy az internet által nyújtott lehetőségek kihasználásával aktívan részt vegyen a demokratikus társadalmi folyamatok alakításában, ügyeljen a biztonságos eszközhasználatra, fejlessze kritikus szemléletét, érthető módon és formában tegye fel a témával kapcsolatos kérdéseit, törekedjen az építő javaslatok megfogalmazására, készüljön fel a változásokra. Az informatika tantárgy kiemelt célja a digitális kompetencia fejlesztése, az alkalmazói programok felhasználói szintű alkalmazása, az információ szerzése, értelmezése, felhasználása, az elektronikus kommunikációban való aktív részvétel.

Az informatikaórákon elsajátított alapok lehetővé teszik azt, hogy a tanuló a más tantárgyak tanulása során készített feladatok megoldásakor informatikai tudását alkalmazza. Az informatika tantárgy keretében kerül sor a formális úton szerzett tudás rendszerezésére, továbbfejlesztésére, a nem formális módon szerzett tudás beépítésére, a felmerülő problémák megoldására. Az egyéni, a csoportos, a tanórai és a tanórán kívüli tanulás fontos színtere és eszköze az iskola informatikai bázisa és könyvtára, melyek használatához az informatika tantárgy nyújtja az alapokat.

Az informatika tantárgy fejlesztési feladatait a Nemzeti alaptanterv hat részterületen írja elő, melyek szervesen kapcsolódnak egymáshoz. Az egyes műveltségterületek a fejlesztési feladatok megvalósítása során építenek az informatika tantárgy keretében megalapozott tudásra és az informatikai eszközök használatára.

Mindennapi életünk során az intelligens informatikai rendszerek sokaságát használjuk. *Az informatikai eszközök használata* témakörön belül a számítógép felépítése és a gép alapvető működését biztosító hardverrészek kerülnek bemutatásra, a tanulók megismerik az adattárolást, a digitalizálást, az interaktivitást segítő eszközöket és a legfontosabb hardverelemek működését.

Az információs társadalom lehetőségeivel csak azok a személyek tudnak megfelelő módon élni, akik tudatosan alkalmazzák az informatikai eszközöket, ezért a fejlesztési feladatok meghatározása során elsősorban az eszközök ismeretére, az eszközökkel megvalósítható lehetőségek feltérképezésére és az alkotó felhasználásra kerül a hangsúly.

Az alkalmazói ismeretek témakör fejlesztése során a társadalmi élet számára hasznos informatikai műveletek megismerésére, megértésére és használatára, például állományok kezelésére, különböző alkalmazások használatára, és a programok üzeneteinek értelmezésére kerül sor. A számítógép működése közben lejátszódó algoritmusok megfigyelésével, megértésével, az eljárások tudatos, értő alkalmazásával javítható a számítógép használatával szembeni attitűd, fejleszthető a munka hatékonysága. A számítógép működtetése érdekében a tanulóknak magabiztosan kell használniuk az operációs rendszert, amelyen keresztül kommunikálnak a számítógéppel.

Az alkalmazói programok használatakor fontos a célnak megfelelő eszközök kiválasztása, a szövegszerkesztéssel, kép- és video- szerkesztéssel, multimédia-fejlesztéssel, prezentációkészítéssel, táblázatkezeléssel, adatbázis-kezeléssel kapcsolatos problémák megoldása közben az alkalmazott programok értő felhasználása, az alkalmazható eljárások megismerése, a használat közben felmerülő problémák megoldása. Az alkalmazói ismeretek fejlesztése többféle program használatát igényli, amelyek együttesen támogatják a kreativitást és az innovációt.

A 21. század kihívásai közé tartozik az, hogy az emberek az életük során megvalósított tevékenységeket tudatosan és körültekintően tervezzék meg. A problémamegoldás életünk szerves részét alkotja, az életszerű, probléma alapú feladatok sikeres alkalmazása befolyásolja az életminőséget. Ennek szükséges előfeltétele az algoritmizálási készségek formális keretek közötti fejlesztése, amelyre a *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben kerül sor. Feladataink, kötelességeink, önkéntes és szabadidős tevékenységeink elvégzése, a közösségi életformák gyakorlása döntések sorozatából tevődik össze. A problémamegoldás az élet minden területén jelen lévő alaptevékenység, melynek sajátosságait kétféle képzési módszerrel érdemes a tanulókkal

megismertetni: egyrészt a problémamegoldás elméletének, lépéseinek, eszközeinek, módszereinek, általános szempontjainak elsajátításával, másrészt a problémamegoldás általános elveinek más műveltségi területeken való gyakorlati alkalmazásával.

A problémamegoldás egyes részfolyamatait, például az információ szerzése, tárolása, feldolgozása önálló problémaként jelenhetnek meg. A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel rész elsajátítása során a tanuló megismerkedik az algoritmizálás elméleti módszereivel, a szekvenciális és vezérlésvű programok alapvető funkcióival, majd az elméleti megalapozást követően a gyakorlatban készítenek és tesztelnek számítógépes programokat.

Az elkészített programok segítségével más műveltségi területek problémái tanulmányozhatók, illetve különböző jelenségek szimulálhatók. A problémamegoldási ismeretek tanítása a mások által készített programok algoritmusainak értelmezését, az alkalmazói képesség kialakítását és a kritikus szemléletet is támogatja.

Az *infokommunikáció* térnyerésével a 21. század a hagyományos információforrások mellett központba állítja az elektronikus információforrások használatát, előtérbe helyezi az interneten zajló kommunikációt, megköveteli a hálózati és multimédiás informatikai eszközök hatékony felhasználását.

Hangsúlyossá válik a különböző formákban megjelenő információk (szövegek, képek, hangok, egyéb multimédiás elemek) felismerése, kezelése, értékelése és felhasználása. Az ismeretek bővítéséhez, kiegészítéséhez a könyvtár, valamint az internet korosztálynak megfelelő alapszolgáltatásainak, az intelligens és interaktív hálózati technológiáknak az önálló használata szükséges. Az alkalmazáshoz nélkülözhetetlen műveletek: a szükséges információk online adatbázisokban való keresése, a találatok és a programok által szolgáltatott válaszok értelmezése, az adatok közötti összefüggések felismerése és vizsgálata tanári segítséggel. A túlzott vagy helytelen informatikai eszközhasználat veszélyeket rejthet, melyekre érdemes felhívni a figyelmet, hasznos lehet megismerni azokat a módszereket, amelyekkel a veszélyek elkerülhetők.

Az infokommunikáció témakörén belül kerül sor az interneten zajló kommunikációs formák és rendszerek bemutatására, megismerésére és összekapcsolására. A kommunikációs folyamat magában foglalja az információk fogadását, küldését, továbbítását, tárolását, rendszerezését, a netikett betartását, a kommunikációt akadályozó tényezők felismerését. A csoportokon belül zajló kommunikáció számtalan lehetőséget rejt a tanulási folyamatok számára, ennek érdekében a tanulóknak tájékozottságot kell szerezniük a közösségi oldalak használatáról, azok előnyeiről és veszélyeiről, meg kell ismerniük a használatra vonatkozó elvárásokat, szabályokat.

A médiainformatika témakör tartalmazza az elektronikus, internetes médiumok elérését, használatát, információk kinyerését, felhasználását. A források használata magában foglalja az egyes információhordozók tanulásban való alkalmazását, valamint hitelességük, objektivitásuk vizsgálatát, tartalmuk értékelését is.

Az *információs társadalom* témakörben elsajátított ismeretek, fejlesztett készségek és képességek hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló a későbbiekben etikusan és biztonsággal kezelje az adatokat, megfelelően használja a rendelkezésére álló informatikai eszközöket. Az aktív állampolgárság érdekében kerül sor az elektronikus szolgáltatások megismerésére, az egyes szolgáltatástípusok céljainak azonosítására, jellemzésére, az igényeknek megfelelő

szolgáltatások kiválasztására. A tanulók a szabályok betartásával igénybe veszik a számukra hasznos elektronikus szolgáltatásokat. Az informatikai rendszerek használata közben számtalan biztonsági, etikai probléma merül fel, melyek tájékozottság és tapasztalat birtokában megfelelő módon kezelhetők, ezért lehetőséget kell nyújtani a tapasztalatszerzés többféle módjára, pl. a médiában szereplő események különböző szempontok szerinti értelmezésére, a társakkal történt esetek megbeszélésére, a lehetséges megoldási alternatívák kifejtésére.

A *könyvtárhasználat* oktatásának célja a tanulók felkészítése az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására a tanulásban, a hétköznapi életben az információk elérésével, kritikus szelekciójával, feldolgozásával és a folyamat értékelésével. A könyvtár forrásközpontként való használata az önműveléshez szükséges attitűdök, képességek és az egész életen át tartó önálló tanulás fejlesztésének az alapja. A fenti cél az iskolai és fokozatosan a más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismerésével, valamint a velük végzett tevékenységek gyakorlásával, tudatos, magabiztos használói magatartás, tájékozódás és a könyvtárhasználat igényének kialakításával érhető el.

Az információkeresés területén kiemelt cél, hogy a képzési szakasz végére a tanuló tudatosan és komplexen gondolkodjon a folyamatról, és tervezze azt. Ehhez elengedhetetlen, hogy ismerje a dokumentumtípusok és segédkönyvek típusait, jellemzőit és azok információs értékének megállapításának szempontjait. Ezen tudásának fokozatos, folyamatos és gyakorlatszerű fejlesztése segíti őt a feladatokhoz szükséges kritikus és válogató forráskiválasztáshoz és információgyűjtéshez. Tudatosítani szükséges a tanulóknak a könyvtári információszerzéshez, -feldolgozáshoz és -felhasználáshoz is kapcsolódóan az etikai szabályokat, jogi vonatkozásokat.

A könyvtári informatika témakör oktatása során a tanuló a könyvtárak és a könyvtári források használatának alapjaival ismerkedik meg, majd a többi tantárgy keretében megvalósuló, erre a tudására épülő gyakorlati feladatok során szerez tapasztalatokat az egyes műveltségterületeken és rendszerezi, mélyíti tudását. Mindezek során egyszerre vannak jelen a könyvtárak által nyújtott hagyományos szolgáltatások és a korszerű társadalmi igényeket kiszolgáló modern technikai lehetőségek.

Az informatikai eszközök használata a számítógépteremben lévő szabályok betartásával és az egészséges számítógépes munkakörnyezet kialakításával hat az erkölcsi gondolkodásra, a testi és lelki egészségre.

Az informatikai eszközök használata során, a megismert hardverelemek bővülésével a digitális és a természettudományos kompetencia is fejlődik. A papír nélküli nyomtatási lehetőségek megismerése, az analóg információk digitalizálása erősíti a környezettudatosságot, felkészíti a tanulókat a fenntarthatóság megteremtéséből adódó feladatokra.

A biztonságos adattárolás megismerésével, az egyéni felelősségvállalás és az illetéktelen adathozzáférés megismertetésével fejleszthető az erkölcsi gondolkodás. A digitális eszközök használatával fejlődnek a diákok technikai készségei.

A *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakör hozzájárul az önismereti és a társas kapcsolati kultúra fejlesztéséhez. A problémamegoldás során a tanulók megtapasztalják, hogy egy nagyobb probléma akkor oldható meg hatékonyan, ha azt kisebb részekre bontják és a feladat megoldása közben csoportban dolgoznak együtt. A

csoportmunka szervezése hozzájárul az önismeret fejlesztéséhez valamint a társak megértéséhez, elfogadásához.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör segíti az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztését, mert a programozási nyelvek általában angol nyelvű utasításkészletet használnak. A program saját segítségnyújtó dokumentumai, illetve a program hibaüzenetei általában angol nyelvűek, ezért a programozással foglalkozó diák rákényszerül az angol nyelvű szövegek olvasására és azok megértésére. A feladathoz tartozó problémák programozására nagy mennyiségű angol nyelvű minta, megoldási javaslat, forrás lelhető fel az interneten, emellett angol nyelvű fórumokon is tanácsot lehet kérni. A fellelhető tudásanyag áttanulmányozása, illetve a fórumokon való levelezés során jelentősen mélyül a tanuló angol nyelvű tudása, fejlődik kommunikációs képessége.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör támogatja a matematikai kompetencia fejlesztését, mert a matematikai problémák algoritmizálása és az algoritmus programmal történő megvalósítása során a tanuló használja a diszkussziót, a folyamat során hangsúlyossá válik a logikus gondolkodás. Az algoritmizálás során a matematikaórákon megismert képletek alkalmazására, átalakítására kerül sor. Az alkotás során igényné válik a felhasználóbarát program írása, a szakkifejezések megfelelő használata, a matematikai készségek rugalmas alkalmazása. A programírás végén teszteléssel ellenőrzik munkájukat, felismerik a hibalehetőségek vizsgálatának a jelentőségét, a programhasználatához szükséges felhasználói dokumentumok fontosságát.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör összekapcsolódhat a természettudományos és technikai kompetenciafejlesztéssel, mert a természettudományos problémák megoldásának algoritmizálása és programmá történő kódolása során a tanuló megismeri a tudományos ismeretszerzés módszereit, felismeri az összefüggések matematikai képletekkel való felírásának jelentőségét. A tantárgyi integráció során alkalmazott oktatóprogramok, tantárgyi szimulációk tanulmányozása erősíti a tanuló megfigyelő képességét. A méréseknél és azok kiértékelésénél az eszközök kezelése veszéllyel járhat, emiatt kötelező jelleggel érvényt kell szerezni a balesetmentes viselkedési formáknak.

Az *infokommunikáció* témakör során szerzett tapasztalatok támogatják a médiatudatosságra nevelést. A hagyományos média mellett az elektronikus média mindennapjaink nélkülözhetetlen részévé vált. Az információszerzés, a tanulás, a szórakozás és a kapcsolattartás sem képzelhető el digitális média nélkül. Az informatika tantárgy kiemelt célja, hogy a tanuló az információs társadalom aktív és kritikusan gondolkodó részvevője legyen. A médiatudatos oktatás célja, hogy a tanuló az elképesztő mennyiségű információból legyen képes kiválasztani a hiteles információt. Fontos, hogy a diákok meg tudják különböztetni a valóságot és a virtuális világot. A multimédia jelentős szerepet játszik társadalmunk megismerésében, ezért a média működésének megismerése nélkülözhetetlen az információk kritikus értelmezéséhez, ennek érdekében kerül sor a médiatudatos, kritikus gondolkodás ösztönzésére, az etikus viselkedés betartására. A média egyes elemei a manipuláció eszközei is lehetnek, a tudatos befolyásolás jelei jól azonosíthatók. A helyes médiahasználatra való felkészítéssel, a helyes viselkedésminták megfigyelésével megelőzhető a káros függőség kialakulása. Az eszközhasználat során ügyelni kell az önálló döntéshozatalon alapuló mértéktartásra. Fontos azoknak a helyzeteknek a felismerése, melyekben elkerülhetetlen a segítségkérés.

Az információs társadalom témakör tárgyalása során a tanulók olyan normákat, értékeket ismernek meg, melyek hozzájárulnak az erkölcsi neveléshez és ezen keresztül a családi életre neveléshez. Az elektronikus szolgáltatások igénybevétele egyéni felelősségvállalással jár, amely támogatja a társadalmi folyamatok megismerését. Az online tevékenységek végzésekor lehetőség nyílik a társas kapcsolatok ápolására, a szociális kompetencia fejlesztésére, a folyamatokban való aktív és kritikus részvétellel fejlődik az önismeret, és a szövegértő, -feldolgozó képesség.

Az informatikai eszközhasználat készségszintű elsajátítása támogatja a tanulás eredményességét, hozzájárul az élményszerű, korszerű eszközökkel támogatott tanulás megvalósításához, lehetőséget nyújt a folyamatos és hatékony önképzéshez.

Az informatikai eszközök használata során cél, hogy a felhasználók törődjenek a testi és lelki egészségükkel, munkájukat egészséges munkakörnyezetben végezzék. A jövőorientált gondolkodás kialakítása érdekében érdemes megismerni az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásait, a környezetet kímélő energiatakarékos üzemmódokat. A társadalmi tevékenységek hatással vannak a környezetre, a környezet megóvása érdekében a környezettudatos életmód kialakítására és az ezzel kapcsolatos információk keresésére is hangsúlyt kell fektetni.

Az online rendszerek megismerésével lehetővé válik a valós és virtuális kapcsolatok közötti különbségek azonosítása. A világhálóról származó tartalmak különböző hitelességűek, ezért eleinte csak a biztonságos információforrások használata javasolt, a későbbi évfolyamokon a tanulók tanulmányi feladataiknak, érdeklődésüknek megfelelően, körültekintően bővíthetik az alkalmazott források és felhasználások körét.

A *könyvtárhasználati* tudás a kiemelt fejlesztési területek mindegyikében elengedhetetlen, mivel minden téma megismerése hatékony és kritikai szemléletet igényel. Ezen belül is kiemelkedik a nemzeti műveltség, értékek és az egyetemes kultúra megismertetése, hiszen ezek alapvető eszközei az információforrások. A demokráciára nevelés és az állampolgári kompetencia fejlesztésének fontos része az információhoz való jog tudatosítása és a megszerzéséhez, megértéséhez, a társadalom érdekében való aktív felhasználásához szükséges tudás fejlesztése. Az információ feldolgozása sok erkölcsi kérdés megvitatását teszi szükségessé, melyekkel a tanulók társas kapcsolati kultúrája fejleszthető.

A könyvtári informatika keretén belül kerül sor annak a megtanítására, hogy hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások a tanulás során. A forrás- és könyvtárhasználat tanulása segít az információkeresés és a tanulás folyamatának megértésében, a tanulási stratégia fejlesztésében. A témakör a gyakorlat-központúságból adódó folyamatos tevékenykedtetéssel és az együttműködést igénylő csoportmunkával járul hozzá a differenciáláshoz. Mind az anyanyelvi, mind a digitális kulcskompetenciák fejlesztése területén kiemelt jelentősége van az információs problémamegoldás folyamatának, valamint ezek bemutatásának. A könyvtárhasználat tanítása során cél, hogy a tanulók a nyomtatott és a digitális eszközök segítségével önállóan és tudatosan használjanak könyvtárakat, anyanyelvi és idegen nyelvű információforrásokat.

Informatika 9–10. évfolyam

Az *informatikai eszközök* átszövik világunkat, a számítógép mellett rengeteg intelligens eszköz jelenik meg. Csak azok tudják jól kihasználni az új információs társadalom lehetőségeit, akik rendszeresen alkalmazzák ezeket az eszközöket. Ebben a korosztályban a korábbi évek során fejlesztett készségeken alapuló alkotó felhasználásra és a rendelkezésre álló informatikai eszközök lehetőségeinek bővítésére kerül a hangsúly.

A technikai eszközök fejlődésével viszonylag könnyen elérhetővé válik a mozgóképek digitális formában való rögzítése, a digitális hang- és képfelvételek készítése, megosztása, a nagyméretű állományok könnyebb kezelése érdekében szükséges a tömörítési módok és eljárások megismerése is.

Életünk során sokszor kell döntéseket hoznunk a rendelkezésünkre álló információk alapján. A tanulók felismerik, hogy az informatikai eszközök segítségével, az *alkalmazói ismeretek* birtokában segíthetnek a hétköznapi életük során szükséges döntések előkészítésében.

A kommunikáció során kiemelt fontosságú a csoportok szervezése és működtetése, ennek érdekében ismerkednek meg a körlevél készítésével, az alkotás során szükséges fogalmakkal és a számítógéppel végzett műveletekkel. A pénzügyi számítások a hétköznapi élet során is fontos szerepet látnak el. A táblázatkezelő programmal statisztikai elemzéseket végezhetünk, az adatokat megfelelő típusú diagramokon jeleníthetjük meg. A táblázatkezelővel egyéb tantárgyi feladatokat is meg lehet oldani. Az adattáblák logikus felépítése, az adattáblák közötti kapcsolatok felismerése, az adatbázisokból lekérdezéssel történő információszerzés, a nyert adatok esztétikus formába rendezése segít az információk feldolgozásában, a megalapozott döntések előkészítésében, ezért fontos, hogy ezeket a műveleteket megismerjék a tanulók. A videoszerkesztés ismerete a multimédia adta lehetőségek jobb kihasználásával hozzájárul ahhoz, hogy az egyén kommunikációja, önismerete fejlődjön.

Az *informatikai eszközökkel és módszerekkel történő problémamegoldás* közvetlen tanulmányozásának befejező képzési szakaszában a tanulók összetettebb problémákat oldanak meg. A tanulók az iskolai élethez köthető matematikai, természettudományi, nyelvi és egyéb problémákat dolgoznak fel, munkamódszerként elsősorban csoportos és projekt munkaformákat alkalmaznak.

Az összetettebb problémák algoritmusainak gyakorlati kivitelezéséhez a tanulók az ilyen problémáknak megfelelő összetett adatszerkezetekkel is találkoznak. Ebben a korban előtérbe kerül az igényes adatbevitel és -kivitel, valamint a felhasználóbarát vezérlőelemek ismerete.

A tanulók az életkori sajátosságaiknak megfelelően a számítógépet komplex módon használják tanulmányaik során. A problémamegoldó készségek fejlesztése érdekében tetszőleges eszközökkel történő mérési értékek begyűjtésére, ezen értékek kiértékelésére, másrészt az egyszerűbb, különös tekintettel a véletlen eseményeket tartalmazó, folyamatok modellezésére és szimulációjára kerül sor.

Az *infokommunikációs* gyakorlatok során a középiskolában a diákok önállóan határozzák meg a szükséges információkat, egyedül végzik a keresést, és a szerzett

információkat önállóan képesek felhasználni. Képesek az információ hitelességének értékelésére. Az elkészült anyagaikat önállóan publikálják, megosztják az interneten.

A kommunikáció során a diákok az internetes lehetőségek széles tárházát használják, a hangsúly a csoportmunkát támogató alkalmazásokra kerül át. Felismerik az infokommunikációs eszközök mindennapi életre gyakorolt hatásait. Egyéb tantárgyi műveltségi területek fejlesztése érdekében kapott feladatok esetében önállóan használják az elektronikus média lehetőségeit, hatékonyan alkalmazzák a média kezeléséhez szükséges eszközöket.

Az információs társadalom témakör tárgyalása során a tanulók újabb, a korosztálynak megfelelő információkezeléssel kapcsolatos feladatokkal találkoznak, felkészülnek a veszélyek elhárítására, megismerik és értelmezik a jogi és etikai vonatkozásokat. Kiemelt szerepet kap az információforrások etikus alkalmazása és azok hitelességének értékelése. Tapasztalatot szereznek az informatikai eszközök helyes használatának elsajátításában, bővítik a kulturált együttélésre vonatkozó szabályokkal kapcsolatos ismereteiket és betartják azokat. Az informatikai eszközök használata jelentősen hozzájárul a társadalmi változásokhoz, ezért érdemes megismerni a fejlődés egyes szakaszait, feltárni az eszközök fejlettségének, elterjedtségének társadalmi, gazdasági, kulturális életre vonatkozó hatását és ezek összefüggéseit.

A tanulók bővítik az életkori sajátosságoknak és az igényeknek megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos ismereteiket, felismerik azok hétköznapi életben betöltött szerepét, céljait és törekednek a biztonságos, kritikus használatukra. A fejlesztés során a szolgáltatások kiválasztását követően a működés megfigyelése és megértése, az egyes funkciók kipróbálása, a működési algoritmusok azonosítása, az eljárások értő alkalmazása és a kritikus szemléletmód kialakítása kap hangsúlyos szerepet. Több szolgáltatás megismerését követően az egyes szolgáltatások és az alkalmazott eljárások összehasonlítása támogathatja a rendszerezést, az igények megfogalmazása segítheti a kritikai szemléletmód kialakítását.

A *könyvtárhasználat* önálló tanulásának záró szakaszában cél, hogy a tanuló minél átfogóbb és modernebb könyvtárképpel rendelkezzen, ismerje saját igényeit, szokásait, tudását, annak érdekében, hogy azt tudatosan és hatékonyan alkalmazhassa, fejleszthesse tanulmányai és a középiskolai évek után is. A fejlesztés során az információs problémamegoldás folyamatának, a probléma megoldásának önálló, személyre, helyzetre szabott alakítása, irányítása zajlik tanulmányi és hétköznapi helyzetekben. Ennek érdekében a könyvtári rendszer általános internetes és a helyben elérhető könyvtárak teljes körű szolgáltatásai körében való önálló tájékozódás szükséges. A hatékony könyvtárhasználat érdekében a korábbi évek során megismert forrástípusok és konkrét források felhasználási célhoz viszonyított információs értékének megállapítására, újabb könyvtári, szakirodalmi és közhasznú adatbázisok és honlapok megismerésére, használatára kerül sor.

Az információkereső stratégia kialakításával és az etikai szempontokat is figyelembe vevő alkotó felhasználásával a tantárgyakhoz vagy a hétköznapi szituációkhoz kötött információt igénylő feladatokat a tanulók egyre önállóbban oldják meg.

Testnevelés és sport

Testnevelés és sport 9–12. évfolyam

A testnevelés és sport műveltségtartalma - már a kritikus gondolkodásra alapozva – ezen az iskolafokon tovább mélyíti és bővíti a sportolás, aktív pihenés alkalmazásához szükséges ismereteket és mozgásos tevékenységeket és az ehhez tartozó kompetenciákat. Ebben a szakaszban a munkaerőpiac kompetenciaelvárásainak és a Nemzeti alaptanterv kulcskompetenciáinak tudatosítására és a NAT-nak megfelelő sportműveltség, sportágismeret elsajátítására kell elsősorban törekedni. További cél az önálló felelősségvállalás, a munkavállalásra alkalmazhatóság, a munkabírás, a tanulás és mozgás helyes aránya, a választás a saját előnyben részesített rekreációs terület irányába kialakítása, és az azokkal kapcsolatos tudás összefoglalása, továbbfejlesztése. A műveltségterület ebben az életszakaszban közvetíti a civilizációs betegségek ismeretét, felismerési módjait, az ezek elleni küzdelem lehetőségét, módját.

A diák alapvetően képessé válik az eddig megszerzett tudás, kompetenciák birtokában a tárgyi és eszköztudását fejleszteni, valamint felelősen végig tudja gondolni a jövőjét sarkalatosan befolyásoló események fontosságát, azok szerepét. A kerettantervben megjelenő mozgásos és kognitív tartalmak sikeres akkomodációjának érdekében inkább a tanuló változó körülményekhez kapcsolódó alkalmazkodóképessége és nem a mozgásreprodukáló képessége kerül fejlesztésre. A különböző testgyakorlási formák hozzájárulnak az általános értékteremtés mellett a közös és az egyéni érdekek képviseléséhez, valamint erősítik a tantárgy alapvető és aktuális motivációs tényezőit, pl. ötletszerzés, élményszerzés, jókedv, kaland, testformálás, fogyókúra, párválasztás, kikapcsolódás, feszültséglevezetés, örömszerzés, baráti kör, önmegvalósítás, teljesítménykontroll, sportolási divatok.

A kívánt célállapotban a közoktatási tanulmányait befejező fiatal képes a mozgáskommunikáció sokoldalú felhasználására, az iskolai testnevelésben tanult testgyakorlati ágak technikájának teljesítményhez kötött bemutatására, a testi képességekhez, az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismeretek alkotó felhasználására, az egyéni és társas játékok, sporttevékenységek szervezéséhez szükséges ismeretek átadására és bemutatására.

A kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű motoros tanulást. Módszereiben döntően a játékos cselekvéstanulást, az adekvát játékok és versengések alkalmazását helyezi előtérbe. Az egységesség és differenciálás elvét az általa vezérelt gyakorlatok során a legfőbb értékek közé sorolja. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet fordít a belső, didaktikai differenciálásra. Ez a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a megszerzhető tudás legmagasabb szintjére és megvalósulhassanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A differenciálás alappillérei a tanulói képességek különbözősége, a motivációs háttér és a testneveléshez kapcsolódó egyéni célok. A fejlesztő munka igazodik a tanulásban mutatózó alapvető tendenciákra, de az oktatási-nevelési folyamatban bekövetkező változásokra is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulást, de egyúttal a személyiségfejlesztés egyéb dimenzióiban bekövetkező fejlesztés határfokát is. A motoros tanulás sajátossága ugyanis, hogy a tudáshoz, a teljesítményhez vezető úton formálódnak az értelmi, érzelmi-akarat, szociális képességek és tulajdonságok. A fejlesztés várt eredményei ennek megfelelően a

készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmaznak.

A közoktatás kimeneti szakaszához közeledve a tudatosan tervezett, rendszeres képzésben megjelenik a testkultúrához tartozó, a sportkultúrát és sportműveltséget fejlesztő szabály-, élettani, anatómiai, illetve sporttörténeti oktatás, megteremtve a szükséges alapot és lehetőséget a közép- és emelt szintű érettségi vizsga sikeres teljesítéséhez, valamint a *demokráciára nevelés és az erkölcsi nevelés* segítéséhez. Az évfolyamszakasz vége az általános műveltséget elmélyítő, pályaválasztási szakasznak tekinthető – előtérbe lép a *pályaorientáció, a saját életút iránti felelősségvállalás*. A tanulók értik, tudják a kultúra és a testkultúra kapcsolatrendszerét, a mozgásigény és mozgásszükséglet alakulását a biológiai fejlődéssel összhangban, az önálló testedzés elméleti és gyakorlati alapjait, a testi képességek és a mozgásműveltség sokoldalú fejlesztésének módozatait, a *testi és a lelki egészség* megőrzésére vonatkozó lehetőségeket. Az alternatív, szabadtéri sportok kapcsán hangsúlyt kap a *környezettudatos* nevelés is.

Mindezek adják az egészségtudatos, sportos felnőtt élet megélésének bázisát. Megteremtik az élethosszig tartó mozgásos tevékenységekhez szükséges felelős döntések elegendő és rugalmasan bővíthető információs készletét – kiteljesedik az *önértékelés*. Kialakítják a társas viszonyokba ágyazott személyes identitást, és képessé teszik a fiatalt arra, hogy a sportban átélt konkrét élményeket szimbolikus síkon értelmezze, az élet más területén szerzett tapasztalataival összevesse, és az összefüggéseket megértse – ezáltal erősödik a *nemzeti öntudat, a hazafias nevelés*.

Ebben a szakaszban célként jelenik meg az iskolai műveltség differenciált megszilárdítása, amelyben már feltűnnek a szakképzés előkészítéséhez, a pályaválasztáshoz, a munkavállalói szerepekhez szükséges kompetenciák. Ez a szakasz a tudás alapvető tényezőit és összetevőit a tartalomba ágyazott képességfejlesztés elvének a szem előtt tartásával szilárdítja meg. Ebben az életkorban már kiemelten valósulhat meg – a kognitív fejlesztési oldal figyelembevételével – a testnevelés és sport oktatásában az alapvető egészséggel és önismerettel kapcsolatos értékek elsajátítása.

A tantárgy tanításának alapja a szaknyelv fejlődését biztosító *anyanyelvi kommunikáció*. Célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon elemezni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatását, elkerülésük módját. Mindezek mellett tudatosan és minden tekintetben kielégítő módon kommunikáljanak, és saját véleményüket artikuláltnak, határozottan fejtsek ki az egészségtudatos életvitellel kapcsolatban és a társaknak nyújtott segítségadás során.

A sikeres interperszonális részvétel érdekében elengedhetetlen a viselkedési szabályok és az általánosan elfogadott magatartás megértése, ezáltal fejlődik a *szociális és állampolgári* kompetencia. E kompetencia alapját az a készség képezi, hogy építő módon tudjanak tanulók *kommunikálni*, nézőpontokat kifejezni és megérteni, bizalmat keltő módon tárgyalni, és képesek legyenek az együttérzésre. Az egyénnek tudnia kell kezelni a stresszt és a frusztrációt, és építő módon kell ezeket kifejezésre juttatnia, továbbá különbséget kell tudnia tenni a személyes és a szakmai szféra között.

A hatékony *tanulás* kompetencia segítségével a tanulók egyénileg és csoportban is meg tudják szervezni saját edzettségük eléréséhez szükséges tevékenységüket, ideértve az idővel és információval való hatékony bánásmódot. A kompetencia magában foglalja az

egyén tanulási folyamatának és szükségleteinek ismeretét, az elérhető lehetőségek felismerését, és az akadályok megszüntetésének képességét az eredményes edzettség és teherbírás érdekében. Ez az új tudás és készségek megszerzését, feldolgozását és asszimilálását, továbbá útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. Ennek birtokában fejlesztik a tanulók azon képességeiket, ami rávezeti őket arra, hogy a feladatok végrehajtásában az előzetesen tanultakra és az élettapasztalatra építsenek, annak érdekében, hogy a tudást és készségeket helyzetek sokaságában tudják használni.

A sport- és mozgáskultúra bázisára építve fejlődik a *vállalkozói kompetencia*, miszerint egyénileg s csapatban is képesek a személyek dolgozni. Kialakul az egyén saját erős és gyenge pontjai megítélésének képessége, valamint az a képesség, hogy az egyén a kockázatokat értékelni és adott esetben vállalni tudja. A mozgásminőség és mozgáskivitelezés elemzésén keresztül fejlődik az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség*.

Művészetek

A szabályozás szerint a gimnázium 11–12. évfolyamán a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (*ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret*) az iskola döntheti el, hogy az adott órakeretből mely tantárgyakat és milyen arányban fogja tanítani. A 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület kötelező összes óraszámkerete heti 2 óra/évfolyam. Ennek megfelelően az iskola a 11–12. évfolyamon a számára megfelelő jellemzőkkel ruházhatja fel a művészeti oktatását azáltal, hogy a számára megfelelő művészeti tantárgyak kiválasztásával vagy akár komplex művészeti oktatásban gondolkodva alakítja ki a művészeti tantárgyak struktúráját a helyi tantervében.

A TKB Gimnáziumban a választott két művészeti tantárgy a 11. és 12. évfolyamon:

- vizuális kultúra,
- mozgóképkultúra és médiaismeret

Ének-zene – A változat

A szabályozás szerint a gimnázium 9–10. évfolyamán kötelező tantárgy az ének-zene, míg a 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (*ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret*) az iskola döntheti el, hogy az adott órakeretből mely tantárgyakat és milyen arányban fogja tanítani. A 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület kötelező összes óraszámkerete heti 2 óra/évfolyam. Ennek megfelelően az iskola a 11–12. évfolyamon a számára megfelelő jellemzőkkel ruházhatja fel a művészeti oktatását azáltal, hogy a számára megfelelő művészeti tantárgyak kiválasztásával vagy akár komplex művészeti oktatásban gondolkodva alakítja ki a művészeti tantárgyak struktúráját a helyi tantervében. Ebből következik, hogy minden művészeti tantárgy, így az

ének-zene is heti 2 óra/évfolyamra készítette el a kerettantervét, ám annak felhasználása az iskola igényeinek függvényében értelmezendő.

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai:

1. Megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel.
2. Kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Ének-zene 9–10. évfolyam

Az ének-zene tantárgy 9–10. évfolyamon a NAT alábbi fejlesztési területeit képviseli hatékonyan: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés. A kulcskompetenciák fejlesztésében pedig a következőket képes támogatni: esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, kezdeményezőképesség, vállalkozói kompetencia, hatékony, önálló tanulás.

Ebben az életkorban a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás továbbfejlesztése áll a középpontban. Érdemes kisebb alkalmi együtténeklő csoportoknak is rendszeres funkcionális énekes feladatot adni (énekes néphagyomány felelevenítése, projektnapok zenei elemei, bensőséges közösségi-egyházi ünnepeken való aktív részvétel, osztályéneklési verseny, osztályindulók éneklése, „ki mit tud” stb.).

Az elsajátított népzenei anyag néptánc-élményekhez kapcsolódik. A táncchízi lehetőség felkínálása, esetleg rendszeres, projektszerű vagy tömbösített órák formájában történő megvalósítása nagymértékben segíti a dalanyag funkcióba kerülését. Az énekes anyagban a klasszikus és populáris zenei műfajok szemelvényei mellett nagy jelentősége van a zenehallgatás anyagainak dúdoló, kísérő, csak a követés és a minél közelebbi megismerés, és nem a teljesítményszerű reprodukció igényével történő éneklésének is. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják, a zenei elemeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.

A zenehallgatásra ajánlott zeneirodalmi műalkotások többsége nagy lélegzetű, a kerettantervben ajánlott művek közül inkább kevesebbet tanítunk, de a választott műveket alaposan és sokféle részletre kiterjedően ismertetjük. A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

Vizuális kultúra

A szabályozás szerint a gimnázium 9–10. évfolyamán kötelező tantárgy a vizuális kultúra, míg 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret) az iskola döntheti el, hogy az adott órakeretből mely tantárgyakat és milyen arányban fogja tanítani. 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület kötelező összes óraszámkerete heti 2 óra/évfolyam. Ennek megfelelően az iskola 11–12. évfolyamon a számára megfelelő jellemzőkkel ruházhatja fel a művészeti oktatását azáltal, hogy a számára megfelelő művészeti tantárgyak kiválasztásával, vagy akár komplex művészeti oktatásban gondolkodva alakítja ki a művészeti tantárgyak struktúráját a helyi tantervében. Ebből következik, hogy minden művészeti tantárgy, így a vizuális kultúra is heti 2 óra/évfolyamra készítette el a kerettantervét, ám annak felhasználása az iskola igényeinek függvényében értelmezendő.

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak árnyaltabb értelmezéséhez és megítéléséhez. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban a legfontosabb tartalmakat biztosítják csupán a fejlesztéshez, de hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű képi információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Illetve segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés célja az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása,

egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem biztosít, hisz nem ez a feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra”) szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tartalmi egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével.

Vizuális kultúra 9–10. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszbán – csakúgy, mint eddig – a vizuális kultúra tantárgy az esztétikai, művészeti nevelés érdekében végzi fő tevékenységeit, azonban egyre nagyobb hangsúlyt kap a kritikai gondolkodás és problémamegoldó gondolkodás, illetve a szociális érzékenység fejlesztése. A felnőtté válás folyamatában különösen fontos az önismeret, a reális önértékelés erősítése, amely kiváltképp a tantárgy sajátosságából eredő alkotótevékenységhez kapcsolódó, egyénre szabott feladatokon keresztül érhető el. Ugyanakkor egyrészt a fejlesztési cél tartalmaként választott társadalmi problémák vizsgálata, másrészt a tantárgy jellemző módszertanából következő munkamódszer (pl. gyakori csoportmunka), erősítik a szociális kompetenciát, az egymás iránt érzett felelősségvállalást.

A médiatudatosság fejlesztését különösen indokolja a kortárs társadalom igénye, amely a fiatalok médiahasználati szokásai miatt egyre fontosabb szerepet kap az adott iskolaszakaszbán. E fejlesztés fontosságának hangsúlyozása különösen indokolt az adott tantárgyban, hisz az információs csatornák gazdagodása a szöveges információbefogadás

mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, mivel az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együtt értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés.

A fentiekből is következik, hogy e korosztályban kevésbé a kifejező szándékú rajzi, festészeti produktumok létrehozása a cél, mint inkább a tervezői gondolkodás fejlesztése, illetve a technikai médiumok felhasználásával létrehozható produktumok elkészítése, amely egyúttal hozzájárul a digitális kompetencia fejlesztéséhez. Ebben az iskolaszakaszban – csakúgy, mint az előzőben – a vizuális kultúra részterületei közül a „Vizuális kommunikációhoz” kapcsolódó fejlesztés kerül előtérbe, amely közvetlen kapcsolatban van a médiafogyasztás tudatosságának erősítésével, illetve a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület vizsgálatával a környezettudatos életforma jelentőségének megértése és elfogadása nyer fontosságot. Miután a tantárgy kultúráközvetítő szerepe erősödik, egyre lényegesebb a befogadó tevékenység jelenléte a tanórán, méghozzá más kapcsolódó tárgyakban szerzett ismeretek, tapasztalatok koherens felhasználásával. Az alsóbb iskolaszakaszban (5–8. évfolyamon) a gyerekek már ismerkedtek a különböző kultúrák és korok vizuális művészeti megjelenéseivel, e szakaszban az ismeretek rendszerezése, szintézise, illetve az esetleges kronologikus megközelítésen túl egy problémaközpontú közvetítés ígér hatékonyságot.

A gimnázium 9–10. évfolyamán a tanuló felismeri, hogy a különböző vizuális művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Nyitott műalkotások befogadására, képes a vizuális események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítására, többféle értelmezési kontextusban helyezésére. A tanuló képes állóképi, plasztikai, mozgóképi és intermediális karakterű megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal. Képes a média által alkalmazott álló- és mozgóképi kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Problémamegoldó tevékenységét egyre inkább a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

Vizuális kultúra 11–12. évfolyam

Vizuális kultúrából az alkotótevékenység gyakorlása ebben a szakaszban is fontos szerepet kap, amely egyrészt komplex, esetleges kutatómunkát igénylő feladatok megoldásával lehet hatékony, másrészt az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét. Továbbra is nagy hangsúlyt kap a kritikai gondolkodás, az önálló problémamegoldó gondolkodás, illetve a szociális érzékenység

fejlesztése, amely a felnőtté válás folyamatában jó előkészítése a hiteles társadalmi beilleszkedésnek.

E szakaszban a vizuális kultúra részterületei közül ismét a „Kifejezés, Képzőművészet” fejlesztési feladatai kerülnek előtérbe, míg a „Vizuális kommunikáció” és a „Tárgy- és környezetkultúra” fejlesztési követelményeinek aránya a korábbihoz képest némileg csökken. A tantárgy kultúraközvetítő szerepe továbbra is jelentős, ráadásul a sikeres érettségi vizsga fontos kritériuma az összegző, felhasználó jellegű tudás bizonyítása, így a művészettörténeti és művészetelméleti problémák, ismeretek összegző jellegű rendszerezése kiemelt cél.

A gimnázium 11–12. évfolyamán a tanuló felismeri, hogy a különböző vizuális művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Tudatosul benne a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség jelentősége. Megérti az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális sokféleségét, valamint az esztétikum mindennapokban betöltött szerepét. Nyitott műalkotások befogadására, képes a vizuális események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítani, többféle értelmezési kontextusban elhelyezni. A tanuló képes állóképi, plasztikai, mozgóképi és intermediális karakterű megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal. Képes a média által alkalmazott álló- és mozgóképi kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Problémamegoldó tevékenységét nagymértékben a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

Mozgóképkultúra és médiaismeret

Mozgóképkultúra és médiaismeret 9–10. évfolyam

A szabályozás szerint a gimnázium 9(–10). évfolyamán kötelezően választható tantárgy a mozgóképkultúra és médiaismeret, míg 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (éneke-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret) az iskola döntheti el, hogy az adott órakeretből mely tantárgyakat és milyen arányban fogja tanítani. 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület kötelező összes óraszámkerete heti 2 óra/évfolyam. Ennek megfelelően az iskola 11–12. évfolyamon a számára megfelelő jellemzőkkel ruházhatja fel a művészeti oktatását azáltal, hogy a számára megfelelő művészeti tantárgyak kiválasztásával, vagy akár komplex művészeti oktatásban gondolkodva alakítja ki a művészeti tantárgyak struktúráját a helyi tantervében.

A mozgóképkultúra és médiaismeret elsősorban a médiaszövegek szövegértési képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési

módjának tisztázását szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Tömegek napirendjét osztja be a televízió, sugalmazza, hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól, étkezési, vásárlási divatokat indít, hősöket, eszményeket, életcélokat teremt. Az internet virtuális közege nagyon sok fiatal második otthonaként funkcionál, ahol több időt töltenek el, mint bárhol másutt. Mivel a média képes arra, hogy átformálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzékét, az ízlést, a vágyakat, a hősöket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A médiaműveltség fejlesztése szoros kölcsönhatásban van a résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátításával, valamint a kritikai és kreatív képességek fejlesztésével. Ily módon hozzájárul a Nemzeti alaptantervben megjelenő kulcskompetenciák fejlesztése közül az *anyanyelvi kommunikációs készség, a digitális, a szociális és állampolgári kompetenciák, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség* fejlesztéséhez.

A sikeres mozgóképkultúra-médiaismeret oktatás kiemelten fejleszti a kommunikációs és együttműködési készséget, támogatja az alkotásra való beállítódást, fejleszti a problémamegoldó képességet, a megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességét. Elemzéssel és az alkotói szerepek gyakoroltatásával fejleszti a reális énkép kialakítását. A művészi alkotásokban feltáruló konfliktusok értelmezésével, a valós emberi sorsok átélhető megjelenítésével segíti a toleráns, másokkal szemben empátikus személyiség kialakítását, az életvezetés és az érvényesülés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését. Ily módon hozzájárul a kiemelt fejlesztési követelmények közül az *erkölcsi neveléshez, a demokráciára neveléshez, az önismeret és társas kultúra fejlesztéséhez, a testi és lelki egészségre neveléshez* és természetesen mindenekelőtt a *médiatudatosságra* neveléshez. A tantárgy oktatásának elsődleges célja, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő felkészültséget szerezzenek a különböző médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat – vagyis a mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése. Ehhez az alsóbb iskolafokokon más tantárgyakban modulárisan megjelenített és elsajátított alapszintű mozgóképnyelvi és művelődéstörténeti tájékozottság áttekintésére, összekapcsolására, alkalmazására és továbbfejlesztésére, valamint a naiv fogyasztói szemlélet átértékelésére van szükség.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a technikai képreprodukcióknak miféle viszonya van a valósághoz, a mozgóképi vagy internetes tartalmak mennyiben alkalmasak a tapasztalati világ reprodukálására, egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatizálódó kommunikációt miért és miképpen láttatják oly sokan a minőségi kultúra és egyúttal a személyiség autonómiája veszélyeztetőjének (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás) –, de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére, a kreatív önkifejezésre, a civil társadalom erősítésére, a választás képességének fejlesztésére.

Az audiovizuális szövegek szövegértési képességének fejlesztése során arra is törekedni kell, hogy a tanulók ismerjék fel a médiaszövegekben megjelenő kulturális mintákat. Az értelmezés egyik rétege tehát az ábrázolásban megmutatkozó szerzői vagy műfaji dominancia (személyesség, stílus, konvenció) és a befogadásban megmutatkozó nézői szerep (elvárás, azonosulás) felismerése, míg a másik meghatározó réteg a médiaszövegek befolyásoló, gyakran rejtett érték- és értékrendszerének felismerését jelenti.

Ezért a tárgy oktatása során a tanulóknak lehetőséget kell kapniuk a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, arra, hogy a megfelelő szövegek, mozgóképi alkotások tanulmányozása útján jobban megismerhessék saját személyiségüket.

A mozgóképkultúra és médiaismeret óráin a diákoknak lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy alkalmas kreatív gyakorlatokkal fejlesszék kifejező képességüket és kifejezőkedvüket. A digitális technológiák térnyerése megkerülhetetlenné teszi, hogy a tanulók aktív résztvevői, ne csupán passzív befogadói legyenek a mediális kommunikációnak.

A gimnáziumi tanulmányok elején a tematika súlypontjainak áttekintését, ismétlését követően (9. évfolyam) a cél az ismeretek alkalmazásának fejlesztése, valamint a személyes tapasztalat megszerzése a médiaszövegek útján történő kommunikációban, a médiajelenségek megfigyelésében, leírásában és elemzésében (10. évfolyam). A szövegalkotás és -elemzés során kiemelt szempont a technikai képreprodukció és a valóság problematikus viszonyának megragadása, a szerzői és a műfaji beszédmódok különbségeinek megtapasztalása, az új médiumok sajátos szövegformáinak tanulmányozása saját munkák elkészítésének segítségével. A médiahasználat kutatása a közönség(ek)et jellemző paraméterek feltérképezésére, az ismeretekhez, adatokhoz jutás alapvető módszereinek áttekintésére, a tervezés, szervezés, az adatfelvétel és a kiértékelés gyakorlati megtapasztalására épül.

A 10. évfolyam mozgóképkultúra és médiaismeret óráin kiemelt szerepbe kerül az egyéni és kiscsoportos formában megszervezett projektmunka, melynek feltétele a megszerzett ismeretanyag és az életkori sajátosságokból következően már elvárható tanulás- és munkakultúra.

A mozgóképkultúra és médiaismeret egyes tartalmai az 5–8. évfolyamokon az anyanyelv, a történelem, a vizuális kultúra és az informatika óráin jelennek meg, míg a 9–12. évfolyamokon a helyi tantervtől, az iskolák döntésétől függően más- és más évfolyamokon, illetve időkeretben tanítják a tárgyat. Ezért is alapvető a teljes fejlesztési időszakra vonatkozóan átgondolt tematikai-módszertani tervezés, melynek a 9. és 10. évfolyamokon az alapozás, az addigiakban részlegesen, foltszerűen érintett ismeretek összekapcsolása és a gyakorlati képességek fejlesztése, míg a 11. és 12. évfolyamokon a médiajelenségekkel kapcsolatos elvontabb társadalomtudományi gondolkodás fejlesztése és a konvenciókon túlmutató művészi alkotások, az új média-nyelvhasználat értő befogadása a célja.

Technika, életvitel és gyakorlat

Technika, életvitel és gyakorlat 11-12. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja, hogy elősegítse az önálló, felelősségteljes, önfejlesztésre képes, a családi életre alkalmas ember nevelését, segítse a kulturált beilleszkedést a mindennapi életbe, a társadalmi együttélés szabályait követő hozzáállás kialakulását, valamint társadalmi, technikai kérdésekben az alapvető tájékozottságot. Kiemelt elvárás a megalapozott elméleti ismertek szélesebb körű felhasználása, a problémamegoldási képességek és formák változatainak különböző szintű alkalmazása a mindennapok gyakorlatában. A szemléletformálás változatos tartalommal és sokféle módszerrel valósítható meg, fontos a helyi adottságokhoz, elvárásokhoz való illesztés, a személyi és tárgyi feltételekhez illő (de nem megalkuvó) igazítás.

A Család, otthon, háztartás tematikai egység fő célja a családban felmerülő problémák azonosítása, az egyéni és társadalmi szükségletek összefüggéseinek feltárása, szabatos megfogalmazása és megvitatása után az igények elemzése alapján választott, életszerű és célszerű megoldási módok bemutatása, kidolgozása. Előremutató módon a párkapcsolat, a házasság, a gyermekvállalás és a gyermeknevelés kérdéseiben igyekszik támpontokat adni, így szolgálva a majdani családalapítást. Napjainkban hangsúlyosan halaszthatatlan megoldásra váró kérdés a gondozás feladatainak és felelősségének megosztása a családban és környezetünkben, a gyermek-, fogyatékos- és idősgondozás, valamint betegápolási munkák ellátása a kötelezettségeknek és köteleességeknek megfelelően. Gazdálkodni nemcsak az anyagi javainkkal (háztartási jövedelmek) kell, hanem a fizikai, lelki, szellemi energiáinkkal és az időnkkel is, ezért igen fontos a szabadidő hasznos eltöltésére, az aktív és passzív pihenésre nevelés. Fontos ezen túlmenően felismerni, hogy a szabadidő alkalmas lehet a környezetért, illetve a környezetben élő rászorulóért való tevékenységre, az önkéntesség gyakorlására. Újabb kiemelt fejlesztési cél a környezettudatosságra, takarékosagra, tudatos fogyasztói magatartásra nevelés, a fenntarthatóság elvének követése. Az alapvető pénzügyi és gazdasági ismeretek mellett a vásárlói és fogyasztói érdekvédelem érvényesítésével, valamint a hivatali ügyintézással is meg kell ismerkedniük a tanulóknak. A Közlekedési ismeretek tematikai egység célja a közlekedési helyzetekben követendő etikus magatartás, a magabiztos tájékozódás. Emellett a közlekedés rendszer-jellegét, környezeti és társadalmi hatásait is vizsgálja. Az Életpálya-tervezés témakörben a továbbtanulásnak és a munkába állásnak gyakorlati kérdéseit tárgyaljuk, s az ezekhez szükséges kompetenciák fejlesztését helyezzük előtérbe. Ezzel egyfelől a tanulás világából a munkavállalói létbe való átlépést kívánja megalapozni, másfelől az élet munkavállalással kapcsolatos nehézségeire is igyekszik felkészíteni.

Szabadon választható tantárgy:

Filozófia

Filozófia 11–12. évfolyam

A bölcsesség a mindennapi élet része, természetesen nem a nagy filozófusok tanításainak ismerete, hanem a bölcsesség életirányító funkciója értelmében. Ezért fontos, hogy a felnövekvő ifjúság megismerje a bölcselet és az élet kapcsolatát.

A filozófia a hagyományos filozófiai felfogás szerint a valóság egyetemes és mindent átfogó horizontjában „gondolkodik” a létről. A teljesség felől és a teljesség megértésének igényével közelít a létezőhöz. Globalizálódó korunkban a filozófia jelentősége nő, mert segíthet a tájékozódásban, világképünk megteremtésében, az információözön célszerű szelektálásában és felhasználásában.

A tantárgy tanítási anyagának megjelölése a filozófia meghatározásának nehézségéből adódik. Nem létezik egy igaz filozófia, hanem csak kérdések vannak, melyek nagy része állandó; és válaszok, amelyek az emberi gondolkodás történetében igen különbözőek. Jaspers szerint a filozófia úton-levést jelent. Létjogosultságát ma is az ember azon értelmi-érzelmi igénye adja, mely a világmindenség egészének megértésére irányul, ami igaz lehet akkor is, ha éppen a megértés lehetetlenségével szembesülünk. Ennek az igénynek a felkeltésére, illetve megerősítésére már a középiskolában is lehetőség és szükség van.

A középiskola záró szakaszában, heti egy órában a tantárgy célja természetesen nem lehet az, hogy a tanulók részletes és alapos ismereteket, illetve tájékozottságot szerezzenek akár csak az európai filozófiai gondolkodás két és fél évezredes fejlődéséről, problémáinak mérhetetlen gazdagságáról, az utóbbiak megoldására tett megújuló erőfeszítések során felhalmozódott páratlan szellemi tőkéről.

A megvalósítható célnak ennél sokkal szerényebbnek kell lennie, és elsősorban a következő szempontokat kell a középpontba állítania:

- A tanulók szerezzenek tapasztalatokat a filozófia sajátos, az emberi szellem minden más tevékenységi formájától különböző gondolkodásmódjáról.
- Alakuljon ki bennük az emberi léttel kapcsolatos kérdések feltevésének és az önálló válaszkeresésnek a képessége; ébredjen fel bennük az igény, hogy felismerjék saját koruk lényegi problémáit és reflektáljanak a felvetődő kérdésekre.
- Ismerjék fel a filozófiának más szellemi területeket integráló és szintetizáló szerepét, értékhorozó voltát.
- Ismerjék fel azt, hogy a filozófia a közös európai kultúra egyik pillére.
- Alakuljon ki bennük az egészséges kritikai szemlélet és a tárgyyszerű, indulatmentes vitakultúra. Sajátítsák el a logikus érvelés, a vitatkozás szabályait. Szerezzenek tapasztalatokat arról, mit jelent a különböző nézetek és vitapozíciók tisztelete, a tolerancia. Tudatosuljon bennük, hogy a vita alapja az alternatívák számbavétele és a választás szabadságának, illetve a szabadság korlátainak tudomásulvétele.
- Ismerjék fel, hogyan segítheti mindennapi életüket a filozófia és a tudomány.
- Jussanak el annak felismerésére, hogy a filozófia nagy problémái örök emberi kérdésekből fakadnak, s így a régi korok filozófiai nem poros bölcseletek, hanem általános emberi problémáinkra adott válaszlehetőségek.

- Lássák be, hogy a filozófiai kérdések és a rájuk adott válaszok morális tartalmakat is hordoznak, s hogy minden embernek állást kell foglalnia az erkölcs kérdéseiben.
- Tudatosuljon bennük, hogy az a hiteles személyiség, akinek a gondolkodása, a szavai és a tettei szinkronban vannak egymással.

A tantárgy számára rendelkezésre álló szűk időkeretek arra elegendők, hogy a tanulóknban felébredjen az érdeklődés a filozófia iránt. A fent leírtak megvalósulása jelentős mértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy az éretté nyilvánított tanulók erkölcsileg felelősen gondolkodó, kiegyensúlyozott, harmonikus személyiségekké váljanak.

A filozófiaoktatás az általános fejlesztési területek közül az erkölcsi nevelést, a demokráciára nevelést, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a családi életre nevelést, a másokért vállalt felelősség és az önkéntesség, valamint a fenntarthatóság és a környezettudatosság fontosságát támogatja sajátos tartalmi elemein, valamint tevékenységformáin keresztül. Sajátos eszközeivel hozzájárul a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia, valamint a digitális kompetencia tökéletesítéséhez.

A tanár a tanulói igényeknek és az iskola sajátosságainak megfelelően dönthet arról, hogy a tanulók milyen mélységben és módszerrel sajátítsák el a felsorolt ismeretegységeket, továbbá mérlegelheti, hogy az ajánlott filozófiai szövegek közül hányat és milyen terjedelemben dolgozzanak fel.

2. Az intézmény tantárgyi rendszere, órakerete

a) Az egyes tantárgyak éves órakeretei a gimnáziumi nappali tagozaton

Megnevezés	9. évfolyam ¹		10. évfolyam ¹		11. évfolyam ¹		12. évfolyam ¹	
Magyar nyelv és irodalom ²	148	4 ó/hét	148	4 ó/hét	148	4 ó/hét	128	4 ó/hét
1. Élő idegen nyelv [*]	148	4 ó/hét	148	4 ó/hét	148	4 ó/hét	128	4 ó/hét
2. Élő idegen nyelv ^{**}	111	3 ó/hét	111	3 ó/hét	148	4 ó/hét	128	4 ó/hét
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	111	3 ó/hét	74	2 ó/hét	148	4 ó/hét	128	4 ó/hét
Matematika ³	111	3 ó/hét	111	3 ó/hét	148	4 ó/hét	128	4 ó/hét
Emberismeret és Etika					37	1 ó/hét		
Fizika	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét		
Kémia	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét				
Biológia - egészségtan			74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	64	2 ó/hét
Földrajz	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét				
Informatika	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét				
Ének-zene	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét				
Vizuális kultúra	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét				
Mozgókép kultúra és médiaismeret	37	1 ó/hét						
Életvitel és gyakorlat							32	1 ó/hét
Művészetek - Vizuális kultúra					74	2 ó/hét	64	2 ó/hét
Testnevelés és sport ^{***}	185	5 ó/hét	185	5 ó/hét	185	5 ó/hét	160	5 ó/hét

Cigány nemzetiségi népismeret	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	32	1 ó/hét
Buddhista hittan	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	32	1 ó/hét
Osztályfőnöki óra	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	32	1 ó/hét
Szabadon választható ⁴					37	1 ó/hét	64	2 ó/hét
Összes óra	1332	36 ó	1332	36 ó	1332	36 ó	1120	35 ó

Megjegyzések

- 1 Iskolánk a tanév rendjének megfelelően 37 tanítási héttel számol, a végzős évfolyamon pedig 32-vel
- 2 9. és 10. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom oktatása alapvetően és a TÁMOP 3.1.4. pályázat előírásainak megfelelően a szövegértés és szövegalkotás kompetenciák fejlesztésére épül.
- 3 9. és 10. évfolyamon a TÁMOP 3.1.4. pályázat értelmében kompetencia alapú matematikaoktatás folyik, számolási készségfejlesztéssel, diagnosztizáló mérésekkel
- 4 A szabadon választható tantárgyak köre: etika, filozófia, társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek
- * Az első élő idegen nyelvünk a beás nyelv, melyet a törvény értelmében heti 4 órában oktatunk.
- ** A második élő idegen nyelvünk az angol nyelv.
- *** A mindennapos testnevelés megvalósításának módja az Nkt. 27. § (11.) bek. alapján

Mentortanárok bevonásával felzárkóztató és tehetséggondozó foglalkozások is folynak párhuzamosan az oktatás munkarendjével.

b) Az egyes tantárgyak órakeretei a 4 éves esti tagozatos gimnáziumi képzésen

Megnevezés	9. évfolyam¹		10. évfolyam¹		11. évfolyam¹		12. évfolyam¹	
Magyar nyelv és irodalom	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	111	2 ó/hét	128	4 ó/hét
1. Élő idegen nyelv [*]	111	3 ó/hét	111	3 ó/hét	111	3 ó/hét	128	4 ó/hét
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	96	3 ó/hét
Matematika	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	96	3 ó/hét
Etika					37	1 ó/hét		
Fizika	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	37	1 ó/hét		
Kémia	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét				
Biológia - egészségtan			37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	32	1 ó/hét
Földrajz	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét				
Informatika	74	2 ó/hét	37	1 ó/hét				
Cigány nemzetiségi népismeret	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	32	1 ó/hét
Szabadon választható ³					74	2 ó/hét	32	1 ó/hét
Fakultáció					74	2 ó/hét	32	1 ó/hét
Összes óra	629	17 ó	629	17 ó	666	18 ó	576	18 ó

Megjegyzések

- 1 Iskolánk a tanév rendjének megfelelően 37 tanítási héttel számol, a végzős évfolyamon pedig 32-vel
- 2 Élő idegen nyelvünk esti tagozaton angol nyelv vagy beás nyelv vagy német nyelv.
- 3 Szabadon választható tantárgy: Filozófia

c) Az egyes tantárgyak órakeretei a 3 éves esti tagozatos gimnáziumi képzésen

Megnevezés	10. évfolyam¹		11. évfolyam¹		12. évfolyam¹	
Magyar nyelv és irodalom	111	3 ó/hét	111	3 ó/hét	96	3 ó/hét
1. Élő idegen nyelv*	111	3 ó/hét	111	3 ó/hét	128	4 ó/hét
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét	96	3 ó/hét
Matematika	111	3 ó/hét	111	3 ó/hét	96	3 ó/hét
Fizika	74	2 ó/hét	74	2 ó/hét		
Kémia	37	1 ó/hét				
Biológia - egészségtan	37	1 ó/hét	74	2 ó/hét	64	2 ó/hét
Földrajz	74	2 ó/hét				
Informatika	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét		
Cigány nemzetiségi népismeret	37	1 ó/hét	37	1 ó/hét	32	1 ó/hét
Szabadon választható ²			37	1 ó/hét	32	1 ó/hét
Összes óra	703	19 ó	666	18 ó	544	17 ó

Megjegyzések

- 1 Iskolánk a tanév rendjének megfelelően 37 tanítási héttel számol, a végzős évfolyamon pedig 32-vel
 - 2 Szabadon választható tantárgy: Filozófia, etika, társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek
- * Élő idegen nyelvünk esti tagozaton angol nyelv vagy beás nyelv vagy német nyelv.

A választható tantárgyak, foglalkozások esetében a pedagógusválasztás a szakvégtzettség és a törvényi előírások alapján történik.

3. Érettségi vizsga

Az intézményünkben elsősorban a középszintű érettségi vizsgákra készítjük fel tanulóinkat, de a jogszabályi változásoknak megfelelően, valamint a DÖK igénye szerint, legalább két vizsgatárgyból tesszük lehetővé az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészülést.

a) Választható érettségi vizsgatárgyak:

Minden olyan tantárgy szabadon választható középszintű érettségi vizsgatárgynak, amelyet az intézményben oktatunk. Feltétel: a tantervi követelmények teljesítése. Emelt szintű érettségi vizsgára a legalább két tárgyból tesszük lehetővé a felkészülést: beás nyelv és cigány kisebbségi népismeret. Ezen tárgyakon kívül a DÖK igénye szerint szervezzük meg a felkészítéseket.

b) Érettségi vizsga témakörei vizsgatárgyanként

Lásd: 6. számú melléklet

4. Csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Magas osztálylétszámú tanulócsoport esetében idegen nyelvi és informatika órákon, illetve ha szükséges, akkor egyéb más foglalkozásokon is, lehetőség van a tanulócsoportok bontására. A bontások elveit az érintett szaktanárok közösen döntenek el. Amennyiben viszont az intézmény költségvetése nem teszi lehetővé, vagy a Fenntartó nem járul hozzá a csoportbontások finanszírozásához, úgy nem engedélyezett a csoportbontás.

5. A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek

Lásd: 7. számú melléklet

6. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

Lásd: 5. számú melléklet

7. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Lásd: Intézményi Esélyegyenlőségi terv

IV. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések

Mind a fenntartó, mind az iskolavezetés fokozott erőfeszítéseket tesz, hogy az iskolában folyó oktató – nevelő munka objektív tárgyiasult keretei, formai oldala, tartalmi mélysége az elvárásoknak megfeleljen.

Tárgyi feltételek

Nemcsak az oktatás és módszertan terén kívánjuk folyamatosan újítani, fejleszteni iskolánkat, hanem tanáraink munkáját, diákjaink hatékony tanulását is segíteni, erősíteni szeretnénk új taneszközök gyarapításával, fejlesztésével.

Az alsószentmártoni – saját – telephely bővítése (tanterem, tornaterem) megtörtént az elmúlt években. Az érintett telephely felújításával pedig szeretnénk a központunkat – az eddigi bérleményekből – a saját tulajdonunkban lévő épületbe hozni. Az iskolavezetés és a fenntartó segítségével azon dolgozunk, hogy ez a folyamat minél előbb véghez mehessen. Saját gépjármű parkkal is rendelkezünk, mely a tanulók és dolgozók szállítására szolgál.

Taneszköz jegyzék

Gimnáziumunk a komlói székhely, valamint az alsószentmártoni, pécsi és kákicsi telephelyeken lévő taneszközöket használja az oktatáshoz. A fenntartó segítségével igyekszünk eszköz állományunkat folyamatosan bővíteni, az innovációs elvárásoknak megfelelni.

Taneszközök Alsószentmártonban

- 30 db számítógép (internet csatlakozás)
- 10 db laptop (5db TÁMOP pályázatból)
- 10 db tablet
- 1 db Apple Machintos mini számítógép
- Fali térképek a történelem és a földrajz oktatásához
- 60 db földrajzi atlasz
- 60 db történelmi atlasz
- 1 db csontváz

- 60 db angol – magyar, ill. magyar – angol szótár
- 40 db német - magyar, ill. magyar – német szótár
- 40 db beás – magyar, ill. magyar – beás szótár
- 400 db irodalmi szöveggyűjtemény
- 6000 darabos szabadpolcos rendszerű könyvtár
- DVD-K, hangkazetták
- digitális tananyagok
- multifunkcionális eszközök
- videokamerák (4 db), projektorok (2db), vetítövászón, digitális fényképezőgépek (6 db)
- cd – lejátszók, magnók
- többfunkciós hangosító berendezés
- 4 db magnetofon
- 2 db pingpong asztal, ütőkkel, labdákkal
- 3 db multifunkcionális fénymásoló
- táblai körző, vonalzó, szögmérő, egyéb matematikai eszközök
- 60 db függvénytáblázat
- 60 db periódusos rendszer
- 60 db növényhatározó
- írók, költők arcképei
- 2 db projektor
- 2db többfunkciós fényképezőgép
- 80 db zsebszámológép
- fejlesztő szobák (4 db)
- interaktív tábla és eszközei
- tornatermi sportfelszerelések, tanulói tornaruhák (póló, rövidnadrág, tornacipő, tornazsák)
- fizika és kémia kísérleti eszközök minden évfolyamra, a tantervi követelményekhez igazodva
- ének-zenei kellékek, hangszerek
- művészeti oktatás eszközei minden évfolyamra, a tantervi követelményekhez igazodva

Taneshközök Komlón

- történelmi és földrajzi falitérképek
- 5 db földgömb
- 2 db periódusos rendszer
- 40 db földrajzi atlasz
- 40 db történelmi atlasz
- táblai körző, vonalzó, szögmérő, egyéb matematikai eszközök
- 1 db magnó, cd-lejátszók
- írók, költők képei
- 3 db projektor
- 60 db függvénytáblázat
- 30 db számítógép
- irodalmi szöveggyűjtemények
- függvénytáblázatok
- számológépek
- könyvtár
- informatikai szaktanterem
- fizika és kémia kísérleti eszközök minden évfolyamra, a tantervi követelményekhez igazodva
- ének-zenei kellékek, hangszerek
- művészeti oktatás eszközei minden évfolyamra, a tantervi követelményekhez igazodva

Taneshközök Pécsen

- 5 db földgömb
- Történelmi és földrajzi falitérképek
- 30 db történelmi atlasz
- 30 db földrajzi atlasz
- 1 db magnetofon
- 30 db számítógép
- 1 db periódusos rendszer

- írók, költők képei
- 30 db függvénytáblázat
- 30 db számológép
- könyvtár
- informatikai szaktanterem
- fizika és kémia kísérleti eszközök minden évfolyamra, a tantervi követelményekhez igazodva
- ének-zenei kellékek, hangszerek
- művészeti oktatás eszközei minden évfolyamra, a tantervi követelményekhez igazodva

Tan eszközök Kákicson

- 10 db számítógép (internet csatlakozás)
- 10 db laptop (5db TÁMOP pályázatból)
- Fali térképek a történelem és a földrajz oktatásához
- 60 db földrajzi atlasz
- 60 db történelmi atlasz
- 1 db csontváz
- 40 db angol – magyar, ill. magyar – angol szótár
- 40 db beás – magyar, ill. magyar – beás szótár
- 400 db irodalmi szöveggyűjtemény
- 2000 darabos szabadpolcos rendszerű könyvtár
- DVD-K, hangkazetták
- digitális tananyagok
- videokamerák (4 db), projektor, vetítövászón, digitális fényképezőgépek (2 db)
- cd – lejátszók, magnók
- 4 db magnetofon
- 1 db multifunkcionális fénymásoló
- táblai körző, vonalzó, szögmérő, egyéb matematikai eszközök
- 60 db függvénytáblázat
- 60 db periódusos rendszer
- 60 db növényhatározó

- írók, költők arcképei
- 1 db projektor
- 2db többfunkciós fényképezőgép
- 30 db zsebszámológép
- fizika és kémia kísérleti eszközök minden évfolyamra, a tantervi követelményekhez igazodva
- ének-zenei kellékek, hangszerek
- művészeti oktatás eszközei minden évfolyamra, a tantervi követelményekhez igazodva

Személyi feltételek

A tantestületünkben rendelkezünk a minimum 70%-os főállású pedagógusállománnyal.

Tanáraink végzettsége megfelel a törvényi előírásoknak.

Kollégáink felkészültsége és eddigi munkája egyértelmű garancia arra, hogy a pedagógiai programunkban leírtak teljesíthetők.

Pénzügyi feltételek

Intézményünk az állami normatívából és kiegészítő normatív támogatásból gazdálkodik. Ez a bevétel fedezi az intézmény operatív, rövid- és hosszú távú költségeit.

A költségvetésünk számai azt vetítik előre, hogy szigorú gazdálkodás mellett az állami támogatás fedezi az új tanévek indítási költségeit. Folyamatosan törekszünk arra, hogy pályázatok révén, a nyert pénzekből kiegészíthetjük költségvetésünket, és így megvalósíthatóvá válnak innovációs törekvéseink az oktató-nevelő munka terén.

A vázolt feltételek együttesen biztos garanciái iskolánk folyamatos és egyre tartalmasabb működésének. Meggyőződésünk, hogy Alsószentmártonban és a környékén élő roma/cigány származású tanulóknak mi vagyunk a legfőbb reménye a felemelkedésre és a társadalmi integrációra.

V. A Pedagógiai Program legitimációja, érvényessége, elhelyezése

Legitimáció

A TKB Gimnázium Pedagógiai Programját a Fenntartó jóváhagyása után a tantestület megismerte, és elfogadta.

Hatályba lépése: 2016. 09. 01.

Érvényesség

Érvényességi ideje 2016. szeptember 01-től 2020. augusztus 31-ig tart.

Értékelés, Felülvizsgálat

A Pedagógiai Program módosítására az élet diktálta szükségszerűség alapján, törvényi változások esetén, vagy legalább négy évenként kerítünk sort.

Nyilvánosság, elhelyezés

A Pedagógiai Program megtalálható:

- az igazgatói irodában
- a titkárságon
- az iskola honlapján (www.kistigrisgimi.extra.hu)

VI. Függelék

Elfogadó nyilatkozatok

1. A nevelőtestület elfogadó nyilatkozata – Záradék I.
2. A Diákönkormányzat elfogadó nyilatkozata – Záradék II.
3. A Szülői munkaközösség elfogadó nyilatkozata – Záradék III.
4. A Fenntartó elfogadó nyilatkozata – Záradék IV.

Mellékletek

1. számú: Preferált pedagógiai módszerek
2. számú: A tanulók értékelése
3. számú: Intézményi Minőségirányítási Program
4. számú: Mentorrendszer

Függelékei:

- 4/1. Készség szint mérés- és fejlesztés a szövegértés, szövegalkotás kompetencia területén
- 4/2. Készség szint mérés- és fejlesztés a matematika kompetencia területén
- 4/3. Nyitni a világra
- 4/4. Szülőföldem
5. számú: Egészséges életre nevelés – egészség- és környezeti nevelési elvek
6. számú: Középszintű érettségi vizsga témakörei
7. számú: A tanulók fizikai állapotának és edzettségének alapelvei
8. számú: Az elsősegély-nyújtási alapismeretek oktatásának iskolai terve

ZÁRADÉK I.

A jelen Pedagógiai Programot az intézmény igazgatójának előterjesztése után, a **nevelőtestület** megvitatta, ésévhó napján **elfogadta**.

Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Záradék II.

A Pedagógiai Programmal kapcsolatban a **diákönkormányzat** – a jogszabályban meghatározottak szerint – **véleményezési és egyetértési jogot** gyakorolt, melynek tényét a diákönkormányzat képviselői tanúsítják.

.....
a diákönkormányzat vezetője

Záradék III.

A Pedagógiai Programmal kapcsolatban a **szülői munkaközösség** – a jogszabályban meghatározottak szerint – **véleményezési és egyetértési jogot** gyakorolt, melynek tényét képviselői tanúsítják.

.....
a szülői munkaközösség vezetője

ZÁRADÉK IV.

A Pedagógiai Programmal az **intézmény alapítója és fenntartója egyetért és jóváhagyja:**

.....
Mireisz László
A Tan Kapuja Buddhista Egyház Elnöke